

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a církevního práva

PATRIK SITTEK

Obor: Katolická teologie

**Snahy o založení exilové emauzské komunity v Itálii
po roce 1950 a její další vývoj**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 15. 5. 2020

Patrik Síttek

Na tomto místě bych rád vyjádřil své poděkování všem, kteří mi pomohli při sepisování této práce.

Na prvním místě děkuji doc. PhDr. Jitce Jonové, Th.D. za odborné vedení práce a poskytnutí mnoha rad při jejím psaní.

Dále děkuji všem benediktinům, kteří mi pomohli zpřístupnit archiválie, které se nachází v jejich kláštorech, nebo mě jiným způsobem podpořili. Můj dík patří všem archivům za zpřístupnění příslušných materiálů. Děkuji také ostatním osobám, které mi pomohly poskytnout cenné informace. Za provedení korektur vděčím Bc. Aleně Johance Komolé.

V neposlední řadě bych chtěl projevit vděčnost již zesnulému otci převorovi Augustinu Gazdovi, který mi umožnil přístup do spisovny emauzského kláštera a dovolil, abych se tímto tématem zabýval.

Obsah

Úvod.....	6
1. Všeobecná historie benediktinů v Českých zemích a řeholního života v emauzském klášteře	8
1.1. Historie emauzského kláštera od jeho vzniku až do konce druhé světové války	9
2. Vývoj benediktinského řádu u nás a emauzského kláštera mezi léty 1945 a 1949	15
2.1. Stručný nástin dějin benediktinských kongregací	15
2.1.1. Situace v českých zemích před vznikem Slovanské kongregace.....	15
2.1.2. Vznik a vývoj Slovanské benediktinské kongregace sv. Vojtěcha...	16
2.2. Emauzský klášter mezi léty 1946–1949	19
3. Proces Novotný a spol. a následná emigrace opata Maura Verzicha	24
3.1. Založení a činnost ilegální skupiny v Československé obchodní akademii dr. Edvarda Beneše v Praze	24
3.2. Šetření případu a následné odsouzení.....	26
3.3. Emigrace opata Maura a několika členů skupiny	28
3.4. Život Maura Verzicha v zahraničí do zahájení akce K	30
4. Internace emauzských řeholníků mezi léty 1950 a 1960	33
4.1. Centralizační klášter Hejnice	35
4.2. Život emauzských řeholníků v dalších centralizačních kláštorech po odvozu z Hejnic	36
4.3. Život řeholníků na klíčavské přehradě	38
5. První pokusy o vybudování exilového kláštera	41
5.1. Klášterní komunita v Sassovivo v letech 1951 až 1956	45
5.1.1. Počátky života na Sassovivo	45
5.1.2. Pokusy o přesídlení klášterní komunity a pokračování života na Sassovivo	47
5.1.3. Zájemci o vstup do klášterní komunity na Sassovivo	49
5.1.4. Konec řeholního života na Sassovivu	50
6. Druhý pokus o založení kláštera	52
6.1. Plánování stavby a život v Rasiglii.....	54
6.2. Problémy s počáteční stavbou a nalezení nového místa.....	58
7. Řeholní život v Norcii.....	61
7.1. Historie budovy kláštera a kostela.....	61
7.2. Slavnostní příchod emauzských benediktinů do Norcie.....	62
7.3. První léta emauzské komunity v Norcii	63
7.4. Krize komunity a odchod některých jejích členů	64
7.5. Život v Norcii po krizi v sedmdesátých a v osmdesátých letech.....	66
8. Členové exilové emauzské komunity v Itálii.....	68
8.1. Představení kláštera	68
8.1.1. Maurus Verzich	68
8.1.2. Cyril Stavěl	70
8.1.3. Vojtěch Engelhart	74
8.2. Ostatní členové exilové emauzské komunity	77
8.2.1. Odilo Crkva.....	77

8.2.2.	Simeon Starý	78
8.2.3.	Řehoř Tecl	80
8.2.4.	Bernard Klener	81
8.2.5.	Radim Colankin	82
8.2.6.	Damián Berka.....	83
8.2.7.	Cosmas Berka	85
8.2.8.	Augustin Gazda.....	86
8.2.9.	Dominik Eremiáš	87
9.	Situace v Československu	89
9.1.	Život emauzských benediktnů v Československu po propuštění z internace	89
9.2.	Emauzští obláti	92
9.2.1.	Obecná historie oblátů.....	93
9.2.2.	Založení a fungování oblátského společenství v Strašnické farnosti	93
10.	Situace po roce 1989 a návrat emauzských benediktnů do Československa.....	96
	Závěr	100
	Anotace	102
	Annotation	103
	Seznam pramenů a literatury	104
	Seznam příloh	111

Úvod

Ve své diplomové práci se zabývám snahou emauzských benediktinů založit v Itálii exilový klášter, který by uchovával tradici emauzského kláštera. Cílem práce je popsat jednotlivé události, které tuto snahu provázely, a také její výsledek, jímž bylo založení kláštera v Norcii, kam komunita přišla v roce 1965.

Toto téma doposud nebylo zpracováno, protože se pozornost odborníků obracela spíše na dřívější dějiny kláštera.¹ Proto je cílem této práce především doplnit kapitoly historie komunity týkající se období, kdy nebylo dovoleno emauzským benediktinům žít svůj řeholní život ve vlasti.

Text práce je rozdělen do deseti kapitol. Nejprve se budu věnovat obecné historii benediktinů v českých zemích a dějinám emauzského kláštera do konce druhé světové války. Druhá kapitola se bude týkat vzniku Slovanské kongregace sv. Vojtěcha, do níž emauzský klášter patří i dnes a se kterou byl od samého počátku její existence úzce spojen, a vývoji emauzské komunity po roce 1945. Třetí kapitola se bude zabývat procesem Novotný a spol., který řešil krádež kádrových posudků na obchodní akademii dr. Edvarda Beneše v Praze v roce 1949. V procesu měl být odsouzen také tehdejší opat emauzského kláštera Maurus Verzich. Těsně před zatčením se mu podařilo uprchnout do zahraničí, kde hledal útočiště v některém z benediktinských klášterů. Čtvrtá kapitola bude pojednávat o zrušení kláštera během Akce K a osudu emauzských benediktinů v centralizačních kláštorech. Pátá kapitola se věnuje popisu snah opata Maura o vybudování exilového kláštera v Itálii pro české benediktiny a kandidáty, kterým se podařilo z Československa uprchnout anebo již v zahraničí před rokem 1950 žili. Bratrům se podařilo v roce 1951 založit malé řeholní společenství v bývalém italském klášteře Sassovivo, kde žili až do roku 1956. Šestá kapitola bude řešit nový pokus o vybudování kláštera v Rasiglii. Tento plán byl nakonec zrušen, jelikož bratři našli vhodné místo pro klášterní život v Norcii. Jejich příchodem a životem v Norcii se bude zabývat sedmá kapitola. Osmá kapitola se pak zaměří na osudy jednotlivých členů exilové emauzské

¹ Např. BENEŠOVSKÁ, Klára-KUBÍNOVÁ, Kateřina (Ed.): *Emauzy. Benediktinský klášter Na Slovanech v srdci Prahy. Soubor statí věnovaných znovuotevření chrámu Panny Marie a sv. Jeronýma benediktinského kláštera Na Slovanech*. Praha: Academia 2007. KUBÍKOVÁ, Kateřina (Ed.): *Slovanský klášter Karla IV.: zbožnost, umění, vzdělanost*. Praha: Artefactum 2016. ZÍTKO, Jáchym Dalimil OSB: *Stručné dějiny Emauzské opatství v Praze a soupis uměleckohistorické literatury v knihovně opatství*. Praha: Společnost přátel beuronského umění v Praze 2007.

komunity, kteří složili slib stability pro emauzský klášter. Na nástinu životů jednotlivých benediktinů se ukáží těžkosti a složitost tehdejší doby. Devátá kapitola bude popisovat události, které se týkají emauzských benediktinů žijících ve vlasti a vzniku laického benediktinského společenství. Poslední kapitola bude pojednávat o návratu do Československa a obnově řeholní komunity v Emauzích.

Při zpracování své práce jsem použil zejména archiválie, které jsou uloženy ve spisovně emauzského kláštera. Dále jsem čerpal z materiálů nacházejících se v archivu bezpečnostních složek v Praze a v Národním archivu v Praze. Dalšími zdroji byly salesiánský archiv v Itálii a spisovna v benediktinského kláštera Čokovac, jejichž materiály byly zprostředkovány členy těchto klášterů. Také jsem vycházel z literatury a z osobních svědectví pamětníků, zvláště ze vzpomínek P. Cyrila Stavěla zaznamenaných na magnetofonové pásce, která je majetkem P. Mariána Klenera.

1. Všeobecná historie benediktinů v Českých zemích a řeholního života v emauzském klášteře

Počátky benediktinského řádu jsou spjaty se životem svatého Benedikta, mnicha žijícího v Itálii na přelomu pátého a šestého století, který svými řeholními pravidly ovlivnil vývoj mnišského života v západní církvi. Jeho řehole, jejichž důležitými sloupy jsou modlitba, práce a bratrské společenství, se postupně rozšířila po celé Evropě a později také po celém světě. Činnost benediktinů byla v průběhu dějin různorodá: počínaje aktivitami hospodářskými a konče akcemi kulturními a pastoračními. Tato široká škála se uchovala, neboť benediktinské kláštery se dodnes zabývají rozličným působením.²

Na našem území jsou počátky benediktinů spojeny s druhým pražským biskupem Vojtěchem, který po svém příchodu do Itálie vstoupil do benediktinského kláštera na Aventinu v Římě. Zpátky do Čech se vrátil v roce 993 společně s několika adventinskými benediktiny, kteří poblíž Prahy založili břevnovský klášter. Později vzniklo na našem území mnoho jiných klášterů, například klášter v Třebíči (1101), na Sázavě (1032), v Broumově (1258), v Rajhradě (1048), v Praze klášter Emauzy a další, které většinou byly během husitských válek v patnáctém století zničeny.³

Po husitských válkách zažívaly zbylé existující kláštery období rozmachu i úpadku. Na konci 18. století byly reformami Josefa II. rušeny kláštery, které jím byly považovány za neúčinné pro společnost. Zrušení se nevyhnulo ani řadě benediktinských klášterů, proto od devatenáctého století existovaly v Českých zemích pouze čtyři: Břevnov, Broumov, Rajhrad a Emauzy.⁴

Mniši v těchto klášterech žili až do roku 1950,⁵ kdy během Akce K byly mužské kláštery všech řeholí v Československu zrušeny. Obnova benediktinského života v Československu mohla proběhnout až po roce 1989, kdy byly postupně obnovovány klášterní komunity na Břevnově, v Emauzích a v Rajhradě.⁶

² SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*. Praha: Radioservis 2018, s. 61–63.

³ BUBEN, Milan Michael: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, II. díl. II. svazek, Mnišské řády*. Praha: Libri 2007, s. 42–43.

⁴ ZESCHICK, Joannes: *Benediktini a benediktinky v Čechách a na Moravě*. Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha 2007, s. 21–22, 29–31.

⁵ Výjimkou byl broumovský klášter, odkud musela komunita odejít již v roce 1945 kvůli německé národnosti bratří. Sice zde na chvíli působili benediktini z českého kláštera Lisle v USA, ti ale museli roku 1948 Československou republiku opustit. Srov. OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata Břevnovského kláštera*. Praha: Torst 1992, s. 121–124.

⁶ ZESCHICK, Joannes: *Benediktini a benediktinky v Čechách a na Moravě*, s. 37–39.

1.1. Historie emauzského kláštera od jeho vzniku až do konce druhé světové války

Pražský klášter Na Slovanech, který je dnes spíše známý pod názvem Emauzy, byl založen v 14. století Karlem IV. v rámci výstavby Nového města pražského. Karel IV. založil v Praze hned několik klášterů a dbal nejen na různost řeholních společenství, ale také na různost ritů. Proto pozval do Prahy slovanské benediktiny z Chorvatska, kteří sice sloužili liturgii v západním ritu, ale staroslovanským jazykem a daroval jim pozemky a kostel sv. Kosmy a Damiána v Podskalí.⁷

Je pravděpodobné, že se Karel IV. založením kláštera nechal inspirovat při své cestě do Itálie, během níž navštívil chorvatské město Senj, kde papež Inocenc IV. povolil roku 1248 sloužení liturgie v staroslovanském jazyce. Karla IV. tato liturgie natolik nadechla, že se rozhodl mnichy z okolí města Senj pozvat do Prahy.⁸ Jeho vizí byla obnova a pokračování staroslovanské tradice, která byla na našem území spjata, jak se svatými Cyrilem a Metodějem, tak se svatým Prokopem a sázavským klášteřem.⁹

Komunita chorvatských mnichů dostala od Karla IV. za úkol nejen sloužit liturgii ve staroslovanském jazyce, ale jejím významným úkolem byla taktéž modlitba za českého krále, jeho rodinu a jeho nástupce v královském úřadě.¹⁰ Mimo jiné, tak jako v jiných kláštřech, i zde vznikaly bohoslužebné knihy. Jedna z nejvýznamnějších patří do tzv. Remešského evangeliáře, který byl později převezen do Francie, kde se stal součástí korunovačních insignií.¹¹

Klidné období klášterního života bylo přerušeno husitskými bouřemi, které vypukly po smrti Jana Husa. Na rozdíl od jiných klášterů, které byly husitskými vojsky zničeny, se emauzskému klášteru a jeho komunitě drancování vyhnulo. Podle záznamů, které se nám dochovaly, se emauzský opat Pavel II. Kříž vydal roku 1419 naproti davu drancujícímu okolí s Nejsvětější svátostí a začal jim podávat Sváté přijímání pod obojí způsobou. O další etapě fungování komunity kláštera, která následovala po této události,

⁷ BLÁHOVÁ, Marie: Klášterní fundace Karla IV. In. BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 19-24.

⁸ ČERMÁK, Václav: Ke kořenům církevněslovanského písemnictví kláštera Na Slovanech. In. KUBÍNOVÁ, S.24.

⁹ BLÁHOVÁ, Marie: Klášterní fundace Karla IV. In. BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 24.

¹⁰ Tradice modlitby za duši Karla IV. se taktéž zachovala v italském exilovém klášteře v Norcii: „Každý den se vždy po modlitbě sexty před obědem četl nekrolog – jména emauzských spolubratři, kteří v ten den měli výročí ukončení svého pozemského putování, a tato vzpomínka vždy končila slovy: „PRO CAROLO QUARTO, PATRE PATRIAE ET FUNDATORE NOSTRO“. Tak jsme i v italském exilu naplňovali přání zakladatele kláštera benediktinů u chrámu Panny Marie a slovanských patronů, aby se všichni jeho mniši modlili za spásu jeho duše.“ Srov. GAZDA, Augustin: Modlitba emauzských benediktinů za Karla IV. In. Mane nobiscum Domine. List oblátům svatého Benedikta 2017 č. 13.

¹¹ KLEMENT, Method: *Jsem ražen z českého kovu*. Praha: Vyšehrad 2002, s. 156–158.

se pro nedostatek pramenů vedou pouze dohady. První z nich je názor, že zde žila mnišská utrakvistická komunita, která přijímala do svého společenství nové kandidáty. Druhé stanovisko říká, že klášter fungoval jen jako fara s jedním knězem, který měl titul opata.¹²

V druhé polovině patnáctého století se poprvé setkáváme s novým názvem pro klášter Na Slovanech - Emauzy. Tento název vyšel pravděpodobně ze slavení výročí posvěcení kostela, které se konalo na Velikonoční pondělí, v den, kdy se při bohoslužbách čte evangelium o cestě učedníků do Emauz.¹³

Následující století bylo poznamenáno snahami českého panovníka o rekatolizaci utrakvistického kláštera, která se podařila až po několika nepovedených pokusech, poté co byl za opata jmenován Pavel Paminodus Horský, původně umírněný utrakvista, který později přešel „pod jednu způsobu” a stejným způsobem nasměroval také klášterní komunitu.¹⁴

Následovalo období personálního úpadku kláštera, který vyvrcholil v první polovině sedmnáctého století, kdy komunitě, ve které byli pouze tři bratři, hrozil zánik.¹⁵

Do situace zasáhl císař Ferdinand III., jenž nabídl klášter benediktinům,¹⁶ kteří přišli roku 1932 ze španělského Montserratu a založili klášter ve Vídni. Důvodem císařova rozhodnutí nebyla jen starost o upadající emauzský klášter, ale hlavně jeho slib daný Panně Marii po vítězné bitvě u Nordighemu, kterým se zavázal, že z úcty k Panně Marii Montserratské postaví klášter.¹⁷

Do Emauz přišli montserratsí bratři 15. dubna 1936. Císař stanovil, že sice opat kláštera bude volen komunitou, ale císař si nechával privilegium opata schválit. Původní komunita, která v Emauzích sídlila, byla přesunuta ke kostelu svatého Mikuláše na Starém městě, kde fungovala až do zrušení kláštera císařem Josefem II.¹⁸

Emauzský klášter znovu zažíval s příchodem nové komunity rozmach. Řeholníci se zabývali vědeckou činností a stavebními úpravami kláštera. Díky jejich působení byl

¹² KŮRKA, Pavel B.: Slovanský klášter mezi husitstvím a katolicismem. Dějiny klášterní komunity v letech 1419-1592. In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 113-116.

¹³ BARTLOVÁ, Milena: Obraz církev v pražském Slovanském klášteře ve 14. a 15. století. In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 102.

¹⁴ KŮRKA, Pavel B.: Slovanský klášter mezi husitstvím a katolicismem, s. 119-120.

¹⁵ ZÍTKO, Jáchym Dalimil OSB: *Stručné dějiny Emauzské opatství v Praze a soupis uměleckohistorické literatury v knihovně opatství*. Praha: Společnost přátel beuronského umění v Praze 2007, s. 9-10.

¹⁶ Montserratský klášter ve Španělsku byl založen v jedenáctém století na místě, kde byla dle legendy objevená v jeskyni socha Panny Marie. Klášter se stal věhlasným také díky své škole, která se dodnes zabývá liturgickým zpěvem. Srov.: ŠTĚPÁNEK, Pavel: Španělská etapa Emauzského kláštera. In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 128-129.

¹⁷ Tamtéž, s. 129.

¹⁸ Tamtéž, s. 126-128.

rozšířen kult Panny Marie Montserratské, a to nejen v Emauzích, ale také na Bezdězu, kde bratři založili nový klášter.

V roce 1812 začali bratři z emauzského kláštera působit jako učitelé na gymnáziu v Klatovech, což vedlo k přeměně komunity na profesorský sbor. Tato změna měla za následek i postupný personální úpadek kláštera, protože v poslední čtvrtině devatenáctého století měl klášter dvanáct členů, kteří měli většinou přes šedesát let, a až na tři bratry se nikdo z nich nedožil roku 1890. Kvůli vysokému věku řeholníků nebyla naděje, že by se klášterní komunita začala znovu rozvíjet, a přemýšlelo se o zrušení kláštera a přeměně jeho budov na nemocnici. Vize zániku emauzského kláštera se nelíbila pražskému arcibiskupovi Bedřichu Josefu Schwarzenbergovi, který se rozhodl využít situace a předal emauzský klášter německým benediktinům nově vzniklé beuronské kongregace, kteří museli kvůli Bismarckovu útlaku odejít ze svého domovského kláštera v Beuronu.¹⁹

Slavnostní předání kláštera proběhlo 1. února 1880. Do Emauz tehdy přišlo padesát beuronských benediktinů. Během tohoto období začal v klášteře liturgický a personální rozmach, neboť komunita, čítající před první světovou válkou přes sto deset mnichů, se snažila dbát na krásu liturgie, která zde, společně s gregoriánským chorálem, byla na vysoké úrovni a tím přitahovala nové zájemce o řeholní život.²⁰

Do rozmachu mnišského života v Emauzích neblahým způsobem zasáhl rok 1918, kdy nastala znatelná nenávisť vůči všemu, co připomínalo bývalou monarchii. Jelikož emauzský opat Alban Schachleiter²¹ byl považován za velkého německého nacionalistu a přívržence císaře, musel na nátlak Čechů z Československa odejít. S ním odešly zhruba i dvě třetiny německých bratří, kteří v Německu založili kláštery v Grussau a v Neresheimu.²²

Budovy emauzského kláštera byly z větší části zabrány a dány konzervatoři. Později se podařilo komunitě zabavený majetek získat zpět. Komunita byla prvně řízená

¹⁹ ZÍTKO, Jáchym Dalimil OSB: *Stručné dějiny Emauzské opatství*, s. 17-19, 22-23. VYKOUKAL, Arnošt: V Emauzích o sv. Josefu před padesáti lety. In: *Pax*, 1930, roč. 5, č. 3-4, s. 49.

²⁰ ZÍTKO, Jáchym Dalimil OSB: *Stručné dějiny Emauzského opatství*, 23-24.

²¹ Alban Schachleiter (1861-1937) byl třetím opatem beuronské komunity v Emauzích. Své první řeholní sliby skládal roku 1883 a o tři roky později byl vysvěcen na kněze. Po smrti emauzského opata Benedikta Sautera byl roku 1908 zvolen opatem. Před první světovou válkou se stavěl proti hnutí Los von Rom. Jelikož byl velkým německým nacionalistou a podporovatel Habsburků, byl donucen na svůj úřad abdikovat a roku 1920 abdikovat a odejít do Německa, kde se později stal přívržencem Hitlera. Srov. OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 79-80, *Nekrologium Beuronense Congregationis benedictinae Beuronensis O.S.B.*, Beuron, s. 212.

²² ZÍTKO, Jáchym Dalimil OSB: *Stručné dějiny Emauzské opatství*, s. 24.

opatem primasem z Říma. Později byl ustanoven za převora – administrátora Arnošt Vykoukal, který byl roku 1925 zvolen místní komunitou za opata.²³

Během první republiky klášter zažíval nový vzestup. Komunita stále dbala na důstojnou liturgii. Mimo to se zabývala i jinými činnostmi, například byl vydáván časopis Pax zabývající se liturgickou oblastí. Členové komunity se zapojovali také do pořádání liturgických týdnů. Mezi velké osobnosti v tomto oboru patřili opat Arnošt Vykoukal a emauzský benediktin Marián Schaller.²⁴

Kromě výše zmíněného se členové komunity snažili obnovovat benediktinský život i na jiných místech. Z Emauz byl obnoven benediktinský klášter Lubin v Polsku. Další snahou byla zamýšlená obnova sázavského kláštera, jehož část budov emauzská komunita odkoupila a poslala do sázavské farnosti pastoračně působit svého člena P. Methoda Klementa.²⁵ Krátkou kapitolou byl založený priorát ve Staré Vodě v Olomoucké arcidiecézi. Po odchodu piaristů bylo toto poutní místo nabídnuto emauzským benediktinům, kteří zde sice roku 1923 začali působit, ale kvůli nedostatku nových povolání museli roku 1930 místo opustit.²⁶ Další vizí byla obnova benediktinského života v Jugoslávii, která se zdařila až po druhé světové válce s příchodem emauzského benediktina Martina Kirigina²⁷ do Mariboru, který zde založil klášter.²⁸

I když by se z toho, co bylo výše řečeno, mohlo jevit, že emauzská komunita zažívala pouze rozmach, realita byla poněkud jiná, protože situace uvnitř kláštera byla velmi vypjatá.

²³ Tamtéž, s. 24-25.

²⁴ *Cesta Pokoje. Zprávy českých benediktinů*, roč. I, č. 2-3, s. 10.

²⁵ P. Method Klement (1889-1979) byl emauzským benediktinem, který do kláštera vstoupil před první světovou válkou a přijal řeholní jméno Cyril. Po válce se rozhodl odejít do diecéze. Zpět do Emauz se vrátil až roku 1926, kdy přijal nové jméno Method. Mezi jeho mnoha činnostmi můžeme vyzdvihnout založení ministrantského sdružení Legio Angelica a šíření úcty sv. Prokopa během svého působení na Sázavě, kde působil rok před druhou světovou válkou a po jejím skončení až do roku 1958. Srov. REINSBERG, Jiří-SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica a P. Method Klement O. S. B.* Praha: Trinitas 2000, s. 72-85.

²⁶ BOMBERA, Jan – ELBLOVÁ, Gabriela – KAŠPARKOVÁ, Slavomíra – KREJČOVÁ, Jana – PEŘINOVÁ-KUBEŠOVÁ, Irena – RICHTEROVÁ, Helena: *Poutní místo Stará Voda*. Olomouc 1997, s. 65-66.

²⁷ Martin Kirigin (1908-2001) byl převorem kláštera v Čokovci. Narodil se v Jugoslávii a roku 1931 byl vysvěcen na diecézního kněze. Hned zpočátku svého kněžského působení se začal zabývat liturgickými tématy. Díky svému zájmu o liturgii se mu stala blízká benediktinská spiritualita, a proto se rozhodl odejít v roce 1938 do emauzského kláštera. Po zrušení kláštera odešel do Říma, kde vystudoval doktorát v oboru křesťanské archeologie. Po válce se vrátil do Jugoslávie, kde založil benediktinský klášter v Mariboru. Nedlouho poté musel odejít do Opatje, kde P. Martin klášterní komunitu přemístil. Za dalších deset let byl klášter přemístěn na ostrov Pašman, kde žije mnišská komunita dodnes. Srov. ŠKARICA, Marin: In memoriam Martinu Kiriginovi (1908-2001). In: *Crkva u svijetu* 2001. Roč. 36, č. 4, s. 482-486.

²⁸ *Benediktini v Českých zemích*, Praha: Čeští benediktini 1993, s. 29.

Přes všechny snahy opata Arnošta, který se mimo výše zmíněné aktivity snažil navázat na staroslovanské kořeny kláštera, Pražané stále považovali klášter za německý.²⁹ Důvodem byli nejen někteří bratři německé národnosti, kteří se rozhodli po roce 1918 v Emauzích zůstat, ale také přítomnost německého jazyka v každodenním klášterním životě, například během četby při společném jídle.³⁰

Dalším problémem byly ekonomické potíže, neboť se klášter dostal do velkých dluhů³¹. Pravděpodobně se tak stalo kvůli koupi bývalého sázavského kláštera, ve kterém chtěl opat Arnošt obnovit řeholní život. Dalším důvodem bylo špatné hospodaření provizora, proti němuž opat Arnošt odmítal zasahovat. „*Všichni jsme měli výslovný pocit, že se blíží katastrofa, která byla odvrácená tragédií způsobenou gestapem. Jinak bylo nevyhnutelné, že pan opat by se býval musel vzdát. Ovšem po jeho odchodu by bývala zůstala situace taková, s kterou by si nikdo býval neporadil. Ovšem pan opat jako nenapravitelný optimista tomu nevěřil. Samozřejmě, až by býval dostal dekret do ruky, tak to jeho srdce by to bývalo nevydrželo.*”³²

Do této těžké situace zasáhly události, které se odehrály na počátku druhé světové války. V roce 1941 nařídil vůdce gestapa Oberhauser likvidaci emauzské komunity. Jako důvody likvidace uvedl nenávisť Čechů vůči bývalému opatu Albanovi Schachleiterovi a údajné počestění německého kláštera. Gestapo přišlo do kláštera 8. července 1941. Emauzský benediktin Vavřinec Filip byl nařčen z poslechů zahraničního rozhlasu a roznášení ilegálních letáků. S několika dalšími bratry byl odvezen do koncentračního tábora, kde později zemřel. Samotný opat Arnošt musel z Prahy odejít. Později byl zatčen a odvezen do koncentračního tábora v Dachau, kde roku 1942 zemřel. Ostatní řeholníci měli zakázáno působit v pastoraci a museli si do dvou týdnů odejít najít jiné zaměstnání.³³ Např. P. Řehoř Chýla pracoval jako zahradník, P. Majolus Klanc byl v pivovare apod. Třem bratřím, P. Bernardu Velíškovi, P. Methodu Klementovi a P. Mauru Verzichovi, se podařilo vstoupit do služeb k šlechtickým rodinám, kde vykonávali funkci vychovatelů jejich potomků.³⁴

²⁹ I když v dochovaných materiálech vidíme snahy opata Arnošta o navázání na slovanské kořeny, přesto existuje názor, že byl odpůrce východní tradice. Srov. REINSBERG-SVOBODA: *Legio Angelica*, 83.

³⁰ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 44–45.

³¹ Částka dluhu byla pravděpodobně až dvanáct milionů československých korun tehdejší měny.

³² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, neznámý dopis psaný zřejmě po válce.

³³ BERNARDOVÁ, Kristýna: *Perzekuce římskokatolické církve v Protektorátu Čechy a Morava zejména na příkladu řeholních řádů*. Bakalářská práce. Praha 2015, s. 64–65.

³⁴ ZÍTKO, Jáchym Dalimil: *Stručně dějiny emauzského opatství v Praze*, s. 26. Je zajímavé si uvědomit, že všechny tři rody, u kterých tito bratři působili, byly v blízkém příbuzenském svazku. Jednalo se o rody

V budově kláštera byl prvně umístěn pozemkový úřad a později škola pro ošetřovatelky z červeného kříže. Na sklonku války při bombardování Prahy 14. února 1945 byl zasažen kostel a budovy kláštera. Následky požáru byly znásobněny, díky tomu, že říšský protektor Frank zakázal lidem hasit oheň a likvidování ohně se mohlo provádět až po dvou dnech od vypuknutí požárů.³⁵

Salmů v Roztěží, Mensdorff-Pouilly v Boskovicích a Strachwitzů ve Zdounkách. Jakým způsobem se s bratry zkontaktovaly nebo jestli se již s nimi znaly, nám není známo.

³⁵ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, Die letzten 20 Jahre des Klosters Emaus und der benediktiner – Kongregation vom Hl. Adalbert (1940–1960). Článek napsaný roku 1960.

2. Vývoj benediktinského řádu u nás a emauzského kláštera mezi léty 1945 a 1949

Po skončení druhé světové války čekaly benediktinské kláštery na území Československa, stejně jako ostatní kláštery jiných řádů, mnohé změny. Například většina broumovských benediktinů musela kvůli své německé národnosti opustit Československou republiku.³⁶ Bratři z emauzského kláštera museli vyřešit hned několik důležitých záležitostí. Nejdůležitější z nich byla volba nového představeného, který měl klášter řídit po smrti opata Arnošta.³⁷

K výše uvedeným záležitostem se přidala další událost, která se uskutečnila nedlouho po válce: vznik nové benediktinské kongregace, která dostala název Slovanská kongregace svatého Vojtěcha. Její existence byla důležitá pro události týkající se emauzské exilové komunity v Itálii, proto je vhodné, abychom nastínili okolnosti jejího vzniku.

2.1. Stručný nástin dějin benediktinských kongregací

Svatý Benedikt ve své řeholi nepočítal s existencí nějakých svazů jednotlivých klášterů, spíše předpokládal, že každý klášter bude samostatná jednotka. Během staletí se kláštery začaly sdružovat do kongregací. Prvně se jednalo o reformní hnutí, např. z kláštera Cluny či Gorze, které se snažily o obnovu benediktinského života podle Benediktovy řehole. V průběhu staletí vznikaly nové reformy, které daly život novým odnožím benediktinského řádu, jako byli Kamaldujští, Vallombomští či Olivetáni.³⁸

Po Tridentském koncilu bylo přáním papežů, aby každý benediktinský klášter patřil do některé z kongregací, které vedle stávajících kongregací začali od té doby hojně vznikat. Byla to například kongregace bavorská, sublačenská či beuronská.³⁹

2.1.1. Situace v českých zemích před vznikem Slovanské kongregace

V Českých zemích existovala česká kongregace založená roku 1631, která bohužel zanikla během rušení benediktinských klášterů za Josefa II. Kláštery, které rušení unikly, se musely připojit do kongregací, které se nacházely v sousedních zemích.

³⁶ ZESCHICK, Joannes: *Benediktini a benediktinky v Čechách a na Moravě*, s. 37.

³⁷ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 136.

³⁸ ZESCHICK, Joannes: *Benediktini a benediktinky v Čechách a na Moravě*, s. 41, Buben, Milan Michael: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností, II. díl. II. svazek*, s. 22-31.

³⁹ BUBEN, Milan Michael: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností, II. díl. II. svazek*, s. 13.

Břevnovsko-broumovské opatství se stalo součástí rakouské kongregace *Naší milé Paní*, rajhradský klášter se připojil k druhé rakouské kongregaci, kongregaci *Sv. Josefa* a emauzský klášter se po příchodu beuronských benediktinů připojil k beuronské kongregaci. Najednou tak čtyři benediktinské kláštery v českých zemích patřili do tří různých kongregací. Tato situace trvala až do roku 1929, kdy se rakouské kongregace ocitly v krizi a musely se sloučit do jedné. Z neznámých důvodů nebyly břevnovsko-broumovské a rajhradské opatství do této kongregace přijaty a ocitly se tak mimo jakoukoliv kongregaci.⁴⁰

Tento nevyhovující stav začal řešit až roku 1937 emauzský opat Arnošt, který se rozhodl, že se pokusí založit Slovanskou kongregaci sv. Vojtěcha. Proti této vizi se pravděpodobně stavěl odmítavě břevnovsko-broumovský opat Dominik Prokop, jelikož se domníval, že by kongregace navazovala na slovanskou tradici, která byla broumovskému klášteru cizí, protože zde žili převážně řeholnicí německé národnosti.⁴¹

Snahu opata Arnošta přerušila druhá světová válka, jejíhož konce se opat Arnošt nedožil. Jeho idea však zůstala a po skončení války se jí chopili noví představení benediktinských klášterů.

2.1.2. Vznik a vývoj Slovanské benediktinské kongregace sv. Vojtěcha

V létě 1945 oslovil břevnovského představeného, konventuálního převora Anastáze Opaska,⁴² rajhradský opat Alois Kotyza⁴³ s dotazem, zda P. Anastáz neuvažuje o obnovení jednání tykajících se vzniku české kongregace. K dotazu opata Aloise se nezávisle na něm přidal opat Prokop Neužil z českého kláštera v Lisle v USA,⁴⁴ který

⁴⁰ ZESCHICK, Joannes: *Benediktini a benediktinky v Čechách a na Moravě*, s. 47–48.

⁴¹ RICHTROVÁ, Eva: *Benediktinský klášter v Rajhradě v době opata Aloise Josefa Kotyzy (Osudy klášterního domu a řeholníků v letech 1937-1947)*. Disertační práce. Brno 2015, s. 65, 67.

⁴² Anastáz Opasek (1913-1999) byl arciopatem břevnovského kláštera, do kterého vstoupil roku 1932. Po druhé světové válce se stal opatem kláštera, ale nedlouho poté byl odsouzen v monstrprocesu Zela a spol. Propuštěn na svobodu byl v roce 1960, ale již roku 1968 emigroval do Německa, kde žil v benediktinském klášteře v Rohru. Zde založil kulturní společenství Opus bonum. Po roce 1990 se vrátil na Břevnov, který je sedm let poté papežem povýšen na arciopatství a P. Anastáz se stal prvním arciopatem. Srov. REINSBERG-SVOBODA: *Legio Angelica*, s. 93-34.

⁴³ Alois Kotyza (1869-1947) byl opat benediktinského kláštera v Rajhradě. Do zdejšího kláštera vstoupil roku 1888. Vysvěcen na kněze byl roku 1893. Po smrti opata Ivo Hlobila se roku 1937 stal novým opatem. Zemřel tragicky o deset let během autohavárie. Srov. RICHTROVÁ, Eva: *Benediktinský klášter v Rajhradě*, s. 30, 50 a 340.

⁴⁴ Benediktinské opatství sv. Prokopa v Lisle vzniklo roku 1885 původně jako převorství Chicagu, jehož členové měli působit mezi česky a slovensky mluvící obyvatelstvem. Roku 1894 bylo povýšeno na opatství. Kromě pastorační činnosti mezi emigranty, benediktini založili své školy a tiskárnu. Roku 1914 se opatství přestěhovalo do blízkého Lisle, kde benediktini působí doposud. Srov. FLOSMAN, Martin: *S orlem i lvem. 1. díl Příběhy českých duchovních od 17. století do první světové války*. Praha: EPOCH 2018, 310-311.

slíbil poslat do prázdného kláštera v Broumově několik svých benediktinů pod podmínkou, že vznikne česká kongregace.⁴⁵

P. Anastáz se proto rozhodl svolat na 11. října 1945 představené českých benediktinských klášterů, aby o vzniku nové kongregace jednali. Po jejich souhlasu se P. Anastáz vydal koncem října s představeným broumovské komunity⁴⁶ do Říma, aby návrh přednesl papeži Piu XII. Papež P. Anastáze s P. Janem přijal 8. listopadu a vznik Slovanské kongregace sv. Vojtěcha, která byla oficiálně zřízena dne 12. listopadu, schválil.⁴⁷

Při této příležitosti Pius XII. P. Anastáze požádal, aby se nová benediktinská kongregace zabývala unionismem,⁴⁸ jak si to přál již papež Pius XI. Ten během svého pontifikátu požádal opata primase, aby se benediktini tímto směrem zaměřili.⁴⁹ Pravděpodobně kvůli unionistické otázce, se P. Anastáz zabýval myšlenkou, zda by nebylo vhodné, aby se k nové kongregaci připojil belgický klášter v Chevetogne, který v žádné benediktinské kongregaci nebyl a jehož členové se unionistickou otázkou taktéž zabývali. Proto se rozhodl roku 1946 chevetogskou komunitu navštívit a předložit jí svůj návrh. Po jeho odchodu se komunita v Chevetogne rozhodla návrh přijmout. Jenže P. Anastáz ji z neznámého důvodu už více nekontaktoval a klášter do nové kongregace přijat nebyl.⁵⁰

Kvůli unionistické otázce se tak ve stanovách nové kongregace objevily paragrafy, které dovolili nejen určeným bratrům kongregace sloužit východní liturgii, ale také díky stanovám mohly být v rámci Slovanské kongregace zakládány kláštery s východním obřadem.⁵¹

⁴⁵ RICHTROVÁ, Eva: *Benediktinský klášter v Rajhradě*, s. 72, 76.

⁴⁶ P. Jan Cherf byl benediktinem z opatství Lisle v USA. Opatem Prokopem Neužilem byl pověřen, aby se stal představeným kláštera v Broumově. Po odchodu z Československa se stal v Lisle převorem. Srov. OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 143. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Ambrože Ondráka P. Mauru Verzichovi z 12. 7. 1950.

⁴⁷ RICHTROVÁ, Eva: *Benediktinský klášter v Rajhradě*, s. 76-78.

⁴⁸ Unionismus jsou snahy o sjednocení západní církve s východními církvemi.

⁴⁹ Kromě Slovanské kongregace, která bohužel tuto činnost v důsledku přerušení řeholního života u nás dnes již nevykonává, se unijní práci zabývají benediktinské kláštery Chevetogne v Belgii a v bavorském Niederalteichu.

⁵⁰ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Cyrila Stavěla P. Mauru Verzichovi z 23. 9. 1951.

⁵¹ Nedokázalo se zjistit, jakým způsobem chtěli benediktini obnovit mnišský způsob v Kladrubech, jelikož bývalý benediktinský klášter v Kladrubech byl majetkem státu.

Dalším důležitým tématem, o kterém se muselo diskutovat, byla výchova dorostu a formace bratří v noviciátě. P. Anastáz prosazoval juvenát⁵² kongregace v broumovském klášteře který byl podle něj ideální díky své poloze.⁵³

Větším oříškem byl ovšem noviciát. Ten byl společný pro novice všech klášterů kongregace. Prozatímně se noviciát nacházel na Břevnově a novicmistrem byl určen emauzský kněz Maurus Verzich.⁵⁴ V plánu bylo získat budovu bývalého benediktinského kláštera v Kladrubech,⁵⁵ kde by noviciát byl z Břevnova přesunut. Jenže znovuzaložení kladrubského kláštera se neuskutečnilo, proto byl noviciát v prosinci 1946 přesunut do Emauz, kde se nacházel až do zrušení kláštera, které nastalo v rámci Akce K.⁵⁶

Další tématem bylo studium kleriků. Představení klášterů se dohodli, že klerici budou studovat v některé z benediktinských studijních kolejí.⁵⁷ Fr. Maurus Pouček a fr. Vojtěch Vít⁵⁸ byli posláni do Belgie do kláštera sv. Ondřeje v Brugges. Fr. Placidus Walter s fr. Odilou Crkvou začali studovat v Itálii na benediktinské koleji San Anselmo. V pozdějších letech již nebylo umožněno, aby bratři v zahraničí studovali, proto byli

⁵² Juvenát sloužil pro chlapce, s kterými se později počítalo, že se mohou stát členy klášterní komunity.

⁵³ MZK, digitální knihovna, jíní řeholníci korespondence, Alois Kotyza. Dopis Anastáze Opaska Aloisu Kotyzovi z 12. 2. 1946, str. 296. Dostupné na <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:a24acc97-031d-4ab8-877d-3c4d33215468?page=uuid:20ae74e8-0240-42aa-bbc6-c6f9f69aa1f1>, cit. 15. 5. 2020.

⁵⁴ RICHTROVÁ, Eva: *Benediktinský klášter v Rajhradě*, poznámka 239. MZK, digitální knihovna, jíní řeholníci korespondence, Alois Kotyza. Dopis Maura Verzicha Aloisu Kotyzovi z 1. 12. 1946, str. 711. Dostupné na <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:a24acc97-031d-4ab8-877d-3c4d33215468?page=uuid:7bf574f0-6414-4777-a574-27cb731138f2>, cit. 15. 5. 2020.

⁵⁵ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 141.

⁵⁶ RICHTROVÁ, Eva: *Benediktinský klášter v Rajhradě*, poznámka 239. MZK, digitální knihovna, jíní řeholníci korespondence, Alois Kotyza. Dopis Maura Verzicha Aloisu Kotyzovi z 1. 12. 1946, str. 711. Dostupné na <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:a24acc97-031d-4ab8-877d-3c4d33215468?page=uuid:7bf574f0-6414-4777-a574-27cb731138f2>, cit. 15. 5. 2020.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ P. Vojtěch Vít (193-2001) a P. Maurus Pouček (1920-2000) byli břevnovští benediktini, kteří byli po roce 1945 posláni na studium do Belgie do kláštera Zevekerken. Jelikož se nemohli po roce 1950 vrátit do vlasti, zůstali v Belgii a v roce 1956 byli představenými posláni na misie do Konga. Když zde roku 1961 vypukla revoluce, odešli do kláštera Lisle, kde pastorační působili mezi českými krajany až do své smrti. Srov. PICHL, Miroslav: Vojtěch Jaroslav Vít OSB. In: Polický měsíčník 2008, č. 12, úvodní a závěrečná strana. Dokument Stabilita v pohybu, dostupné na <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185258379-cesty-viry/21656221550004-stabilita-v-pohybu>, cit. 2. 3. 2020.

fr. Václav Friedl⁵⁹ a fr. Radim Valík⁶⁰ po skončení noviciátu poslání na dominikánské učiliště do Olomouce, kde žili až do zrušení kláštera v rámci Akce K.⁶¹

Problémem nové kongregace, který bylo také nutné vyřešit, byl kupodivu mnišský oděv. „*Oblečení jsme měli původní, z kongregace rakouské.*”⁶² *Emauzští nosili černý hábit bez jakéhokoliv bílého límečku, kapuci přišitou ke škapulíři. Naše tři kláštery [Břevnov, Broumov a Rajhrad, pozn. aut.] ne. Bylo o to dost velké hádání. (...) Přistoupili jsme na kompromis, přijali jsme v podstatě hábit stříhu beuronského, ale k němu že budeme nosit límeček zvaný římský, kolárek.*”⁶³ Je třeba dodat, že se během komunistické doby kolárek přestal nosit. Proto dnes nosí benediktini v České republice de facto oděv v beuronském stylu.

Na závěr této části je také vhodné zmínit, že unionistické snahy a cíle Slovanské kongregace, které měli být důležitými činnostmi kongregace, dnes již nejsou vůbec naplňovány kvůli neočekávaným událostem, které se pár let po vzniku kongregace odehrály. Je sice pravda, že, jak dále uvidíme, se bratři, kteří byli v italském exilu, vždy snažili založit komunitu, která by v unionistických snahách Slovanské kongregace pokračovala. Bohužel se po roce 1990 řešily daleko důležitější a náročnější záležitosti, kvůli nimž unijní snahy českých benediktinů zapadly v zapomnění. Přispěla k tomu taktéž smrt P. Cyrila Stavěla, který se o unijní směřování kongregace velmi silně zasazoval a na jehož snahy pak již nikdo nenavázal.

2.2. Emauzský klášter mezi léty 1946–1949

Jak již bylo zmíněno, komplex budov emauzského kláštera se po náletech nacházel ve značně zdevastovaném stavu, který bylo potřeba postupně odstranit. Ale

⁵⁹ Fr. Václav byl po odvozu do centralizačního tábora dán k PTP. Později se od fr. Radima dozvěděl, že fr. Radim tajně skládal věčné sliby u rajhradského opata Václava Pokorného, který žil v internaci, a proto se rozhodl, že P. Václava Pokorného navštíví a složí věčné sliby. Jenže jelikož se později zamiloval a neměl naději, že by se klášterní život znovu obnovil, rozhodl se zažádat si o dispens od věčných slibů a oženil se. Srov. Vzpomínky Josefa Friedla roku 2018.

⁶⁰ P. Radim Valík, narozen roku 1931, je břevnovským benediktinem. Od svého mládí žil v internátu břevnovského kláštera, který sloužil pro kluky působící ve schole cantorum. Později do břevnovského kláštera vstoupil. Po zrušení klášterů pracoval v různých zaměstnáních. Během této doby složil tajně své věčné sliby u P. Václava Pokorného. Roku 1969 utekl do Německa, kde byl o tři roky později vysvěcen na kněze a poslán, aby působil mezi českými emigranty. Po roce 1989 se stal administrátorem rajhradského kláštera. Později byl svými představenými poslán, aby působil v litoměřické diecézi ve farnosti Počaply. Poté několik let dělal zpovědníka v semináři bratrstva sv. Petra ve Wigrasbadu. Srov. <http://orel-zsv.g6.cz/radce001a.htm>, cit. 26. 3. 2020.

⁶¹ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 146-147.

⁶² Černý hábit s bílým límečkem a s odepínací kapucí.

⁶³ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 141.

důležitějším úkolem bylo nejprve shromáždit rozptýlenou komunitu a zvolit opata. Bratři dostali na návrat do kláštera roční lhůtu s možností, že pokud by se nechtěli zpátky vrátit, mohou zůstat diecézními kněžími.⁶⁴

Postupně se do Emauz z původního počtu čtyřiceti devíti členů komunity vrátilo dvacet devět řeholníků.⁶⁵ Dne 9. května 1946 došlo za účasti opata primase Fidela von Stotzingen⁶⁶ k volbě opata. Ale na jeho osobě se komunita neshodla. V prvním kole z dvaceti hlasů dostal osm hlasů mladý kněz Maurus Verzich. Pět hlasů získal Marián Schaller,⁶⁷ velmi uznávaný pro svou liturgickou činnost. Třetí v pořadí byl Majolus Klanc⁶⁸ s třemi hlasy a další kandidáti dostali po jednom hlasu. Jelikož pro zvolení opata bylo potřeba, aby kandidát získal minimálně nadpoloviční většinu, tedy dvanáct hlasů, přistoupilo se k druhému kolu hlasování. Ale také při druhém a později i při třetím kole získali Verzich se Schallerem stejný počet hlasů jako v kole prvním. Proto se přistoupilo k hlasování, zda by se neměl zvolit pouze převor – administrátor. Toto hlasování skončilo nerozhodně. Proto musel být představený komunity jmenován z Říma kongregací pro řeholníky. Opat primas Fidel de Stotzingen navrhl na opatskou funkci P. Maura, který získal nejen nejvíce hlasů, ale kterého mohl opat primas poznat během Maurových studií v Římě. Kongregace pro řeholníky navrch opata primase přijala a P. Maura do opatského úřadu potvrdila.⁶⁹

⁶⁴ Tamtéž, s. 136.

⁶⁵ Velký pokles počtu emauzských bratrů byl důsledkem nejen přirozených úmrtí během války, ale také smrti v koncentračním táboře či rozhodnutí se do Emauz nevrátit. Kromě dvaceti devíti benediktinů, kteří se do kláštera vrátili, patřili do komunity tři kněží, kteří žili mimo komunitu: P. Method Klement, P. Augustin von Galen a P. Georg Bratsch. Srov. *Nekrologium Beuronense*, s. 213-225.

⁶⁶ P. Fidelis von Stotzingen (1871-1947) byl v letech 1913 až 1947 v pořadí druhým opatem primasem benediktinské konfederace. P. Fidelis vstoupil do německého kláštera Maria Laach, kde se stal roku 1901 opatem. Roku 1913 byl zvolen za koadjutora opata primase Hildebranda de Hemptinne. Po jeho smrti téhož roku se stal opatem primasem, jimž byl až do své smrti. Srov. BUBEN, Milan M.: Encyklopedie řádu a kongregací, díl II. sv. 2., str. 37. *Ordengeschichtliche Rundschau*. In.: *Wissenschaftliche Studien und Mittheilungen aus dem Benedictiner-Orden mit besonderer Berücksichtigung der Ordengeschichte und Statistik*, 1901 roč. 22, č. 4, s. 680.

⁶⁷ Marián Schaller (1892-1955) byl emauzský benediktin uznávaný pro svou činnost v oblasti liturgie. Do emauzského kláštera vstoupil během první světové války. Zde byl roku 1922 vysvěcen na kněze. Mezi jeho činnostmi patřilo působení v liturgických týdnech konaných v Praze a publikační činnost, kdy kromě článků do časopisu Pax, napsal knihu Liturgie a knihu Svatý Benedikt. Slavný je také díky svému překladu římského misálu do češtiny, který se dočkal mnoha vydání. Srov. KOPEČEK, Pavel: *Liturgické hnutí v českých zemích*, str. 141. *Nekrologium beuronense*, s. 218.

⁶⁸ Majolus Klanc (1894-1959) vstoupil do emauzského kláštera během první světové války a roku 1922 byl vysvěcen na kněze. Po propuštění z centralizačního tábora žil dva roky v Hejnicích a pak v Rožďalovicích, kde zemřel. Srov. *Nekrologium Beuronense*, str. 219. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky P. Simeona.

⁶⁹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis opata primase Fidela von Stotzingen sekretáři kongregace pro náboženství Passetimu dne 4. června 1946. OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, s. 136.

Opatská benedikce proběhla 28. července v břevnovském opatství, jelikož emauzský kostel byl ještě v nevyhovujícím stavu. Slavnosti předsedal internuncius Ritter, který P. Maurovi benedikci udělil.⁷⁰

Po benedikci stál před opatem Maurem a celou komunitou nelehký úkol opravit klášter, jehož škody byly vyčíslené zhruba na osmnáct a půl milionů korun tehdejší měny, a obnovit mnišský život v Emauzích. Nejprve bylo potřeba začít s vyklizením sutě, s kterým pomáhali taktéž bratři, kteří museli žít v přístavbě kláštera, dokud se klášter neopravil. Už během vyklizení se postupně začaly stavět betonové sloupy kostela.⁷¹

Rekonstrukcí kláštera měl provést architekt Oldřich Stefan, kterého pověřili samotní benediktini. Ale naproti němu byl Bohumil Hyšpam podporovaný Klubem za starou Prahu, který si na opravu kláštera dělal nároky, jelikož projektoval budovy, které se nacházely kolem emauzského kláštera. Přes výše uvedený spor Oldřich Stefan rekonstrukci kláštera zahájil.⁷²

Vedle stavu budov kláštera, které bylo potřeba opravit, musel opat Maurus řešit nelehkou situaci uvnitř komunity. Někteří bratři nesouhlasili s koncepcí přísné klášterní disciplíny, kterou opat Maurus zaváděl a mnohdy se stavěli proti němu. Hlavními odpůrci byli oba kandidáti na opatskou funkci P. Marián a P. Majolus. Trnem v oku nebylo jen opatovo přísnější dbaní na dodržování mnišského způsobu života, ale taktéž vznik nové Slovanské kongregace, která se zaměřovala na unionismus. P. Marián a P. Majolus považovali novou kongregaci za skutečnost, která byla v rozporu k liturgické tradici, která se v Emauzích udržovala.⁷³ Pravděpodobně situaci zhoršoval i sám opat Maurus, který nejen tlačil na dodržování disciplíny, ale také například na přesnost recitace či zpěvu latinského textu při chórové modlitbě a byl schopen během modliteb bratry opravovat. Jeho tezí bylo, že každou kratší slabikou se ochuzuje Boží sláva.⁷⁴

K rozbouřené situaci se přidala nová událost, která se týkala právě nově vzniklé kongregace. Do července roku 1948 měli emauzští bratři německé národnosti na výběr, zda zůstanou v Slovanské kongregaci nebo zda odejdou do některého kláštera beuronské

⁷⁰ *Cesta Pokoje. Zprávy českých benediktinů*, roč. I, č. 2–3. s. 4.

⁷¹ Vzpomínky P. Radima Valíka z ledna 2019.

⁷² ŠVEJDA, Karel: Nástin dějin kláštera Na Slovanech ve 20. století a zpráva o opravách kostela Panny Marie a sv. Jeronýma v letech 1990–2005. In: BENEŠOVSKÁ, KUBÍNOVÁ 2007, s. 200.

⁷³ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Majola Klance Georgu Bratshovi, nedatováno.

⁷⁴ Vzpomínky P. Radima Valíka z ledna 2019.

kongregace.⁷⁵ Jenže tato možnost jim byla dána nesrozumitelným způsobem, neboť si ji někteří, například sekretář opata primase Georg Bratsch, vykládali způsobem, že se týká i bratři české národnosti. Jenže P. Marián s P. Majolem byli představenými klášterů Slovanské kongregace nuceni v Slovanské kongregaci zůstat, a proto si začali stěžovat u opata primase, kterým jim nakonec nařídil, aby v Slovanské kongregaci zůstali.⁷⁶

Stížnosti nebyly pouze na straně P. Majola a P. Mariána. Taktéž opat Maurus si na oba bratry stěžoval a poukazoval na jejich narušování klášterního života v komunitě.⁷⁷ Při popisu této velmi tíživé situace ale nesmíme zapomenout, že P. Marián byl díky své činnosti v liturgické oblasti velmi ceněnou osobností. Sám mohl v opatské hodnosti vidět vyznamenání, které by snad bylo zasloužené pro jeho činy, ale jelikož se opatem stal mladý člověk, tato skutečnost mohla Schallerovi přihrávat, aby byl k novému opatovi a jeho rozhodnutím velmi kritický. Je také fakt, že starší člověk vyrůstající v určitém prostředí a tradici si těžce zvyká na nové věci, které může považovat za zpronevěru starší tradici.⁷⁸

K opatu Maurovi mohli bratři mít samozřejmě mnoho dalších výtek. Nejenže byl příliš mladý, ale v době, kdy bratři museli pracovat či byli nasazeni ve válce nebo byli v koncentračních táborech, byl jako jeden ze tří členů komunity vychovatelem u šlechtického rodu Mensdorff-Pouilly, a měl se tudíž podle nich relativně lépe než ostatní bratři. Negativum mohli také spatřovat v jeho autoritativním prosazování přísné observance a podporu nové kongregace.⁷⁹

Kvůli dané situaci opat začal opat Maurus uvažovat o abdikaci na svůj úřad a o odchodu do Kladrub, kde se roku 1945 počítalo s obnovou benediktinského kláštera. Měl v plánu, že by do Kladrub odešel s jedním bratrem – laikem a po domluvě s arcibiskupem Beranem by začal duchovně spravovat kladrubskou farnost. Jenže po návrhu na abdikaci, ho opat primas požádal, aby ve své funkci zůstal.⁸⁰

⁷⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Georga Bratsche opatu primasovi Bernardu Kaelinovi z 20. 2. 1948 a dopis Mariana Schallera Georgu Bratschovi z 30. 12. 1947.

⁷⁶ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Mariana Schallera Georgu Bratschovi dne 30. 12. 1947 a dopis opata primase Bernarda Kaelina kongregaci Dei Religiosis z 29. 12. 1947.

⁷⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Maura Verzicha opatu primasovi Bernardu Kaelinovi z 15. 12. 1947.

⁷⁸ Vzpomínky P. Radima Valíka z ledna 2019.

⁷⁹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Georgu Bratschovi, nedatováno.

⁸⁰ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Georga Bratsche opatu primasovi Bernardu Kaelinovi z 23. 9. 1948.

Přesto opat Maurus začal o abdikaci znovu uvažovat a začal přemýšlet, že by odešel do zahraničí, kde by žil v některém z benediktinských klášterů. Jenže události, které proběhly po roce 1948, zapříčinily, že opat Maurus musel z vlasti odejít urychleně, aniž by abdikaci na svůj úřad stihl podat.

3. Proces Novotný a spol. a následná emigrace opata Maura Verzicha

Po skončení druhé světové války postupně získávala ve vládě převahu komunistická strana. V únoru 1948 podali nekomunističtí ministři demisi, kterou prezident Edvard Beneš 25. února přijal. Komunisté tak převzali politickou moc v Československu. Když se o události dozvěděli studenti, rozhodli se ve velkém davu přijít na Pražský hrad, aby vyjádřili podporu prezidentu Edvardu Benešovi. Chtěli ho podpořit, aby demisi nekomunistických ministrů nepřijal. Avšak na Pražský hrad bylo umožněno přijít jen pár zástupcům z řad studentů, kteří se ani k prezidentu Benešovi nedostali a mohli mluvit jen s kancléřem Smutným, který jim sdělil, že demise byla již přijata a že prezidentovo rozhodnutí nelze již změnit.⁸¹

3.1. Založení a činnost ilegální skupiny v Československé obchodní akademii dr. Edvarda Beneše v Praze

Mezi studenty, kteří se únorové demonstrace účastnili, byl také student třetího ročníku československé obchodní akademie dr. Edvarda Beneše v Praze Miloslav Novotný. Následující den dostal kvůli účasti na demonstraci důtku ve škole. Miloslav postupně vůči novému režimu zanevřel, protože byl ještě předtím vyslýchán kvůli své činnosti v lidové straně. Proto neodepřel prosbu vysokoškolského pedagoga Bohumila Černého, aby na obchodní akademii utvořil skupinu, která by působila proti novému režimu. Bohumila Černého znal již od roku 1945, kdy se s ním seznámil v restauraci svého strýce. Bohumil Černý mu tehdy nabídl, že mu pomůže se studiem a od té doby se pravidelně setkávali.⁸²

Miloslav postupně kolem sebe soustředil studenty z různých ročníků a čekal na pokyny Bohumila Černého.⁸³ Jenže Bohumil Černý mezitím uprchl do zahraničí, což se Miloslav dozvěděl až později.⁸⁴ Rozhodl se proto, že protistátní činnost bude provádět se skupinou sám. Podle výpovědi v rámci procesu studenti začali fotografovat pracovní tábory uranových dolů v Příbrami a fotografie zasílali do zahraničí. Dále se snažili

⁸¹ VEBER, Václav: *Osudové únorové dny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2008, s. 339-341.

⁸² ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 134rv. Životopis napsaný Miloslav Novotným.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 56r. Zápis z 3. 6. 1952.

finančně pomoci rodinám, jejichž rodinní příslušníci byli uvězněni, tím, že pro ně pořádali peněžní sbírky.⁸⁵

Ke skupině se později přidali také čtyři studenti reálného gymnázia v Křemencově ulici. Kromě nich se ke skupině připojil také novic emauzského kláštera Břetislav Jilich, který se se skupinou seznámil díky své nevlastní sestře Alici Lojиковé. Ta byla studentkou čtvrtého ročníku na obchodní akademii a členkou dané skupiny.⁸⁶

Činnost skupiny se změnila až s příchodem Jana Seiner, kterého do ní přivedla v březnu jeho přítelkyně Olga Roučevová. Jan Seiner, který byl pokladníkem Svazu československé mládeže na obchodní akademii, navrhl, aby se pokusili ukrást kádrové posudky, které vyučující psali na studenty a které se nacházely na sekretariátu Svazu československé mládeže na jejich škole, od něhož měl Jan Seiner klíče.⁸⁷ Důvodem připravované akce bylo znechucení studentů kvůli křivdě, která se na studentech děla, jelikož vedení školy studentům slíbilo, že se kádrové posudky na studenty v roce 1949 psát nebudou, ale přesto se bez jejich vědomí vypracovávaly.⁸⁸

Členové skupiny akci naplánovali na odpoledne 13. dubna, kdy se většina studentů a vyučujících školy účastnila mírového pochodu, který se konal na Staroměstském náměstí. Měli tak jistotu, že v budově školy nikdo nebude.⁸⁹

Nejprve bylo naplánováno, že krádež kádrových posudků a pokladny s penězi, které byly určeny na předplatné časopisu Svazu mládeže, a která se taktéž na sekretariátu nacházela, uskuteční Břetislav Jilich se svým kamarádem Miroslavem Hallerem. Krádež měli provést tito dva snad proto, že oba dva nebyli studenti této školy. Ale tento plán nebyl uskutečněn, protože Břetislav krádež odmítl udělat.⁹⁰ Proto Miloslav Novotný rozhodl, že posudky ukradne Jan Seiner se svou přítelkyní Olgou Roučevovou.⁹¹

Krádež proběhla podle plánu a Jan s Olgou se setkali se zbytkem skupiny u Karlova náměstí, jak se předem domluvili. Zde se dohodli, že posudky odnesou do emauzského kláštera, který je poblíž náměstí, na pokoj Břetislava, který se akce vůbec nezúčastnil. Břetislav na svém pokoji nebyl, ale z nám neznámých důvodů měla

⁸⁵ ABS, V 5613 MV, nefoliováno, šetření 22. 6. 1949.

⁸⁶ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 134r. Životopis napsaný Miloslav Novotným.

⁸⁷ ABS, V 5613 MV, nefoliováno, výpověď Miloslava Novotného 7. 5. 1949 a výpověď Rudolfa Havelky z 6. 5. 1949.

⁸⁸ Vzpomínky Milana Kroupy ze dne 8. 12. 2017, www.pametnaroda.cz/cs/kroupa-milan-1932.

⁸⁹ ABS, V 5613 MV, nefoliováno, výpověď Jana Seiner z 5. 5. 1949.

⁹⁰ Během výslechu bylo Miloslavem Novotným řečeno, že Břetislav Jilich odmítl krádež uskutečnit, protože mu Miloslav neopatřil zbraň, kterou by se případně mohl bránit. Srov. ABS, V 5613 MV, nefoliováno, trestní oznámení z 29. 6. 1949.

⁹¹ Tamtéž.

od klášterních dveří a jeho pokoje klíč jeho sestra Alice, díky čemuž se do pokoje mohli studenti dostat. Zde začali přepočítávat peníze. Jenže během této činnosti vstoupil do pokoje opat Maurus, který Břetislava hledal, protože po něm pravděpodobně něco potřeboval. Samozřejmě, že opat Maurus mohl být přítomnosti cizích lidí na pokoji novice v klášteře pohoršen. Po jeho otázce na důvod jejich přítomnosti v klášteře mu pověděli o krádeži. Opat Maurus studentům řekl, aby kádrové posudky z kláštera ihned odnesli a půjčil jim dva kufry, v kterých je mohli přepravit. Po chvíli přišel také Břetislav. S ostatními se rozhodl, že kádrové posudky odnesou k jeho babičce, která bydlela v Praze-Radotíně.⁹²

Mezitím Rudolf Havelka zjistil, že chybí kádrové posudky z jeho třídy a rozhodl se s Janem Seinerem do školy vrátit, aby mohli zbylé posudky přinést. Jenže při odchodu ze školní budovy se Jan Seiner u vchodu setkal se studenty, kteří se po mírovém pochodu vraceli do budovy školy, aby v ní uložili použité prapory. Aby Jan Seiner zamaskoval, že se krádeže účastnil, rozhodl se dva studenty doprovodit do budovy školy a krádež kádrových posudků s nimi jakoby objevit, aby si učinil alibi.⁹³ Po nález vykradení sekretariátu se všichni tři studenti rozhodli, že krádež nahlásí učiteli Komárkovi. Jelikož bylo již pozdě večer, rozhodl se učitel Komárek nahlásit krádež státní bezpečnosti až následující den.⁹⁴

3.2. Šetření případu a následné odsouzení

Krádež sice byla ohlášená hned následujícího dne ráno, ale z důvodu velikonočních prázdnin a pobytu mnohých učitelů mimo domov se státní bezpečnost rozhodla zahájit šetření až první den po velikonočních prázdninách, to je 20. dubna.⁹⁵

Podezřelým se stal samozřejmě Jan Seiner, který se v době krádeže nacházel poblíž školy. Jan Seiner ukázal vyšetřujícím policistům telegram, který mu v den, kdy došlo ke krádeži, poslala teta z Bednárců s informací o smrti jeho strýce a sdělil jim, že se do Bednárců rozhodl odjet, ale poté si to rozmyslel a v Praze zůstal. Přesto se již nestihl manifestace účastnit.⁹⁶

Toto fingované Janovo alibi neprošlo, protože po bedlivějším zkoumání telegramu příslušníci státní bezpečnosti zjistili, že telegram nebyl poslán z Bednárců,

⁹² Tamtéž.

⁹³ ABS, V 5613 MV, nefoliováno, výpověď Jana Seibera z 5. 5. 1949.

⁹⁴ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 72r. Šetření 22. 4. 1949.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 58r. Záznam z 21. 4. 1949.

který je v Jižních Čechách, ale z Prahy. Dále zjistili, že Janův strýc zemřel již před několika lety. Následoval výslech Jana, během kterého se Jan Seiner snažil policistům namluvit, že ho pravděpodobně chtěl někdo z Prahy vylákat. Pak jim sdělil, že během krádeže a tentýž den večer se dvakrát sešel se svou přítelkyní Olgou Roučevou. Policisté si Olgu předvolali, ale Olga popřela, že by se měla s Janem sejít.⁹⁷

Příslušníci státní bezpečnosti učinili další výslech, při kterém se Jan Seiner přiznal ze spolupráce na krádeži a prozradil policistům jména dvou hlavních aktérů, Miloslava Novotného a Rudolfa Havelky. Oba byli téhož dne přivedeni k výslechu, při kterém se k činnosti přiznali. Také prozradili všechny podrobnosti akce i jména těch, kteří se jí zúčastnili.⁹⁸

Příslušníci státní bezpečnosti všechny tři studenty zatkli a podle dodaných informací se vydali k babičce Břetislava Jilicha, kde prohledali okolí domu a ukradené posudky našli.⁹⁹ Protože zjistili, že byl do akce zapleten opat Maurus se svým novicem, rozhodli se prvně zatknout Alici Lojиковou, aby jim podala více informací o opatu Maurovi a svém bratrovi. Ale když ji přišli zatknout, zjistili, že Alice již nebyla doma.¹⁰⁰

Další dny státní bezpečnost zpracovávala informace proti jednotlivým pachatelům a 29. dubna bylo rozhodnuto o zatčení Břetislava a opata Maura, který se podle šetření provinil tím, že krádež nenahlásil, a pachatelům pomohl půjčením kufrů na přenesení materiálu.¹⁰¹

Ten den přišlo šest příslušníků státní bezpečnosti do emauzského kláštera, aby je mohli zatknout. Vratnému kláštera se představili jako turisté z Brna, kteří se zajímají o církevní památky. Vratný je objektem kláštera ochotně provedl a během prohlídky jim sdělil, že opat Maurus v té době většinu času trávil v břevnovském klášteře a do Emauz docházel jen na významné události. O Břetislavu jim sdělil, že po skončení velikonočních svátků v klášteře již nebyl přítomen. Ale vratný nebyl jeho nepřítomnosti udiven, protože asi to nebylo poprvé, co Břetislav porušoval klášterní řád.¹⁰²

V rámci dalšího vyšetřování státní bezpečnost zjistila, že se opat Maurus nacházel v Kladrubech, kde byl bývalý benediktinský klášter, a proto vydala rozkaz, aby se po něm

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž. Sice podle záznamu měl vše vyřadit Jan Seiner, jak je uvedeno, jenže dle vzpomínek Milana Kroupy se proslýchalo, že skupinu prozradila Olga Roučevá snad kvůli lásce k Janu Seinerovi. Tato skutečnost však nelze nijak doložit ani vyvrátit. Srov. Vzpomínky Milana Kroupy z března 2020.

⁹⁹ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 60r. Záznam z 23. 4. 1949.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 62r. Záznam z 29. 4. 1949.

¹⁰² Tamtéž.

v okolí Kladrub pátralo.¹⁰³ Avšak v té době byl opat Maurus a Břetislav Jilich za hranicemi republiky, což statní bezpečnost netušila.¹⁰⁴

Další fází bylo zatčení ostatních studentů a učitelů, kteří se akce zúčastnili anebo byli na skupinu nějakým způsobem napojeni. K zatčení došlo 3. května. Během velké přestávky policie budovu školy uzavřela, aby nikdo nemohl odejít. Poté byli jednotliví studenti vyzýváni rozhlasem, aby se dostavili na určené místo, kde byli zatčeni a odvezeni do vazební věznice. Ale několik studentů, kteří byli taktéž podezřelí, bylo již pár dnů nezvěstných a statní bezpečnost předpokládala, že se rozhodli utéct do zahraničí. Sice se po nich začalo pátrat, ale statní bezpečnosti bylo jasné, že se jim podařilo republiku opustit.¹⁰⁵

Zatčení studenti byli ve vazební věznici několik měsíců a v září byli převezeni do pankrácké věznice. V září se taktéž konal soud. Proces byl nazván podle hlavního iniciátora Miloslav Novotný a spol. Na závěr soudu byly vyneseny rozsudky, kterými byl hlavní iniciátor Miloslav Novotný odsouzen na sedm let vězení, Rudolf Havelka čtyři roky a ostatních čtrnáct lidí, kteří byli odsouzeni, dostali trest odnětí svobody mezi třemi až dvanácti měsíci a peněžní pokutu, kterou museli zaplatit jejich rodiče. Výše částky, která byla mezi odsouzenými rozpočítána, se rovnala škodě, která díky krádeži byla učiněna, jelikož se na rozdíl od posudků ukradené peníze již nenašly.¹⁰⁶

3.3. Emigrace opata Maura a několika členů skupiny

Není známo, jakým způsobem se opat Maurus a někteří studenti, kteří se krádeže účastnili, dozvěděli o zatčení Miloslava Novotného, Rudolfa Havelky a Jana Seinera, ale je možné, že byli varováni Olgou Roučeovou, kterou statní bezpečnost vyslýchala, aniž by pojala podezření, že byla spolupachatelkou.¹⁰⁷

¹⁰³ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 91r. Zpráva ze dne 30. června 1949.

¹⁰⁴ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Miroslava Hallera P. Mauru Verzichovi z 20. 3. 1950.

¹⁰⁵ Vzpomínky Milana Kroupy ze dne 8. 12. 2017, www.pametnaroda.cz/cs/kroupa-milan-1932, cit. 24. 2. 2020.

¹⁰⁶ ABS, V 5613 MV, nefoliováno, úřední záznam z 3. 9. 1949. Dle Milana Kroupy měl peníze předat Miloslav Novotný Břetislavovi, takže je možné, že s nimi Břetislav utekl za hranice. Nezávislé na vzpomínkách Milana Kroupy se v českých benediktinských kláštřích traduje, že opat Maurus utekl před zatčením i s penězi určité organizace. Srov. Vzpomínky Milana Kroupy z března 2020. Vzpomínky P. Augustina Gazdy ze srpna 2018.

¹⁰⁷ ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 58r. Záznam z 21. 4. 1949.

Protože jim pravděpodobně hrozilo zatčení, rozhodl se opat Maurus, Břetislav Jilich a někteří studenti¹⁰⁸ společně odejít do Kladrub, kde byli ubytováni u místního faráře Aloise Křivanka, s kterým se opat Maurus znal.¹⁰⁹ Předpokládali, že první dny pátrání zaměří statní bezpečnost pozornost na okolí Prahy.¹¹⁰ Datum příchodu do Kladrub můžeme určit jen přibližně podle dopisu Miroslava Hallera.¹¹¹ Mohlo se jednat o 21. - 22. duben, ale přesné datum lze těžko stanovit.¹¹² Zde se rozhodl Břetislav odejít z noviciátu, jelikož se během peripetii kolem celé akce a útěku do Kladrub zamiloval do Olgy Roučevé, která mu své city opětovala. Opata Maura to samozřejmě mrzelo, ale protože byl Břetislav v noviciátu a mohl kdykoliv odejít, nic s tím nemohl dělat.¹¹³

Aby se vyhnuli zatčení, rozhodla se celá skupina, která se v Kladrubech nacházela, z vlasti odejít. Prvně emigroval opat Maurus, kterému k útěku pomohli sedláci bydlící poblíž hranic s Německem. Ti měli své pozemky také za hranicemi, a proto se k nim mohli kdykoliv dostat. Opata Maura zamaskovali v kupce sena a přes hranice převezli.¹¹⁴ Po příchodu do Německa se dostal do uprchlického tábora v Ludwigsburku.¹¹⁵

Za pár dní přešli hranice ostatní. „*Odešli jsme společně se Slavou, Olinou a Alicí po Vašem odjezdu druhý den do sousední vesnice (Prostiboř), kde jsme byli ubytováni asi čtyři dny. V Prostiboři to neklaplo,¹¹⁶ tak jsme podnikali zpáteční cestu do Kladrub k p. faráři. V blízké vesnici, kam jsme byli doporučení, jsme přespali a ráno dopraveni vozem skoro až na hranice, které jsme překročili z 29. na 30. IV. do Barnau.*”¹¹⁷

¹⁰⁸ Byli to Jan Vladyka, Miroslav Vintř, Karel Schořalek, Světlana Štětinová, Alice Lojiková, Olga Roučevá a Eva Viravská a Břetislavův kamarád Miroslav Haller. Srov. ABS, V 5613 MV, operativní podsvazek, f. 69r. Záznam z 18. 5. 1949.

¹⁰⁹ Alois Křivánek (1919-2009) byl kněz pražské arcidiecéze. Na kněze byl vysvěcen v roce 1943 a působil v různých farnostech, mimo jiné v Kladrubech. V roce 1950 utekl z Československa a o rok později odešel do Kanady, kde celý svůj další život pastoračně působil. RECHCIGL, Miloslav: *Encyclopedia of Bohemian and Czech-American Biography. Svazek 1.* Bloomington 2016, nečíslováno.

¹¹⁰ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, str. 182.

¹¹¹ Miroslav Haller později napsal opatu Maurovi z Ameriky dopis, ve kterém mu blíže popisoval události po Maurově odchodu ze zahraničí. Srov. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Miroslava Hallera P. Mauru Verzichovi z 20. 3. 1950.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, poznámky P. Maura Verzicha k dopisu Břetislavu Jilichovi neznámého data.

¹¹⁴ Vzpomínky P. Radima Valíka z ledna 2019.

¹¹⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Georgu Bartschovi z 28. 8. 1949.

¹¹⁶ Mínen pravděpodobně přechod přes hranice. V dopisu ale není uvedený důvod, proč přechod nevyšel.

¹¹⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Miroslava Hallera P. Mauru Verzichovi z 20. 3. 1950.

Po přechodu na cizí území je čekala celní prohlídka a převoz do uprchlického tábora v Amberku, kde byli rozděleni pravděpodobně podle věku. Alice byla deportována do Ludwigsburku pro nezletilé a zbytek skupiny byl poslán do českého uprchlického tábora v Eichstattu.¹¹⁸

Z lágru Břetislav s Olgou odjel do Hamburku. Ostatní se rozhodli emigrovat do Ameriky. Proto Miroslav Haller s Václavem odjeli do Neapole, odkud mohli 23. října 1949 odplout do Brazílie. Světlana, Eva a druhý Miroslav se rozhodli emigrovat do Kanady, kde odpluli o několik týdnů později.¹¹⁹ Od té doby o nich nemáme žádné další informace.

Břetislav se toužil s opatem Maurem setkat, aby se mu osobně omluvil za své nevhodné chování během pobytu v Kladrubech. Proto se rozhodl odejít do Ludwigsburku, kde podle došlých informací měl opat Maurus přebývat, jenže Břetislav ho zde již nezastihl, protože opat Maurus už byl v té době v Belgii. Proto se Břetislav vrátil do Hamburku a poté s Olgou odešel do Bruselu.¹²⁰ Nakonec se mu podařilo s opatem Maurem navázat aspoň písemný styk. Břetislav v Bruselu vyjednal pro opata Maura funkci kaplana pro české emigranty, aby mohl být Břetislavovi a Olze nablízku.¹²¹ Jenže osoby, které Břetislavovi tuto funkci pro opata Maura slíbily, později z této nabídky couvly.¹²² Také Břetislav s Olgou museli nakonec z Bruselu odejít a využili nabídky přestěhovat se do Austrálie.¹²³ V první polovině roku 1950 se jim podařilo přijít do Itálie, kde měli pravděpodobně konečně možnost se s opatem Maurem setkávat.¹²⁴ Ještě před svým odjezdem do Austrálie, který se uskutečnil 16. prosince, se Břetislav s Olgou vzali. V Austrálii se přistěhovali do města Swan Hill, kde se usadili.¹²⁵

3.4. Život Maura Verzicha v zahraničí do zahájení akce K

Po příchodu za hranice přišel opat Maurus do uprchlického lágru v Ludwigsburku a později do uprchlického lágru pro polské emigranty v Amberku, kde pomáhal s pastorem místnímu kaplanovi určenému pro uprchlíky. Během svého pobytu v lágru se

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha P. Mauru Verzichovi z 2. 9. 1949.

¹²¹ Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha P. Mauru Verzichovi z 30. 11. 1949.

¹²² Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha P. Mauru Verzichovi z 10. 1. 1950.

¹²³ Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha Mauru Verzichovi ze dne 23. 12. 1949.

¹²⁴ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Daru Lanzarinimu z 15. 9. 1950 a dopis Břetislava Jilicha P. Mauru Verzichovi 17. 3. 1951.

¹²⁵ Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha P. Mauru Verzichovi z 17. 3. 1951.

opat Maurus rozhodl, že odejde do benediktinského kláštera v Brugges, kde tehdy studovali břevnovští klerici Vojtěch Vít a Maurus Pouček. Narazil však na problém, že mezinárodní úřad pro uprchlíky pomáhal odcestovat emigrantům pouze do mimoevropských zemí. Proto opat Maurus začal uvažovat o odchodu do amerického kláštera Lisle, jelikož se díky tamním kontaktům znal s místním opatem Ambrožem Ondrákem.¹²⁶

Se svým úmyslem se svěřil v dopise benediktinu Martinu Kiriginovi, který v té době žil v Opatje v Jugoslávii. P. Martin se na Maurův návrh tvářil velmi skepticky. Domníval se, že představení v Lisle ani představení v belgických kláštorech by opatu Maurovi pomoc neposkytli. Doporučoval mu spíše odejít do Itálie, kde by mohl pokračovat ve svém studiu.¹²⁷

Nakonec opat Maurus koncem července odcestoval do belgického kláštera v Brugges, kde byl místním opatem přijat.¹²⁸

V Brugges se opat Maurus setkal s dvěma mladými muži, kteří se mu svěřili se svojí touhou vstoupit do některého z českých klášterů.¹²⁹ Opata Maura napadlo, že by se tyto dva kandidáti mohli připojit k belgickým benediktinům, o kterých se uvažovalo, že obnoví benediktinský život v kladrubském klášteře, což se už nikdy neuskutečnilo.¹³⁰

Později o těchto dvou kandidátech, jejichž jména ani nemáme, nejsou další zprávy. Buď se rozhodli do kláštera nevstoupit anebo zůstali v klášteře St. Andre.

Na podzim se opat Maurus rozhodl odcestovat z Belgie do Říma, aby mohl na Orientálním institutu pokračovat ve svých studiích. Ze studijních důvodů začal bydlet v Russicu, kde se mohl také více seznámit s východní spiritualitou.¹³¹ Finance pro svůj každodenní život měl zajištěné z mešních stipendií, které mu minimálně od října posílal opat Ambrož Ondrák z Lisle.¹³²

Od září s opatem Maurem byl v písemném kontaktu jeho bývalý novic Břetislav. Ten ho přemlouval k odchodu do Bruselu, jak bylo již výše zmíněno.¹³³ Později se se svou manželkou Olgou rozhodl emigrovat do Austrálie a snad prosil opata Maura, aby

¹²⁶ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Odilovi Crkvovi, nedatováno.

¹²⁷ Tamtéž, dopis P. Martina Kirigina P. Mauru Verzichovi z 15. 6. 1949.

¹²⁸ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Georgu Bratschovi z 15. 6. 1949.

¹²⁹ Nepodařilo se dohledat, jaké národnosti zájemci o řádový život byli, ale je možné, že se jednalo o Čechy, s největší pravděpodobností o Slovanů.

¹³⁰ Tamtéž, dopis fr. Odila Crkvy P. Mauru Verzichovi z 15. 6. 1949.

¹³¹ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Georgu Bratschovi z 23. 1. 1950.

¹³² Tamtéž, dopisy P. Ambrože Ondráka P. Mauru Verzichovi, v kterých posílá intence a pravděpodobně také peníze.

¹³³ Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha P. Mauru Verzichovi z 30. 11. 1949.

do Austrálie odešel s nimi.¹³⁴ Opat Maurus proto začal o nabídce vážně uvažovat. Měl plán, že by v Austrálii odešel do některého z benediktinských klášterů. Svůj záměr však kvůli okolnostem, které v Československu v dubnu 1950 nastaly, přehodnotil a rozhodl se v Itálii zůstat.¹³⁵

¹³⁴ Tamtéž, dopis Břetislava Jilicha z 23. 12. 1949. Touha, aby rodině Jilichové byl opat Maurus nablízku lze vycítit z dopisu, které mu Břetislav z Austrálie psal.

¹³⁵ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Daru Lanzarinimu z 15. 9. 1950.

4. Internace emauzských řeholníků mezi léty 1950 a 1960

Po nástupu nového režimu začaly zesilovat represe proti domnělým nepřátelům. V roce 1949 se představitelé komunistické strany rozhodli, že zruší řeholní řády na území Československa. Důvodem byla autonomie klášterů, kontakty se zahraničními spolubratry, jejich pevná organizace a také vliv na věřící skrze publikační a pastorační činnost.¹³⁶

22. srpna 1949 Ústřední výbor komunistické strany rozhodl zrušit kláštery a řeholníky centralizovat. Proto se od září 1949 začaly získávat informace o jednotlivých klášterech, klášterních společenstvích a taktéž o jednotlivých řeholnicích.¹³⁷

Zrušení klášterů, které bylo nazvané Akce K, se mělo záměrně uskutečnit krátce po skončení monstrprocesu s církevními představiteli Machalka a spol. Monstrproces měl cíleně vyvolat štvavou kampaň proti řeholníkům, která by usnadnila hladší průběh připravované akce.¹³⁸ Akce K byla rozdělená do dvou etap, kdy první etapa nastala dne 13. dubna 1950. Během ní byli do koncentračních klášterů, které se nacházely v Oseku, v Králíkách, v Bohosudově, v Hejnicích a v Broumově, svezeni řeholnic z řádů, které měly nejpočetnější komunity, např. jezuité, salesiáni, františkáni apod. Za centralizační kláštery byly záměrně vybrány kláštery, které se nacházely v oblastech vysídlených po roce 1945, kdy své domovy museli opustit zdejší obyvatelé německé národnosti. Dále existoval internační klášter v Želivě, který byl určen nejen pro představené řeholních společností a „reakční řeholníky“, ale také pro diecézní kněze, kteří byli pro komunistický režim nepohodlní.¹³⁹

Po dvou týdnech následovala druhá etapa akce K, kdy byly zrušené zbývající mužské kláštery. Tato etapa se týkala taktéž benediktinského kláštera v Emauzích. „*Původně jsme si mysleli, že klášter, tak tvrdě poznamenaný za nacistické okupace, bude ušetřen.*”¹⁴⁰

Jenže i přesto, že bratři z emauzského kláštera byli během nacistické okupace perzekvováni, transportu do centralizačního tábora neušli.

¹³⁶ VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Ostrava: Matice cyrilometodějská 2003, s. 43.

¹³⁷ Tamtéž, s. 60.

¹³⁸ HEINZL, Jan: *Perzekuce katolické církve v zemích sovětského bloku v letech 1945-1956: případ politický okres Frýdlant v Čechách*. Rigorózní práce. Praha: Matice Cyrilometodějská s. r. o. 2008, s. 65.

¹³⁹ Tamtéž, s. 64-66.

¹⁴⁰ Řeholnicí a 13. duben 1950. In: *Katolický týdeník* 1990, číslo 15, s. 1.

„Bylo sedmadvacátého dubna 1950. Odpoledne jsem měl kostelníka. A tak jsem ve čtyři hodiny ještě si zařídil věci ohledně přípravy na příští den. Ti páteři – každý sloužil zvlášť, to se ještě nekoncelebrovalo. Tak jsem musel založit misály a připravit kalichy a podobně. Pak jsem měl chvíli jakoby času, tak jsem šel do kaple modlit se růženec. A najednou vzadu se otevřeli dveře a dva v těch kožeňákách, bychom řekli, mi řekli: „Pojďte s námi.“ To bylo prostě StB. (...) Zavedli mě do té návštěvní místnosti, kde nás hlídali dva esenbáci s automatama.“¹⁴¹

Bratři dostali rozkaz sbalit si své zavazadla. Poté museli přijít do refektáře, kde nesměli sedět vedle sebe a museli zachovat mlčení. Postupně byl s každým zvlášť napsán protokol, při kterém byli dotazováni na své osobní údaje. Fr. Damián Berka, který vykonával v klášteře službu kuchaře, dostal za úkol uvařit večeři. Jenže ve vypjaté situaci neměl nikdo z řeholníků chuť k jídlu.¹⁴²

Během napadení kláštera došlo k menším nepatrným odporům ze strany dvou jednotlivců. Fr. Damián Berka odmítal na rozkaz příslušníků StB ze sebe odložit svůj hábit.¹⁴³ Provádějící příslušníky vyvedl z míry asi zvláště fr. Roman, který se je snažil přesvědčit, aby ho v klášteře ponechali, jelikož, když byl klášter nacisty zrušen, mohl bydlet v altánu kláštera a starat se o klášterní zahradu. Na to dostal fr. Roman odmítavou odpověď. Po sbalení zavazadel nastala s fr. Romanem další veselá příhoda.¹⁴⁴

„Otevřel mu dveře ten estebák a povídá: „Tam vpředu u toho se hlaste.“ No, tak udělal asi tak pět šest kroků, položil ty zavazadla a v tom habitu a v kabátě se vyšprajcoval, zasalutoval a povídá: „Poslušně hlásím, už potřetí rukuju.“ A prostě, ten mu říká: „Dědo, potřetí rukujete. Kdypak jste rukoval poprvé?“ „To bylo 1890 za císaře pána.“ „A kdypak jste rukoval podruhé?“ „To bylo za Němce jako teď.“ Začal na něho křičet, co si to dovoluje a sepsal s ním ten protokol.“¹⁴⁵

¹⁴¹ Vzpomínky P. Jan Kohla z 28. 11. 2009, www.pametnaroda.cz/cs/kohl-jan-josef-1928, cit. 4. 3. 2020. Jan Kohl (1928-2013) byl benediktinský mnich z břevnovského kláštera. Do kláštera vstoupil roku 1949. Po zrušení klášterů musel nastoupit k PTP. Později tajně složil věčné sliby a nastoupil kdo kněžského semináře v Litoměřicích. Roku 1973 byl vysvěcen na kněze a po pádu komunismu se vrátil do obnoveného břevnovského kláštera.

¹⁴² Spisovna břevnovského kláštera. Pozůstalost P. Jana Kohla, neuspořádáno, písemné vzpomínky P. Jana Kohla.

¹⁴³ Spisovna emauzského kláštera. nezařazená korespondence, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Norberta Turečka.

¹⁴⁴ Vzpomínky P. Jan Kohla z 28. 11. 2009, www.pametnaroda.cz/cs/kohl-jan-josef-1928

¹⁴⁵ Vzpomínky P. Jan Kohla ze dne 28. 11. 2009, dostupné na www.pametnaroda.cz/cs/kohl-jan-josef-1928, cit. 4.3. 2020.

Během zabrání kláštera se do něho snažila vejít Anna Müllerová,¹⁴⁶ jelikož se chtěla zúčastnit kompletáře. Samozřejmě jí to příslušníky StB nebylo dovoleno. Když zjistila, co se děje, alespoň varovala člena komunity P. Cyrila Stavěla, který měl kvůli svému studiu na teologické fakultě povolení, aby mohl některé dny přespávat mimo klášter. Shodou náhod byl na fakultě také v době, kde byla klášterní komunita odvezena. Paní Müllerová mu pomohla z Prahy uprchnout. Později se mu podařilo utéct do Itálie, kde se připojil k opatu Mauru Verzichovi.¹⁴⁷

O půl dvanácté v noci museli bratři nastoupit do připraveného autobusu na Vyšehradské ulici. Benediktini se snažili zjistit, jaký osud je čeká, ale na jejich dotazy příslušníci StB neodpovídali. Zkusili se ptát také řidiče autobusu, ale on jim oznámil, že jim nesmí podat žádné informace. Autobus po chvíli zastavil v Bartolomějské ulici, kde nastoupilo sedm břevnovských benediktinů a poté vyjel z Prahy. Jelikož řeholníci stále nevěděli, jaký je cíl jejich cesty, začali si někteří z nich myslet, že budou odvezeni na Sibiř. Později podle krajiny zjistili, že putují na Liberecko. K ránu se řidič ztratil a bloudil okolím, proto autobus přijel k místu určení, kterým byl Hejnický klášter, až o půl páté ráno.¹⁴⁸

4.1. Centralizační klášter Hejnice

U mariánského poutního místa v Hejnicích byl roku 1691 založen františkánský klášter. Během Akce K byl z kláštera učiněn centralizační tábor, do něhož bylo při první etapě dáno sto členů františkánského řádu. Později zde byli přivezeni řeholníci z řádu benediktinů, augustiniánů, petrinů a eucharistiánů.¹⁴⁹

Po několika dnech po příjezdu do centralizačního kláštera byla řeholníkům přidělena práce. Někteří začali vyrábět růžence, skládat figurky apod. Práce byla taktéž na zahradě. Emauzští bratři Anselm Sedláček a Gaudenc museli rozřídovat zásoby jídla, které tam zanechali františkáni. Vaření dostal na starost fr. Damián Berka, emauzský kuchař, kterému pomáhali jeho spolubratři Pavel Hornych, Basil Lang a Simeon Starý.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Anna Müllerová (1890-1968) měla na starosti chlapce v juvenátu, kteří bydleli v jejím domě poblíž emauzského kláštera. Pohřbena je v hrobě emauzských benediktinů na Vyšehradě. Srov. Vzpomínky P. Mariána Klenera z prosince 2019.

¹⁴⁷ Spisovna břevnovského kláštera: Písemné vzpomínky P. Jana Kohla.

¹⁴⁸ Vzpomínky P. Jan Kohla ze dne 28. 11. 2009, dostupné na <http://ww.pametnaroda.cz/cs/kohl-jan-josef-1928>, cit. 4. 3. 2020. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

¹⁴⁹ BUBEN, Milan M.: *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích, III. díl, sv. 1*, s. 337.

¹⁵⁰ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

Od května začali řeholníci pracovat pro firmy v okolí. Jednalo se o výrobu hraček Trofa Hejnice a pojizerské porcelánky v Hejnicích. Dále řeholníci chovali pro své potřeby zvířata, vyráběli růžence apod. Později se začaly budovat truhlářské dílny a dílny pro výrobu obuvi.¹⁵¹

Jelikož se v hejnickém klášteře nenacházel dostatek potřebného nářadí, navrhl jednoho dne fr. Cosmas Berka přivést některé potřebné věci z emauzské dílny. Vedení centralizačního kláštera souhlasilo a fr. Cosmas odjel s jedním příslušníkem statní bezpečnosti do Prahy, kde naložili potřebné věci. Poté se Cosmovi podařilo odejít ke své cele, aby do ní nahlédl a zjistil, v jakém je stavu. Viděl, že všechny skříně byly otevřené a věci byly na jedné veliké hromadě, protože státní bezpečnost prošla celou místností a co nepotřebovala, hodila na hromadu a zbytek věcí si odnesla.¹⁵²

Po naložení se Cosmas s estebákem vydal na zpáteční cestu. „*Jak to auťáčkem odváželi, říká mu za Prahou estebák: „Človče, jedete s tím jako s hnojem!“ On jen přes rameno: „Co jsem naložil, to vezu!“ A byl klid.*“¹⁵³

Na rozdíl od centralizačního kláštera v Králíkách či internačního tábora v Želivě, byl hejnický klášter mírnější variantou. Příkladem může být událost, kdy se některým řeholníkům podařilo jednoho dne přesvědčit estébáka, který je měl hlídat, aby je pustil na volejbalový turnaj v blízké vesnici.¹⁵⁴

4.2. Život emauzských řeholníků v dalších centralizačních kláštorech po odvozu z Hejnic

Během léta roku 1950 bylo rozhodnuto o přesunu některých řeholníků z Hejnic do jiných klášterů. Cílem bylo oddělit od sebe frátery, bohoslovce a kněze. Kněží byli posláni do Oseku a v Hejnicích kromě fráterů zůstal z kněží jen emauzský benediktin Beda Hlasný, o kterém se uvažovalo, že bude působit v hejnické farnosti. Jenže P. Beda funkci odmítl s poukazem na skutečnost, že v pastoraci nikdy nebyl, jelikož byl v klášteře. Proto byl později poslán do jiného centralizačního tábora a hejnickou farnost musel spravovat farář z Raspenavy.¹⁵⁵

¹⁵¹ HEINZL, Jan: *Perzekuce katolické církve*, s. 77-78.

¹⁵² Vzpomínky P. Jan Kohla z 28. 11. 2009, www.pametnaroda.cz/cs/kohl-jan-josef-1928, cit. 4. 3. 2020.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ HEINZL, Jan: *Perzekuce katolické církve*, s. 84.

Hejnický klášter opouštěli taktéž mladší řeholníci, kteří byli posíláni buď k PTP anebo na stavbu klíčavské přehrady u Kladna, kde byli z emauzských řeholníků posláni fr. Simeon Starý a fr. Cosmas Berka.¹⁵⁶

Oproti tomu starší řeholníci byli postupně převáženi do charitních domů, aby zde mohli dožít svůj život, např. na Moravec, kde bylo do místního charitního domu převezeno nejvíce emauzských benediktinů.¹⁵⁷

V centralizačním klášteře v Oseku, kde přišel později P. Beda, byli řeholníci zaměstnáni v různých podnicích v okolí, jako byly sklárny v Duchcově, pila v Jeníkově, keramická dílna v Libkovicích. Další část řeholníků pracovala přímo v klášteře na poli, v sadě, u zvíře či v truhlárně. Pokud byli řeholníci určeni pro činnost v různých podnicích, museli pracovat odděleně od ostatního personálu, a bylo jim zakázáno s ním hovořit.¹⁵⁸

Mimo pracovní činnost mohli bratři klášter opustit jen z důvodu návštěvy lékaře. Odchody z kláštera z důvodu soukromých záležitostí povoloval jen Statní úřad pro věci církevní a později okresní tajemník.¹⁵⁹

Mnozí řeholníci byli postupně přemístěni z Oseku do centralizačních klášterů v České Kamenici či v Hájku u Kladna, které sloužily jako tzv. přeškolení střediska. Po úspěšném přeškolení mohli být řeholníci propuštěni. Pokud bylo školení neúspěšné, putovali řeholníci do jiných centralizačních klášterů.¹⁶⁰

Mezi prvními řeholníky byli k přeškolení určeni ještě za pobytu v Hejnicích dva emauzští kněží Basil Lang a Beda Hlasný.¹⁶¹ Na rozdíl od P. Basila, který s ohledem na svoji „převýchovu“ mohl do pastorače odejít, P. Beda pro svůj negativní postoj k možnosti být farářem v Hejnicích v centralizačních táborech ještě několik let zůstal, jak bylo řečeno již výše.

¹⁵⁶ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

¹⁵⁷ VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů*, s. 79. *Necrologium Congregationis*, s. 217-223.

¹⁵⁸ SKŘIVÁNEK, František: Osecký klášter od roku 1950 až do návratu cisterciáku. In: *800 let kláštera Osek: jubilejní sborník = 800 Jahre Kloster Ossegg: Festschrift*. Osek: Milan Holenda 1996, s. 85.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 86.

¹⁶⁰ VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů*, s. 93.

¹⁶¹ HEINZL, Jan: *Perzekuce katolické církve*, s. 80.

Do Želiva byli posláni P. Marian Schaller, fr. Damián Berka a později P. Beda Hlasný.¹⁶² Řeholníci zde pracovali například na poli, v lese, v pivovaru či v cihelně. Klášter byl zrušen roku 1956 a zbylí řeholníci byli převezení do Králík.¹⁶³

V roce 1953 byl zrušen taktéž centralizační klášter v Oseku a zbylí řeholníci byli převezeni taktéž do kláštera v Králíkách, protože bylo potřeba, aby zde pracovala mladší generace řeholníků.¹⁶⁴ Mezi nimi byl P. Jeroným Wenzl. Předtím zde byl již P. Majolus Klanc. Roku 1956 byl do Králík převezen další z emauzských benediktinů, fr. Damián Berka, z důvodu zrušení internačního kláštera v Želivě, kde se doposud nacházel.¹⁶⁵

Řeholníci v Králíkách pracovali v lese a v zemědělství. Po roce 1956 byl život v kralickém centralizačním klášteře velmi zmírněn. Řeholníky mohli navštěvovat příbuzní a známí a mohli od nich dostávat balíčky a dopisy. Taktéž se mohli volně procházet po bližším okolí a občas odjet na návštěvu ke své rodině. Klášter byl rozpuštěn jako poslední centralizační tábor pro řeholníky u nás v roce 1960.¹⁶⁶

4.3. Život řeholníků na klíčavské přehradě

V padesátých letech bylo potřeba postavit na Klíčavě přehradu, která by dodávala pitnou vodu pro Kladno a okolí. Na stavbě měla původně pracovat mládež. Zjistilo se však, že mládež není dostatečně výkonná, proto bylo rozhodnuto, že na budování přehrady kromě vyučených řemeslníků budou pracovat Romové, vězni, a hlavně mladí řeholníci, kteří se dosud nacházeli v centralizačních kláštorech.¹⁶⁷

V srpnu 1951 začal svoz řeholníků z různých centralizačních klášterů. Mezi nimi se nacházeli emauzští benediktini Simeon Starý a Cosmas Berka.¹⁶⁸

„Bydlelo se v barácích roztroušeno v údolí pod hrází kolem potoka. Uprostřed baráku byla chodba a po obou stranách chodby tři až čtyři světnice. Na světnici nás bylo 18. Byli jsme pomíchaní, ale naštěstí jen s jinými řeholníky. Postele – palandy byly dřevěné. Stěny, strop a podlaha byla plná štěnic.”¹⁶⁹

¹⁶² VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů*, s. 464.

¹⁶³ CHAROUZ, Jindřich Zdeněk: *Šest hrdinských let. Internační tábor Želiv 1950-1956*. Želiv: Opatství Želiv 2008, s. 9,12.

¹⁶⁴ PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*. Praha: Societas 1995, s. 82.

¹⁶⁵ ABS, fond H (Historický fond), arch. č. H-718 (svazek č. 4).

¹⁶⁶ VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů*, s. 93-94.

¹⁶⁷ PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*, s. 77.

¹⁶⁸ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

¹⁶⁹ PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*, s. 78.

Záchody byly postaveny vedle domů ve velmi jednoduchém stylu bez kabin. Ke koupeli sloužil prvně potok Klíčava, a to i v zimě, protože umývárna byla postavena až později.¹⁷⁰

Pracovalo se na tři směny. Řeholníci byli rozděleni do tří velkých skupin. První skupina se věnovala betonování hráze. Druhá skupina dostala na starost práci v kamenolomu, který byl od domů vzdálen dva kilometry. Do této skupiny byl přidělen Simeon Starý. Prvně bylo potřeba navrtat v lomu díry, do kterých se mohla dát nálož. Po vybuchnutí nálože se mnohé kameny musely rozbít palicemi a naložit na vozík. Stanovená norma byla osm vozíků za směnu.¹⁷¹ Nakonec zde byla třetí skupina, která se starala o nakládání materiálu z vlaků, které přijížděly do nádraží ve Zbečně. Poté s materiálem přijeli do tábora, kde ho museli vyskládat.¹⁷²

Kromě těchto tří velkých pracovních skupin byly další menší práce v dílnách, v kuchyni a na ošetřovně.¹⁷³

Při náročných pracích nezdávka docházelo ke zraněním, a někdy také k úmrtím řeholníků. Mezi oběti byl jeden slovenský verbista, který zemřel na následky pádu a redemptorista Pulkrábek, který byl zavalen kamením.¹⁷⁴

Během života na Klíčavě byl na řeholníky vyvíjen nátlak, aby podepsali prohlášení, v kterém by se zavázali, že se nebudou stýkat se svými představenými a s ostatními spolubratry. Jak to bývalo i v jiných centralizačních kláštorech, mnozí takové prohlášení odmítli podepsat.¹⁷⁵

Roku 1955 byly práce na přehradě dokončeny. *„Bylo při tom, jak to bývá, mnoho slávy, projevů a uznání stavbyvedoucím. Přijel dokonce tehdejší ministr stavebnictví. Chtěl také pochválit řeholníky. Byli svoláni do závodního sálu, kde pán ministr velice dobrotivě promluvil, chválil, a nakonec vyzval k dotazům. (...) Ale ať se pan ministr namáhal sebevíc, odpovědi mu zůstávalo hrobové mlčení. Pan ministr se bezradně naklonil k vedoucímu celé stavby p. Baxovi a tázal se, proč nemluvíme. A on mu řekl ne*

¹⁷⁰ HOLOTA, Benedikt: *Nebyl jsem hrdina. Vzpomínky na totalitu 1950-1989*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2002, s. 36-37.

¹⁷¹ PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*. Praha 1995, str. 78-79. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

¹⁷² PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*, s. 79.

¹⁷³ Tamtéž, s. 79.

¹⁷⁴ HOLOTA, Benedikt: *Nebyl jsem hrdina*, s. 52-53.

¹⁷⁵ PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*, s. 79.

sice zcela hlasitě (slyšeli to jen nejbližší), ale zcela otevřeně, že tu jsme jako vězni, násilně dovezeni a drženi.“¹⁷⁶

Po dokončení stavby dostali řeholníci na výběr jednu ze tří možností, kam mohli odejít pracovat. Mohli jít na křimovskou přehradu, flájskou přehradu či přehradu v Roztokách, kam se rozhodli odejít fr. Cosmas s fr. Simeonem.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 80.

¹⁷⁷ HOLOTA, Benedikt: *Nebyl jsem hrdina*, s. 64. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

5. První pokusy o vybudování exilového kláštera

Opat Maurus se o situaci v Československu a likvidaci emauzského kláštera dozvěděl v době svého pobytu v Římě, kdy už plánoval svůj odchod do Austrálie. Kvůli dané situaci se rozhodl své plány změnit a zůstat v Itálii, poněvadž plánoval pomoci dvěma českým benediktinům fr. Odilu Crkvovi a fr. Placidu Walterovi, kteří studovali teologii v Římě na San Anselmu a zůstali bez finančních prostředků, které jim poskytovaly jejich kláštery. Opat Maurus jim chtěl být nablízku, aby jim mohl v jejich svízelné situaci pomoci. Proto se rozhodl požádat o pomoc opata Ambrože Ondráka a zeptal se ho, zda by nebylo možné uspořádat sbírku pro fr. Placida a fr. Odila mezi českými vlastenci v USA.¹⁷⁸ Jestli se sbírka u amerických Čechů konala, se bohužel nepodařilo dohledat. Jisté je jen, že prvně P. Ambrož Maurovu žádost musel odmítnout, jelikož se v jeho vlasti v té době konala sbírka na kněžský seminář v Nepomucenu.¹⁷⁹

Kromě hledání finančních prostředků pro oba studenty byla další Maurovou starostí otázka, kde a jakým způsobem bude v Itálii trávit svůj život. Během svého rozvažování, obdržel v červnu dopis od emauzského kněze Cyrila Stavěla, kterému se podařilo vyhnout odvozu do centralizačních klášterů a přejít pomoci převaděčů rakouské hranice. Po přechodu hranic P. Cyril přišel do Salzburku, odkud plánoval svůj odchod do Itálie, aby se připojil k opatu Maurovi. V Salzburku se setkal s P. Robertem Sarou,¹⁸⁰ který se mu svěřil se svou touhou stát se benediktinem. V téže době byl opat Maurus osloven jedním italsko-chorvatským mladým mužem, který projevil zájem o život v benediktinském klášteře. Skutečnost, že mimo Československo se nacházelo šest českých benediktinů a hlásili se noví zájemci, vedla opata Maura k myšlence založit v Itálii český exilový klášter, který by sloužil k přijímání nových členů z řad slovanských emigrantů¹⁸¹ a tvořil by jádro emauzské komunity, která by se mohla po pádu komunistického režimu, jenž byl v blízké době očekáván, přesunout do Československa a realizovat obnovu emauzského kláštera.¹⁸²

¹⁷⁸ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Ambroži Ondrákovi z 14. 6. 1950.

¹⁷⁹ Tamtéž, dopis P. Ambrože Ondráka P. Mauru Verzichovi z 9. 12. 1950.

¹⁸⁰ Robert Sara, narozen 1921, byl kněz brněnské diecéze vysvěcen roku 1947. V srpnu 1950 se mu podařilo uprchnout do Rakouska. P. Cyrilu se svěřil se svou touhou stát se benediktinem, jenže nakonec do řádu nevstoupil a odešel do Brazílie. Srov. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Cyrila Stavěla P. Mauru Verzichovi z 9. 9. 1950.

¹⁸¹ Verzich plánoval přijímat nejen Čechoslováky, ale i Poláky, kteří by vstupovali za lubiňský klášter, do kterého by později přišli. Ale tento plán se nikdy neuskutečnil.

¹⁸² Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Ambroži Ondrákovi z 14. 6. 1950. a z 19. 10. 1950.

Jeho návrh tykající se založení exilového kláštera, který byl konzultován s opatem primasem Bernardem Kaelinem,¹⁸³ musel opat primas prvně předložit kongregaci pro řeholníky. Kongregace s návrhem založení exilové komunity souhlasila, ale pouze pod podmínkou, že opat Maurus nalezne vhodné místo, kde by mohla komunita žít.¹⁸⁴

Proto P. Maurus začal hledat místo vhodné pro mnišský způsob života. Během této činnosti, která trvala do ledna 1951, přijal pohostinství u sester benediktinek na Monte Fiolo,¹⁸⁵ odkud vyjížděl na různá místa a zkoumal potencionální lokality, kde by mohl vybudovat klášter. S ním zde bydlel od příchodu do Itálie P. Cyril, který se zde učil vařit a mluvit italsky.¹⁸⁶

Opat Maurus prvně oslovil jistého benediktinského opata, jehož klášter vlastnil dům v Casperii. P. Maurus ho požádal, zda by zde se svou řeholní komunitou nemohl žít.¹⁸⁷ Sice dům měl své nevýhody domu jako například nedostatečné rozměry a vybavení, jelikož měl pouze čtyři místnosti a nenacházela se v něm kanalizace ani přívod vody.¹⁸⁸ Opat s Maurovým návrhem souhlasil, ale doporučil mu, aby se zeptal, zda by emauzská komunita nemohla žít v benediktinském klášteře Farfa. Opat Maurus tedy prozkoumal situaci ve Farfě, ale zjistil, že zdejší komunita mohla exulantům poskytnout jen pět pokojů, což bylo pro P. Maura nevyhovující.¹⁸⁹

Později se opata Maurovi podařilo najít další lokality. Dle zachovaného seznamu, který si pravděpodobně opat Maurus zhotovil, můžeme vidět mnoho variant, o kterých přemýšlel. Kromě domů u Casperie a opatství Farfa se jevila jako další možná varianta odejít znovu do benediktinského kláštera sv. Ondřeje v Brugges. Dále se v seznamu nacházely další lokality, z nichž u šesti z nich známé jen názvy bez jejich bližšího určení.

¹⁸³ Bernard Kaelin (1887-1962) byl benediktinský opat, který, do řádu vstoupil roku 1909. Dva roky byl opatem v klášteře v Muri-Gries a poté byl zvolen opatem primasem, kterým byl v letech 1947-1959. Srov. BUBEN, Milan: Encyklopedie řádů a kongregací, II. Díl, sv. 2, s. 37, VODIČKOVÁ, Stanislava: *Vatikánský rozhlas. 1.* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů 2016, s. 575.

¹⁸⁴ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Ambroži Ondrákovi z 19. 10. 1950.

¹⁸⁵ Monte Fiolo byl původně kapucínský klášter, který byl roku 1882 zrušen. Budova kláštera byla roku 1936 darovaná benediktinkám sv. Priscilly, které zde založily komunitu. <http://www.prefettura.it/rieti/contenuti/1571170.htm>, cit. 26. 3. 2020.

¹⁸⁶ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990. Zapůjčil P. Marián Klener.

¹⁸⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha Daro Lanzarinimu z 21. 9. 1950.

¹⁸⁸ Tamtéž: ručně psaný seznam klášterů. Nedatováno.

¹⁸⁹ Tamtéž, ručně psaný seznam klášterů. Nedatováno a dopis P. Maura Verzicha Lanzarinimu z 21. 9. 1950.

Jednalo se o Salita Ligge, Canneto, S. Pietro Ferentillo, S. Bernardino, S. Eutizio a Caravazzi.¹⁹⁰

U dvou dalších míst, stejně jako u opatství Farfa a domu u Casperie, máme bližší popis, díky němuž můžeme zjistit, jaká kritéria byly pro opata Maura důležitá a podle kterých faktorů posuzoval vhodnost či nevhodnost lokality pro budoucí život jeho komunity.

Opat Maurus u každého místa sledoval rozlohu, vybavenost místa, polohu, přístupnost kostela pro komunitu, zahradu, cenu, za kterou by dům byl poskytnut a v neposlední řadě, zda by mniši měli nějaké další spolubydlící v podobě dalších nájemců.¹⁹¹

První z těchto variant byl dům v Cervare s padesáti čtyřmi pokoji. Nevýhodou byla blízká pláž, která byla kvůli svému ruchu zcela nevyhovující pro řeholní život. Další negativum byla pravděpodobně také cena, která činila osmdesát milionů lir.¹⁹²

Druhou variantou byl bývalý klášter S. Nicola v Boschettu, v kterém žili chlapi z periferie a několik studentů.¹⁹³

Poslední z variant, která se na seznamu nacházela, byla vila v Casone nacházející se na osamělém kopci, kterou nabídl opatu Maurovi markýz Gian Benedetta žijící poblíž Janova. Opat Maurus vilu a její okolí navštívil a využil přitom pohostinství janovského benediktinského kláštera. Jeden z bratří P. Maurovi sdělil, že existuje vhodný dům nacházející se poblíž Janova s deseti pokoji a čtyřmi hektary pozemku. Majitel domu, právník z Genovese, jehož jméno se nám nezachovalo, se čtyři roky marně pokoušel dům prodat, neboť nevýhodou domu byla velká vzdálenost od okolního světa, což opat Maurus od stavby budoucího kláštera očekával. Avšak negativem byl stav domu, který potřeboval nutně rekonstrukci.¹⁹⁴

Přes neutěšený stav domu se opat Maurus začal o jeho koupi zajímat. Cena domu byla stanovena na tři miliony lir. Janovský bratr, který opata Maura na dům upozornil, mu naznačil, že po domluvě s dotyčným právníkem by se cena mohla o milion lir snížit.¹⁹⁵ Z koupě domu však nakonec sešlo. Nedokážeme s jistotou říct, proč se opat Maurus rozhodl pro jiné řešení, ale je možné, že opat Maurus z koupě domu couvl, jelikož se mu

¹⁹⁰ Tamtéž, ručně psaný seznam klášterů. Nedatováno.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha markýzu Gianu Benedettovi Marchese. Nedatováno.

¹⁹⁵ Tamtéž.

naskytla lepší nabídka, u které nebylo potřeba shánět finance na nákup domu. Touto nabídkou byl opuštěný benediktinský klášter Sassovivo, který byl majetkem diecéze Foligno. Tento klášter byl opatem Maurem náhodně objeven při jeho cestách po Itálii.¹⁹⁶ Jelikož se opatu Maurovi klášter líbil, rozhodl se požádat biskupa Secondo Chioca¹⁹⁷ o jeho propůjčení. Biskup Maurově žádosti vyhověl a opat Maurus začal koncem roku 1950 plánovat svůj a Cyrilův přesun na Sassovivo.¹⁹⁸

Jenže v téže době byl opat primas požádán biskupem diecéze Loja v Ekvádoru, zda by nebylo možné v jeho diecézi založit benediktinský klášter. Jelikož opat Maurus společně s P. Cyrilem ještě nebyli na Sassovivo přestěhování, využil opat primas situace a přednesl opat Maurovi návrh odchodu a založení kláštera v Ekvádoru, což opat Maurus po poradě s P. Cyrilem, fr. Odilem a fr. Placidem odmítl a uvedl hned několik důvodů. Prvním důvodem bylo složení komunity. Byli zde pouze dva kněží a čtyři bratři, kteří studovali v Belgii a v Itálii a svá studia by museli prvně dokončit a až poté by mohli do Ekvádoru přijít. Dalším problémem podle opata Maura by byla délka působení v Ekvádoru. Věděl, že v Ekvádoru by museli žít do té doby, než by se jim podařilo vychovat novou generaci z řad domorodých obyvatel. Jeho odhadem to bylo kolem deseti let. Jenže tak dlouho v cizině zůstat nechtěl, protože jako jiní doufal, že komunistický režim v Československu zanedlouho padne a on se vrátí spolu s malým klášterním základem do vlasti a obnoví benediktinskou komunitu v Emauzích. Také počítal s přijímáním nového dorostu nejen z řad československých emigrantů, ale také z řad emigrantů polských pro lubiňský klášter. V neposlední řadě byla v Itálii větší možnost pokračovat v započaté práci na poslání Slovanské kongregace tykající se unionismu a studiím dané problematiky.¹⁹⁹

Po odmítnutí této nabídky se mohli opat Maurus a P. Cyril 19. ledna 1951 mohli z Monte Fiolo přestěhovat na Sassovivo.²⁰⁰

¹⁹⁶ Tamtéž, P. Maura Verzicha neznámému člověku a dopis biskupu z Foligna. Nedatováno.

¹⁹⁷ Secondo Chioca (1905-1982) byl v letech 1947-1955 biskupem diecéze Foligno. V roce 1955 na svůj úřad rezignoval. Srov. <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bchiocca.html>, cit. 27. 3. 2020.

¹⁹⁸ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura neznámému člověku z 25. 2. 1951.

¹⁹⁹ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Ambroži Ondrákovi z 9. 12. 1950.

²⁰⁰ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

5.1. Klášterní komunita v Sassovivo v letech 1951 až 1956

Počátky benediktinského kláštera v Sassovivo, jehož název znamená Živý kámen, sahají do osmdesátých let jedenáctého století. Od roku 1080 zde začal žít poustevník Mainard, který v Sassovivo založil benediktinský klášter a stal se jeho prvním opatem.²⁰¹

Benediktini v Sassovivu žili do poloviny patnáctého století, kdy byl klášter zrušen a roku 1486 převzat olivetány, kteří v klášteře žili až do 2. poloviny devatenáctého století, kdy byl klášter zničen.²⁰² Majetek pak přešel do vlastnictví diecéze a biskup z Foligna se stal titulárním opatem bývalého kláštera. Budova kláštera byla používána k letnímu prázdninovému pobytu bohoslovců folignského kněžského semináře.²⁰³

Někdy v roce 1949 došlo k výbuchu množství střelného prachu v blízkém okolí kláštera, který měl za následek jeho značné poničení.²⁰⁴ Poté zde žili několik let P. Maurus se svými řeholními bratry. Po jejich odchodu zde přišla nová řeholní komunita až v roce 1982. Jednalo se o řeholní bratry Karla Foucolda.²⁰⁵

5.1.1. Počátky života na Sassovivo

„Přijeli jsme tam v plné zimě, kolem dokola byly hory zasněžené. Klášter se nacházel ve velmi neutěšeném stavu. (...) První věc, čeho jsme měli zapotřebí, museli jsme zakoupit sklo, ale když jsme přijeli nahoru, první večer, pozdní večer, tak jsme si našli místnost, kde by se dalo nejlépe jaksí spát. Na zem jsme si prostřeli, dali tyhlecty matrace a přikryli jsme se pokrývkami. Okno, které bylo rozbité, do toho jsme připevnili, jak nejlépe jsme dovedli, jeden kobereček. No, a odevzdali jsme se do ochrany Boží a prostě unavení jsme usnuli. Ráno cítíme, že prostě profukuje naší cellou severák a otevřeme oči a na pokrývce jsme měli velký poprašek sněhu a koberec, který jsme zavěsili do okna, byl ten tam. Druhého dne jsme ho našli v bosco sacro – v posvátném lese, který obklopoval nebo ještě dosud obklopuje klášter. Vyklidili jsme především kostel, připravili jsme si

²⁰¹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, článek z knihy Storia del monachesimo in Italia: dalle origini alla fine del Medioevo.

²⁰² Tamtéž. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura P. Martinu Kiriginovi z 6. 2. 1951.

²⁰³ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁰⁴ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura neznámému člověku z 25. 2. 1951.

²⁰⁵ <http://www.medioevoinumbria.it/edifici-storici/edifici-religiosi/abbazia-di-santa-croce-di-sassovivo-foligno>, cit. 27. 3. 2020

každý jednu celu, kde bychom mohli spát, zasklili jsme ta okna v tom traktu, kde jsme chtěli bydlet.”²⁰⁶

Opat. Maurus a P. Cyrilem chtěli už od počátku svého pobytu v Sassovivo žít komunitním životem, proto od druhého dne začali společně ve dvou zpívat modlitbu breviáře, jak na to byli zvyklí v emauzkém klášteře.²⁰⁷

Klášteř byl stranou od veškeré civilizace a bez základního vybavení, což se projevilo na každodenním životě dvoučlenné komunity. Vodu si museli přinášet z pramene, který byl vzdálený od kláštera pět minut pěší chůze. V klášteře nebyl ani elektrický proud, proto si museli také svítit svíčkami nebo karbidkami.²⁰⁸ Dalším problémem byl nákup nezbytných věcí pro život. *„Nakupovat jsme chodili do Foligna, tak přibližně jednou za tři neděle jsme dělali větší nákup. To je pět kilometrů jsme dělali pěšky tam a zpátky obyčejně pan opat vzal nějakou kolesnici s oslem, a tak jsme vezli všechn náklad poté mulatieru nahoru.”²⁰⁹*

Denní řád byl v Sassovivo rozvržen na modlitbu, práci a studium. Jelikož se Cyril naučil u sester benediktinek na Monte Fiolo vařit, stál se kuchařem. *„Vařili jsme si na třínožce, na které byl zvláštní kotlík s uhlím dřevěným. Tak jednou rukou jsem mával vějíčkou a druhou jsem míchal vařečkou v hrnci. Bylo to dosti primitivní, ale i z toho jsme měli velikou radost, protože jsme dovedli žít v tak chudých poměrech, že se tomu až někteří lidí kolem nás divili.”²¹⁰*

Ale každodenní život měl i své potíže. P. Cyril a opat Maurus byli odkázáni na finanční pomoc, která jim byla poskytována jejich známými. Z Ameriky jim byly posílány dary ve formě oblečení, látek či trvanlivých potravin. Velkou pomocí jim byly také darované intence, které jim zasílal opat Ambrož Ondrák a opat z kláštera Montserrat.²¹¹

V únoru roku 1951 nastal nečekaný problém, který zkomplikoval život dvoučlenné komunity žijící na Sassovivo. Fr. Placidus Walter, který stále studoval teologii v Římě, onemocněl dva roky předtím tuberkulózou. Z té se sice vyléčil, ale kvůli oslabenému tělu a studijním nárokům se začal nervově hroutit a mít psychické

²⁰⁶ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, seznam dobrodinců. Nedatováno.

problémy.²¹² Představený koleje v San Anselmu proto rozhodl o Placidově převozu na kliniku Monte Mario. Jenže klinika byla finančně nákladná. Za osm dní, které zde Placidus strávil, chtěli lékaři sedmdesát jedna tisíc lir. Proto musel být Placidus převezen do psychiatrické léčebny na Via Tiburtina.²¹³ Jelikož se později jeho psychický stav začal lepší, rozhodl se opat Maurus převést Placida v první polovině května na Sassovivo, aby tam s nimi mohl žít. Domníval se, že se Placidův stav bude dále lepší, když bude žít v prostředí osob, které znal.²¹⁴

5.1.2. Pokusy o přesídlení klášterní komunity a pokračování života na Sassovivo

Na jaře téhož roku navrhl opat Maurovi opat ze Chevetogne Teodor Strotman, aby všichni tři bratři odešli ze Sassovivo do jeho kláštera. Po menší poradě s P. Cyrilem se opat Maurus rozhodl nabídku přijmout.²¹⁵ Výhodou života v Chevetogne bylo zaměření komunity na unionistické snahy, tak jak to plánovala Slovanská kongregace. Počítalo se, že během pobytu v Chevetogne si mohl Cyril zlepšit své znalosti v této oblasti, které by pak využil po návratu do vlasti.²¹⁶

Prvně do Belgie odjel P. Cyril a později ho měli následovat opat Maurus s fr. Placidem. Jenže opat Maurus později zjistil, že ačkoliv fr. Placidus prvně s odchodem ze Sassoviva souhlasil, později však odmítl z kláštera odejít. Svůj postoj odůvodnil svým zdravotním stavem, který by se mohl při změně prostředí zhoršit. Dále se fr. Placidus držel svých nadějí na návrat na studia na San Anselmo, o kterých jeho okolí vědělo, že se již kvůli jeho zdravotnímu stavu konat nebudou. Jenže opat Maurus věděl, že odchodem z Itálie by fr. Placidus ztratil veškeré naděje na své studium a obával se, že by ztráta těchto nadějí nemusela jeho zdravotnímu stavu prospívat.²¹⁷

Dále P. Maurus doufal, že by se mohl uskutečnit přesun P. Martina Kirigina, který se v té době nacházel v chorvatském místě Opatje, jeho dvou bratrů s časnými sliby a několika kandidáty na Sassovivo.²¹⁸ Také věřil, že by zde mohli žít po skončení studia

²¹² Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Aloisii Vaněčkové z 5. 5. 1951.

²¹³ Tamtéž, dopis fr. Odila Crkvy P. Mauru Verzichovi z 13. 2. 1951.

²¹⁴ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha 5. 6. 1951 Aloisii Vaněčkové z 5. 6. 1951.

²¹⁵ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha opatu Teodorovi ze Chevetogne z 23. 4. 1951.

²¹⁶ Tamtéž, dopis P. Dopis Maura Verzicha Aloisii Vaněčkové z 5. 5. 1951.

²¹⁷ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Aloisii Vaněčkové z 1. 8. 1951.

²¹⁸ Tamtéž, dopis P. Cyrila Stavěla nám neznámým benediktinům z 5. 11. 1951.

P. Maurus Pouček a P. Vojtěch Vít ²¹⁹. Tak by mohli tvořit větší slovanskou exilovou komunitu, což se nakonec nepodařilo, jelikož P. Martin zůstal se svou komunitou v Jugoslávii a P. Maurus Pouček s P. Vojtěchem Vítem v Belgii.

Kvůli uvedeným důvodům se P. Maurus rozhodl v listopadu požádat P. Cyrila o návrat na Sassovivo. Svůj postoj odůvodnil P. Theodorovi zdravotním stavem fr. Placida.²²⁰

Avšak opat Maurus měl i jiný důvod, proč nabídku opata Teodora odmítl a zůstal v s komunitou obtížných podmínkách na Sassovivo. Báł se negativního postoje emauzských bratrů, kteří žili v Československu. Již před rokem 1950 s ním mnozí nebyli spokojeni a opat Maurus se obával, že jeho postavení by se po návratu zhoršilo, když by se dozvěděli, že žije s jinými členy kláštera v místě, kde se podporují unijní snahy ²²¹

O rok později se naskytlá komunitě nová možnost odejít na jiné místo, které opatu Maurovi navrhl známý P. Martina Kirigina, Daro Lanzarini. Daro Lanzarini poukázal na možnost klášterního života v bývalém benediktinském klášteře Santa Maria na Tremitských ostrovech.²²² Opatství popsal jako budovu s mnohými pokoji a s balkony. Opat Maurus byl nabídkou nadšený, proto se rozhodl místo navštívit.²²³ Jenže nadšení bylo po návštěvě lokality vystřídáno rozladěním, protože se místo opatu Maurovi nezamlouvalo. Jedním z mnoha negativ byly pokoje, které směřovaly na náměstí. Mimo jiné v mnoha z nich byly kanceláře a byty. Proto se opat Maurus rozhodl smířit se životem na Sassovivo.²²⁴

Svůj názor sdělil Daro Lanzarinimu, který k němu zaujal negativní postoj, protože Maurovo rozhodnutí považoval za nevděk a rozhodl se Maura již nekontaktovat.²²⁵

Život na Sassovivo se pak šel stejným způsobem jako předtím. Opat Maurus se staral o hospodářství, které obsahovalo pole a menší zvěř. P. Cyril měl na starosti kuchyň a ve volných chvílích se věnoval revizi a překladu staroslověnských knih.²²⁶ Z toho

²¹⁹ Tamtéž, dopis P. Cyrila Stavěla P. Mauru Verzichovi z 14. 8. 1951.

²²⁰ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha převorovi z Chevetogne z 10. 11. 1951.

²²¹ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Cyrilu Stavělovi. Nedatováno.

²²² Klášter Santa Maria na tremitském ostrově San Nicola postavili roku 1045 benediktini z Montecassina.

²²³ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Daru Lanzarinimu z 27. 9. 1952.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Marinu Kiriginovi z 11. 10. 1953. O dalším kontaktu Lanzariniho s P. Maurem máme až 15. 5. 1955, kdy se nám zachoval jeho poslední dopis.

²²⁶ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

důvodu musel odjíždět každý pátý týden do Říma, aby mohl navštívit knihovny. Poznatky, které během týdne načerpal, další měsíc na Sassovivo zpracovával.²²⁷

Později se opat Maurus, snad na základě pobídek P. Vojtěch Víta a P. Odila, rozhodl poslat P. Cyrila na Orientální institut do Říma, aby zde své znalosti mohl prohloubit. Jenže P. Cyril Maurovu nabídku odmítl. Důvodem byla jeho práce na hlaholském breviáři, kterou nechtěl přerušit. Dále si byl vědom nestálosti poměru, které v té době byly. Jelikož musel ve svém životě vždy svá studia přerušit, obával se, že nejinak by to bylo i se studiem na orientálním institutu v Římě.²²⁸

5.1.3. Zájemci o vstup do klášterní komunity na Sassovivo

Už od počátku exilu přicházeli k opatu Maurovi mladí muži, kteří chtěli vstoupit do emauzské komunity. Zprvu to byli dva kandidáti neznámého jména v Belgii, později další zájemce v Itálii. Během Cyrilova pobytu v Salzburku ho oslovil český kněz Robert Sara, který se taktéž chtěl stát benediktinem. Žádný z nich nakonec do kláštera nevstoupil.

Další zájemci se začali hlásit až od roku 1954. Toho roku oslovil opata Maura dopisem český bohoslovec Jiří Engelhart studující na lateránské univerzitě, který se mu svěřil s touhou žít benediktinskou spiritualitu.²²⁹ Opat Maurus se rozhodl obrátit na vicerektora semináře v Nepomucenu, Josefa Bezdíčka, s dotazem, zda je vhodné Jiřího Engelharta přijmout.²³⁰ P. Bezdíček označil Jiřího rozhodnutí za nadšení, kterými podle něj brzo odpadne.²³¹ Jiří se nakonec rozhodl do kláštera nevstoupit a nechal se vysvětit na diecézního kněze.²³²

Dalším zájemcem o řeholní život byl Karel Laburda,²³³ který byl taktéž bohoslovcem žijícím v Nepomucenu. Ten měl v plánu žít v belgickém klášteře Mont César v Lovani²³⁴ a obrátil se na P. Maura s dotazem, zda by bylo možné po pádu

²²⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Cyrila Stavěla P. Vojtěchu Vítovi z 2. 12. 1952.

²²⁸ Tamtéž, dopis P. Cyrila Stavěla P. Vojtěchu Vítovi z 2. 12. 1952.

²²⁹ Tamtéž, dopis Jiřího Engelharta P. Mauru Verzichovi z 12. 2. 1954.

²³⁰ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Josefu Bezdíčkovi z 22. 4. 1954.

²³¹ Tamtéž, dopis P. Josefa Bezdíčka P. Mauru Verzichovi z 26. 4. 1954.

²³² Tamtéž, dopis P. Jiřího Engelharta opatu z Ettalu z 4. 6. 1958.

²³³ Karel Laburda, narozený roku 1926, utekl v červnu 1949 do Itálie, kde se začal studovat teologii. O jeho pozdějším životě nebyly v hledaném materiálu další informace. Srov. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Karla Laburdy P. Mauru Verzichovi, nedatováno.

²³⁴ Benediktinský klášter Mont-César v Belgii byl založen roku 1893. Klášter se začal zabývat studiem liturgie. Díky svému zaměření začaly vydávat časopisy, které se liturgii věnovaly. Velkou osobností, která z kláštera vzešla, byl P. Lambert Beuduin, zakladatel kláštera v Chevetogne. Srov. KOPEČEK, Pavel:

komunistického režimu přejít do emauzského kláštera.²³⁵ Odpověď P. Maura Karlu Laburdovi se nám bohužel nezachovala.

Nikdo z těchto zájemců nakonec do noviciátu nenastoupil, kromě Václava Havrdu, kterému se podařilo utéct z Československa do Německa. Zde se setkal s P. Heidlerem,²³⁶ kterému se svěřil o své touze po duchovním povolání. P. Heidler mu nabídl několik možností a Václava Havrdu zaujal život v Sassovivo.²³⁷ P. Heidler oslovil opata Maura a během roku 1955 se Václav přestěhoval na Sassovivo. Na podzim téhož roku vstoupil do noviciátu a obdržel řeholní jméno Vojtěch.²³⁸

Koncem roku 1955 se opat ze Chevetogne domluvil s P. Maurem na společném noviciátu klášterů Chevetogne a Sassovivo. Tento noviciát byl v Sassovivu. Proto byl na Sassovivo poslán P. Theokrist²³⁹ s chevetognským novicem Pavlem.²⁴⁰

5.1.4. Konec řeholního života na Sassovivu

Počátkem roku 1956 se stala nečekaná událost, která změnila dosavadní poměry v Sassovivo. V lednu byl opat Maurus požádán kardinálem Eugenem Tisserantem, aby se ujal zakládání nového kláštera ruských sester v Římě. Opat Maurus se zdráhal, ale nakonec mu nezbývalo nic jiného než úkol přijmout. Díky nově vzniklé situaci musel P. Maurus trávit většinu času v Římě, aby dohlížel na zakládání kláštera.²⁴¹ Tak se představeným kláštera během nepřítomnosti opata Maura stal de facto P. Cyril.²⁴²

Liturgické hnutí v českých zemích a po koncilní reforma. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno 2016, s. 37-38.

²³⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Karla Laburdy P. Mauru Verzichovi z 10. 1. 1954.

²³⁶ P. Alexandr Heidler (1916-1980) byl vysvěcen na kněze roku 1941. Svou primici, při níž kázal P. Method Klement, sloužil v kostele v Emauzích. Roku 1949 se rozhodl emigrovat do Německa. Zde měl mezi léty 1950 až 1964 na starosti české emigranty. Srov. REINSBERG, Jiří-SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica*, s. 87-89.

²³⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Alexandra Heidlera P. Mauru Verzichovi z 24. 3. 1954.

²³⁸ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha Aloisii Vaněčkové z 26. 9. 1955.

²³⁹ P. Theokrist se o život na Sassovivu začal zajímat již v roce 1954, kdy, co by jáhen byl s ještě jinými jáhny v Sassovivo na návštěvě. Jak se fr. Theokrist vrátil do svého kláštera, kontaktoval opat Theodor P. Maura, zda by nemohli na Sassovivo žít bratři z Chevetogne, kteří byli ve formaci. P. Maurus sdílel opatovo nadšení, ale připomenul mu nedostatky, které klášter měl, mezi nimiž byl nedostatek místa pro další členy. Otázka života bratří z Chevetogne v Sassovivo se tak pravděpodobně začala probírat znovu na konci roku 1955. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Theodorovi z 7. 7. 1954.

²⁴⁰ O fr. Pavlovi máme minimální zmínky. Zda se, že se jednalo o novice ze Chevetogne.

²⁴¹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha biskupu Siru Silvestri z 30. 1. 1956.

²⁴² Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Cyrilu Stavělovi z 8. 6. 1956.

Druhým problémem, který museli bratři řešit, byly finanční zdroje. Roku 1955 začal mít P. Cyril s P. Maurem duchovně na starosti malou farnost Casenove. Jenže začátkem roku 1956 se stal novým duchovním správcem P. Flavio Orazi a opat Maurus s P. Cyrilem se farnosti museli vzdát. Tím pádem ztratili jeden ze zdrojů příjmů. Biskup Siro Silvestri sice nabídl opatu Maurovi farnost Cancelli, kde farář dojížděl jednou za týden, ale opat Maurus nabídku odmítl s odůvodněním, že by se nedal skloubit řeholní život na Sassovivo s pastoračním působením v Cancelli, což šlo při působení ve farnosti Casenove, kde mohlo být snad méně povinností než v Cancelli.²⁴³

S ohledem na finanční situaci navrhl P. Cyril později opatu Maurovi, aby si pronajali pramen, který se nacházel pravděpodobně blízko kláštera a patřil Evelinu Massenzi. Cyril plánoval, že by vodu z pramene prodávali do ústavu a řeholních domů.²⁴⁴ Opat Maurus Cyrilovu myšlenku zamítl, jelikož pochyboval, že by tuto činnost P. Cyril časově zvládl.²⁴⁵

Ale jelikož se nenašli jiné finanční zdroje, opat Maurus změnil svůj postoj ohledně pastoračního působení v Cancelli a P. Cyril se stal 7. července duchovním správcem ve farnosti Cancelli, kde se ze Sassovivo přestěhoval. Jelikož neměl P. Cyril italské občanství a nemohl tak spravovat farnost, musel si vypůjčit jméno od jednoho kapucína, kterému pak platil menší poplatek.²⁴⁶

S P. Cyrilem se do Cancelli přestěhoval také fr. Vojtěch Havrda, kdežto P. Theokrist s fr. Pavlem a s fr. Placidem zůstali na Sassovivo.²⁴⁷ Později P. Theokrist, fr. Pavel a fr. Placidus ze Sassoviva odešli. Poté odešel z noviciátu pravděpodobně také fr. Vojtěch. Tak nastal konec prvního pokusu založit exilovou komunitu.

²⁴³ Tamtéž, Dopis P. Maura Verzicha biskupu Siru Silvestri z 30. 1. 1956.

²⁴⁴ Tamtéž, dopis P. Cyrila Stavěla P. Mauru Verzichovi z 5. 6. 1956.

²⁴⁵ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Cyrilu Stavělovi z 8. 6. 1956.

²⁴⁶ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁴⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Cyrila Stavěla P. Mauru Verzichovi z 24. 8. 1956.

6. Druhý pokus o založení kláštera

Po rozpadu komunity na Sassovivo se opat Maurus a P. Cyril s myšlenkou existence exilového kláštera museli rozloučit. Opat Maurus začal žít v Římě v klášteře sester a P. Cyril začal působit jako duchovní správce v horských vesnicích v diecézi Foligno. Mimo pastoraci ve farnostech dostával P. Cyril od biskupa další úkoly, například působit jako exercitátor a exorcista. Právě díky svému poslání exorcisty nastal nový zlom ve snahách o založení exilového kláštera, neboť v roce 1960 se P. Cyril, coby exorcista, dostal k případu, se kterým měl větší problém.²⁴⁸

„Tak jsem měl jeden takový případ ve Folignu, s kterým jsem marně dlouhou dobu zápasil. (...) ten případ byl opravdu zvláštní a namáhavý. V té době jsem se dověděl, když jsem tak hledal: Pane Bože, jak bych to mohl poznat. Jsem si říkal: takový Padre Pio, ten to pozná jistě takový věci. Pak jsem slyšel vyprávět, že blízko v Umbrii žije jedna sestra v pověsti svatosti, která zároveň má dar rady. A byla to Madre Speranza.²⁴⁹ (...) Tak jedné soboty, bylo to přesně třicátého – to si pamatuji – třicátého ledna. (...) Měl jsem s ní rozhovor asi sedm minut. Ten rozhovor, který netrval víc než sedm minut, deset minut na to jsem už odjížděl již zpátky do své farnosti, byl, můžu říct, rozhodující pro celý můj život. Přišel jsem k té služebnici Boží, dneska už je její proces blahořečení snad uzavřen už diecézi, a předložil jsem jí případ. Ona poslouchala velmi pozorně to, co jsem jí říkal, a nakonec mi řekla: „No, musíš být ještě vytrvalejší. Pokračuj dál a uvidíš, že ten případ se vyřeší s pomoci Boží.“ A potom se na mě podívala svými hlubokými širokýma očima a řekla mně: „A ty – kdo jsi?“ Já jsem řekl: „Já jsem mnich.“ „A kde je tvůj klášter?“ Já řekl: „Já nemám klášter. Já jsem uprchlík.“ A ona mně řekla: „Modli se. Budeš mít klášter. Pán Ježíš chce, abys byl v tom klášteře a abys tam byl až do konce. Bude to pomalé mučednictví.“ A pak řekla: „A jak si to biskup představuje, že Ti dává tolik práci. To přece nejde. Tak modli se a budeš mít ten klášter.“²⁵⁰

Po rozhovoru s Madre Speranza se P. Cyril rozhodl, že nebude pokračovat ve své dosavadní činnosti, protože si uvědomil, že množství činnosti, které měl, negativně

²⁴⁸ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁴⁹ Madre Speranza (1893-1983), vlastním jménem Maria Josefa Alhama Valera, byla zakladatelkou kongregace Služebnic milosrdné lásky a kongregace Synů milosrdné lásky. Narodila se ve Španělsku, ale již roku 1936 odešla do Říma a poté do Collevaleza, kde založila svatyni Milosrdné Boží lásky, kde se věnovala chudým. Srov. <https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=20324>, cit. 27. 3. 2020.

²⁵⁰ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

působilo na jeho duchovní činnost. Je dobré si uvědomit, že jako benediktin musel P. Cyril mít oporu v řeholní komunitě, kterou nyní neměl.²⁵¹

Po půl roce, kdy se rozhovor s Madre Speranza uskutečnil, navštívil P. Cyril opata Maura, aby mu sdělil svoji touhu vrátit se do kláštera a žádal ho o dovolení vstoupit do některé klášterní komunity. Opat Maurus ho vyslechl a řekl mu, že by se také chtěl vrátit do klášterní komunity a P. Cyrilovi navrhl, aby se znovu pokusili založit exilový klášter. Po jeho dotazu, jestli nezná nějaké vhodné místo, přišel P. Cyril s návrhem, že by klášter mohli postavit u poutního místa Madonna della Grazia v Rasiglii a slíbil opatu Maurovi, že bude jednat s biskupem Sirem Silvestrim,²⁵² aby jim dovolil v Rasiglii klášter postavit. Při návštěvě biskupa s ním P. Cyril začal vést diplomatický rozhovor, snad z obavy, že by biskup odmítl vyhovět jeho přání odejít z farnosti a věnovat se stavbě kláštera. Zprvu biskupovi naznačil, že chce odejít do kláštera a nastínil mu vizi nového kláštera v Rasiglii. Biskup s Cyrilovým návrhem souhlasil.²⁵³

„Ani nečekal, hned vzal do ruky telefon, zatelefonoval svému sekretáři a řekl: „Připravte hned auto, jedeme do Rasiglie.“ Tak jsme nasedli spolu. Cestou jsme nic neříkali, jen jsme se modlili. A když jsme přijeli k Rasiglii ke svatyni Panny Marie, tak šofér zůstal dole, my se nejprve pomodlili v té svatyňce a pak šli jsme do stráně. Říkal: „Tady by mohl být ten klášter.“ Ukazoval biskup. Já jsem říkal: „Ano, excellence.“ „Tak tady by sis ho mohl postavit. Zároveň budeš chránit tady tu svatyni. Tady máš vedle exerciční dům, tak tady budeš kázat. Já jsem spokojený. To bude pro všechny kategorie katolické akce naší diecéze. Teď už se v tom vyznáš, tak to můžeš dělat.“ Já jsem řekl: „Excellence, to je krásný, ale já nemám peníze, abych mohl koupit ten terén.“ On říká: „Ten terén – to ti koupím já. A až budeš mít peníze, ta mi je vrátíš.“ Slovo dalo slovo, já jsem to řekl panu opatovi. No, a začínali jsme naše založení.“²⁵⁴

Po rozloučení s biskupem kontaktoval P. Cyril opata Maura, aby mu oznámil biskupovou kladnou odpověď. Opat Maurus ho poté pověřil jednáním, které se týkaly stavby budoucího kláštera.²⁵⁵

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² Siro Silvestri (1913-1997) italským biskupem. Od července 1955 do roku 1975 byl biskupem v diecézi Foligno. Poté se stal biskupem v diecézi La-Spezia-Sarzana-Brugnato, kterou vedl až do roku 1989. Srov. <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bsils.html>, cit. 28. 3. 2020.

²⁵³ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁵⁴ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁵⁵ Tamtéž.

6.1. Plánování stavby a život v Rasiglii

Od roku 1960 začal P. Cyril pracovat na plánech kláštera a shánět finance, které bylo potřeba na koupi pozemku. Na podzim toho roku byl P. Cyril pozván do Areca, kde měl v místním dominikánském klášteře přednášku o situaci církve v Československu. Mezi posluchači kromě vysokoškolských studentů a vyučujících byl florentský starosta Giorgio La Pira.²⁵⁶ Po skončení přednášky La Pira přišel k P. Cyrilovi, aby ho pochválil za jeho nádherný výklad. Poté přišla řeč na Cyrilovo posláním při stavbě nového kláštera. Po La Pirově otázce, zda by P. Cyril nepotřeboval nějakou konkrétní pomoc, se P. Cyril osmělil odpovědět, že potřebuje peníze na pozemek, který stal dva miliony lir.²⁵⁷

„To bylo hodně peněz tenkrát. Lira ještě nebyla tak devalvovaná, snížena, nebyla taková inflace. A tak říkal: „No, podívejte se. Já Vám nic nechci slibovat, no, ale já na to budu myslet. Uvidíme. Tak s Panem Bohem.“ Já jsem si řekl v duchu: No, Italy už trochu znám přece jenom a já vím, když řekne čipensovio – já na to budu myslet, no tak na to nemyslí nikdo obyčejně. To je způsob vyjadřování běžný. Tak já jsem to přijal, jak to bylo. Myslel jsem si: No hodný pan, že se aspoň zeptal. Ovšem, spletl jsem se v člověku. Nevěděl jsem ještě, kdo to byl la Pira.”²⁵⁸

V únoru následujícího roku si Cyrila k sobě pozval biskup Siro Silvestri, aby mu sdělil určitou věc. *„Tak já slezu dolů z hor. Přijedu do Foligna a jsem u biskupa. Biskup měl ještě nějakou práci. „No, tady si přečti ten dopis, já ještě musím něco dělat. Tady ti la Pira posílá dvě stě tisíc na stavbu kláštera.” Já jsem říkal: „Dvě stě tisíc? Chvala Bohu.” Každý halíř dobrý, předtím jsem neměl ještě vůbec nic. Ani halíř jsme neměli. Vezmu dopis do ruky a čtu: „Dneska je svátek obětování Pana Ježíše v chrámě. To je svátek, kdy zvláště vzpomínám těch, kdo se zasvětili sliby jako řeholníci. To jsem myslel k uctění právě tohoto krásného svátku Vám posílám to, co Vám bude asi stačit, abyste jste si mohl zakoupit ten terén, který potřebujete na klášter. Posílám Vám na šeku dva miliony lir.” Já se podívám, z toho dopisu sklouzne mi zrak na ten šek a vidím – skutečně to jsou dva miliony. Biskup zatím dokončoval ještě nějakou větu na psacím stroji a přestal klepat a já mu říkám: „Excelence, vy jste byl profesorem matematiky v Římě. Já jsem byl v matematice vždy velmi slabej, to se přiznávám. Ne tak velmi slabej, ale prostě stalo mi*

²⁵⁶ Giorgio La Pira (1904-1977) byl v letech 1951-1965 starosta ve Florencii. Během svého postu se snažil o zvelebení města a příhodné podmínky pro obyvatele. Během celého svého života se snažil prosazovat mír a křesťanské hodnoty ve světě. Srov. <http://www.santiebeati.it/dettaglio/91511>, cit. 28. 3. 2020.

²⁵⁷ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁵⁸ Tamtéž.

to námahu, než jsem sesmolil ty úkoly nebo vypočítal nějaký příklad. Ale tentokrát já nevím. Víte, excellence, nula, ta nic neplatí, že? Ta nemá žádnou cenu. Samozřejmě, že nemá žádnou cenu. No, ale když se před ni něco dá, tak čím víc nul, tím je to lepší, že jo?” Říkal: „No jo. Tak co chceš říct?” Říkám: „Podívejte se. Tak tentokrát jste propadl vy – z matematiky, poněvadž to není dvě stě tisíc, to jsou dva miliony. Prosím. Tak já platím terén, který jste nám dal.” Tak to byl jaksi první krok.”²⁵⁹

Následujícím úkolem P. Cyrila bylo sehnat peníze na stavbu kláštera, které se mu díky pomoci jeho přátel dařilo postupně shromažďovat. Příkladem může být pomoc P. Werenfrida von Straaten,²⁶⁰ kterého s P. Cyrilem seznámil biskup Pavol Hnilica.²⁶¹

Aby se stavba mohla uskutečnit, bylo potřeba kromě potřebných financí získat souhlas Svatého Stolce a dostat prohlášení italského státu, že se klášter stává právnickou osobou, která může disponovat majetkem. Souhlas od Svatého stolce byl dán 11. července roku 1961.²⁶² Hned o pár dní později, 18. července, byl P. Cyril opatem Maurem jmenován generálním prokurátorem, a tak byl oficiálně pověřen stavbou kláštera.²⁶³

Poté se mohly začít vypracovávat plány na stavbu kláštera. P. Cyril s opatem Maurem počítal s kapacitou patnácti členů konventu. Dále uvažovali o prostorách pro řeholní sestry a s kolejemi pro chlapce. Kolej byla plánovaná nejen proto, aby se bratři mohli ujmout potřebné výchovy horské mládeže, ale také aby mohli obdržet na stavbu peníze ze státních fondů.²⁶⁴

Kromě stavby kláštera bylo potřeba určit základní směřování a činnost budoucí komunity. Klášter měl pokračovat v staleté tradici benediktinského života a po pádu komunistického režimu měla být komunita iniciátorkou obnovy mnišského života v Československu.²⁶⁵ Klášter měl sloužit jako útočiště pro slovanské benediktiny, kteří

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Werenfried von Straaten (1913-2003) byl člen řádů premonstrátů. Založil sdružení Kirche in Not/ostripriesterhilfe, které pomáhalo shánět finanční prostředky pro církve komunistických zemích. Srov. Největší žebrák 20. století. In. *Světlo* 2003, roč. 11, č. 7, s. 4.

²⁶¹ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990. Pavol Hnilica (1921-2006) jezuita a tajně vysvěcený biskup. Na biskupa byl vysvěcen roku 1951 Robertem Pobožným. Následující rok se mu podařilo utéct do Itálie, kde aktivně sloužil církvi. Srov. <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/konferencia-biskupov-slovenska/p/biskupi/i/zosnuli-biskupi/c/mons-pavol-hnilica-sj>. cit. 28. 3. 2020.

²⁶² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis Cyrila Gustavu Tessovi z 26. 11. 1964.

²⁶³ Tamtéž, prohlášení P. Maura Verzicha ze 18. 7. 1961.

²⁶⁴ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha P. Cyrilu Stavělovi z 22. 11. 1960.

²⁶⁵ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha neznámému člověku z 8. 4. 1963.

utekli ze své vlasti, a to nejen z Československa. Taktéž se počítalo s klášterem jako duchovním centrem pro české emigranty z řad kněží.²⁶⁶

Aby byl P. Cyril stavbě kláštera blíže, jmenoval ho biskup farářem v Rasiglii, kde byl zpočátku sám, ale později na začátku roku 1963 se k němu připojil P. Vojtěch Jiří Engelhart. P. Vojtěch, s kterým se bratří seznámili ještě během svého pobytu v Sassovivo, se po pár letech po vysvěcení na kněze rozhodl vstoupit do benediktinského kláštera v Ettalu, odkud ho představení poslali do Říma. Zde se pravděpodobně znovu setkal s opatem Maurem nebo s P. Cyrilem. Můžeme se domnívat, že ho myšlenka slovanského kláštera oslovila, a proto 26. prosince 1963 složil věčné sliby pro emauzský klášter a začal pomáhat P. Cyrilovi se službou v pastoraci a stavbou kláštera v Rasiglii.²⁶⁷ V Rasiglii měl také dílnu na výrobu obrázků s křesťanskými motivy. Později se tato dílna proměnila na nakladatelství Emaus, které bylo založeno za účelem vydávání českých obrázků a českých knih pro Čechy žijící v exilu.²⁶⁸

Slavnostní zahájení stavby nastalo roku 1963 na svátek sv. Vojtěcha, patrona Slovanské kongregace, kdy byl v Rasiglii položen základní kámen budoucího kláštera. Kuriozitou základního kamene byl jeho původ. Kámen pocházel z poutního místa Fatima, a tak bylo vytvořeno duchovního spojení mariánského poutního místa s budoucím klášterem, který měl být zasvěcen Neposkvrněnému početí Panny Marie. Kámen byl před položením požehnán papežem Janem XXIII. na Zelený čtvrtek v Sixtinské kapli.²⁶⁹

Nedlouho po oficiálním zahájení přišli do Rasiglie čtyři emigranti z Československa, kteří se chtěli stát kněžími: Jan Birka,²⁷⁰ Jiří Kopic,²⁷¹ Pavel Kučera a Josef Novotný.²⁷² Ti tajně studovali teologii a rozhodli se utéct do zahraničí, aby mohli přijmout kněžské svěcení. Po odchodu z Československa se jich ujal biskup Pavol

²⁶⁶ Tamtéž, dopis P. Maura Verzicha neznámému člověku z 17. 7. 1963.

²⁶⁷ Tamtéž, Profesní listina P. Vojtěcha Engelharta.

²⁶⁸ Email P. Jiřího Kopice z 11. 3. 2018. ENGELHART, Vojtěch: Z Rasiglie-Nových Emaus. In. *Vinculum*, roč. 12, č. 1, s. 4-5.

²⁶⁹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Maura Verzicha ze dne 17. 7. 1963.

²⁷⁰ Jan Birka (1928-2017) byl vysvěcen na kněze v Augsburgu. Sloužil jako duchovní správce pro české emigranty ve Švýcarsku. Po pádu komunismu se vrátil do Československa. Srov. Email P. Georga Kopice ze dne 13. 3. 2018, Úmrtí: z akta Curie. In. *Zpravodaj pražské arcidiecéze 2017*, roč. 7, č. 25, s. 13.

²⁷¹ Jiří Kopic, narozen roku 1932, je kněz působící v Německu. Roku 1964 emigroval s přáteli do zahraničí. Vysvěcen na kněze byl roku 1964. Poté působil v Německu jako správce dětí z českých emigrantských rodin a vůdce skautů. Srov. JANČAŘÍK, Zdeněk-KUČERA, Jiří: Svatým Martinem prošly za našeho působení tisíce lidí. In. *Salesiánský magazín* 2013, č. 1, s. 7-8.

²⁷² Josef Novotný (1931-1989) utekl s kamarády do zahraničí a zde byl v Augsburgu vysvěcen na kněze. Dostal na starost pastoraci českých emigrantů ve vídeňské diecézi. Později vstoupil do řádu křížovníků, v kterém se posléze stal provinciálem rakouské a německé provincie. Srov. VANKE, Ondřej: Výročí úmrtí P. Josefa Novotného, nositele velkokříže sv. Lazara. In. *Reunion* 2014, roč. 38, č. 3, str. 9.

Hnilica. Hnilica později kontaktoval P. Cyrila a domluvil se s ním, že tito bohoslovci budou bydlet v Rasiglii. Všichni čtyři bohoslovci proto začali bydlet v domě pro poutníky u kostela Madonna della Grazie v Rasiglii. Během následujícího roku pokračovali v Rasiglii v teologickém studiu, kde jim přednášel profesor Vagovič a ještě jeden kněz z diecézního semináře, kteří do Rasiglie přijížděli. Dále se na jejich kněžské přípravě podílel P. Vojtěch s P. Cyrilem, který jim přednášel fundamentální teologii. Po roce odešli do diecézního semináře v Augsburgu, kde byli vysvěceni na kněze.²⁷³

Kvůli mnoha povinnostem, mezi něž nepatřila pouze starost a výchova výše zmíněných bohoslovců, ale taktéž záležitosti související se stavbou kláštera a pastorační činností, rozhodl se opat Maurus roku 1964 požádat sekretáře kongregace pro východní církve kardinála Gustava Tessa o uvolnění z funkce kaplana ruských sester, aby se mohl jako představený budoucí komunity připojit ke svým bratřím a odejít do Rasiglie.²⁷⁴ Jenže kardinál Tessa prosbu odmítl a požádal opata Maura, aby u sester setrval.²⁷⁵ K Maurově prosbě se připojil také P. Cyril.²⁷⁶ Nemáme zprávy, jak kardinál Tessa reagoval, proto nedokážeme s jistotou zjistit, kdy se P. Maurus ke komunitě připojil.²⁷⁷

I když opat Maurus nemohl do Rasiglie odejít, přesto se snažil pomoci budoucí komunitě jiným způsobem. Vyzval emauzské bratry z Československa, aby se k exilové komunitě připojili.²⁷⁸ Výsledek nebyl moc velký, jelikož do Itálie odešel jen fr. Simeon Starý.²⁷⁹ Až později se podařilo utéct fr. Damiánovi a fr. Berkovým.²⁸⁰

²⁷³ Vzpomínky P. Jiřího Kopice. Email 10. 3. 2018, PALÁN, Aleš: *Lágr. Pavel Kučera v rozhovoru s Alešem Palánem*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří 2009, s. 62-65.

²⁷⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Maura Verzicha P. Gustavu Tessovi z 5. 11. 1964.

²⁷⁵ Tamtéž, dopis P. Gustava Tessa P. Mauru Verzichovi z 9. 11. 1964.

²⁷⁶ Tamtéž, dopis P. Cyrila Stavěla P. Gustavu Tessovi z 26. 11. 1964.

²⁷⁷ P. Jiří Kopjic vzpomíná, že Verzich se k bratřím připojil až v Norcii, ale nedokážeme říct, zda už během přesouvání z Rasiglie nebo až těsně před oficiálním příchodem do Norcie.

²⁷⁸ O výzvě k připojení se k exilové komunitě máme jen jednu informaci nacházející se v písemných vzpomínkách fr. Simeona Starého, který se o Maurově výzvě dozvěděl od P. Methoda Klementa. Dá se tedy předpoklad, že byl P. Maurus buď v písemném spojení s některými emauzskými benediktiny v Československu anebo formou ústního sdělení přes další lidi, Italy či Čechy, kteří navštívili zahraničí. Důkazem tohoto spojení máme z pozdějších let, kdy nechal P. Maurus pozdravovat P. Basila Langa a P. Jeroným Wenzla.

²⁷⁹ Spisovna emauzského kláštera: Vzpomínky fr. Simeona Starého a dopis Cyrila Gustavu Tessovi ze dne 26. 11. 1964.

²⁸⁰ Můžeme se jen domnívat, proč po Maurově výzvě uprchlo jen tak málo bratří. Pravděpodobná příčina byla asi ta, že mnozí řeholníci byli již staří a mladší měli již své zaměstnání: kněží byli ve farnostech a fráteri měli nějaké civilní zaměstnání. Odchod do ciziny by pro ně mohl znamenat také krok z určité jistoty do neznáma.

6.2. Problémy s počáteční stavbou a nalezení nového místa

Zdálo se, že plán stavby se začal vyvíjet velmi slibně, jenže nastalo nelehké finanční období, neboť klesla měna a zvýšily se ceny stavebního materiálu. Aby bratři mohli ve stavbě pokračovat, museli plány stavby přepracovat a smířit se se skromnější stavbou.²⁸¹

Daleko větší problém nastal v březnu 1965, kdy okolí Rasiglie postihlo velké deště, které způsobily sesuv půdy pozemku budoucího kláštera. Bratři stali před rozhodnutím, zda se stavbou pokračovat na poškozeném místě, což by znamenalo nějakým způsobem půdu zpevnit a dat do zpevnění půdy další finance, kterých neměli mnoho, anebo najít nový pozemek, který by se nacházel poblíž původního pozemku. Nakonec se shodli, že dají přednost druhé variantě.²⁸²

Když bratři hledali nový pozemek, nabídl jim továrník Tonti tři hektary svého pozemku, který vlastnil spolu se svým bratrem a synem. Bratři nabídku přijali, ale dříve, než k darování došlo, zjistili, že na celém pozemku je dluh čtyřicet milionů lir. Shodou okolností byl notář, který se případem zabýval, byl příbuzným osoby, kterému rodina Tonti peníze dlužila, a požádal ho, aby se dluh netýkal třech potřebných hektarů.²⁸³

Poté mohla rodina Tonti pozemek darovat. Továrník Tonti se svým synem chtěli darovat pozemek zdarma, jenže s tím musel souhlasit také továrníkův bratr Nazzareno, který bydlel v Norcii.²⁸⁴

„Byl to Svatý týden a abychom mohli po Velikonocích už co nejrychleji uzavřít nebo přes skok uzavřít darovací akt před notářem, tak jsem navrhl spolubratřím, abychom jeli, co nejdříve do Norcie. Byla Bílá sobota 1965. Zajeli jsme do Norcie, zastavili jsme se u toho bratra našeho dobrodince a ten říkal, že rád prodá ten terén, že nemůže ho darovat, že ho prodá. Ale udal cenu, která nám byla velmi přístupná. Takže jsme přistoupili na toto řešení a on slíbil, že by příštího týdne se zastavil do Foligna, kde bychom dali dohromady ten notářský akt darovací. Když jsme vyšli od toho pana, byli jsme na náměstí svatého Benedikta. Pod jeho sochou. Tam jsme potkali jednoho důstojného pana. Později jsem se dověděl, že to byl kanovník katedrály norcské, Mons. Erico Ricci. Ten, když nás viděl – byl tam P. Vojtěch Engelhart, byl tam fráter Simeon

²⁸¹ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁸² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Maura Verzicha biskupu Siru Silvestri z 26. 4. 1964.

²⁸³ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁸⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Maura Verzicha biskupu Siru Silvestri z 26. 4. 1964.

a byl jsem tam já a ještě několik jiných- řekl: „Co jste zač? Jací jste to řeholníci? Máte vousy. Máte kapuci. Černý habit.“ My jsme řekli: „Jsme benediktini.“ „Proč nepřijdete do Norcie. Do rodiště svatého Benedikta. Už asi od roku 1805 už tady nejsou benediktini. Odešli v době Napoleona. Jejich statky byly zkonfiskovány a nejsou tady. Bylo by záhodno, kdybyste sem přišli. Co děláte? Kde jste?“ „V Rasiglii.“ „Co tam děláte?“ „Stavíme klášter.“ „Proč? Tady máte klášter v Norcii nějaký snad, ne?“ „A my nic nevíme,“ jsme odpověděli. „Podívejte se. Jsou tady otcové kapucíni, kteří mají klášter a již třicet let hledají kupce, aby ten klášter koupil. Běžte se na to podívat, jestli to bude něco pro vás.“ Tak jsme šli, prohlédli jsme klášter.²⁸⁵ U kláštera potkali kapucína, který před kostelem kláštera zametal. Když se bratři začali o klášter zajímat, zprvu je odmítal poslouchat, ale poté, co se dozvěděl, že bratři by byli ochotní klášter koupit, zbystril, a zavedl je za svým představeným.²⁸⁶

„Zeptal jsem se toho patera kvardiána, když jsme vzhledli celý klášter: „Je pravda, že ho prodáváte?“ „Ano. Prodáváme.“ „A za kolik ho chcete prodat ten klášter.“ Říkal: „Za dvacet milionů.“ Já jsem mu řekl: „Nezdá se Vám, že je to mnoho?“ Řekl: „Ne, za dvacet milionů, ale i s kostelem. A tady s tím terénem, který je kolem dokola.“ „Dobře,“ řekl jsem. „Tak můžu se obrátit na Vašeho provinciála do Assisi?“ „Ano, obraťte se. On je právě v této věci kompetentní.“ Tak, ještě téhož dne jsem telefonoval do Asissi, když jsme se vrátili zpátky a pak panu opatovi do Říma, který tam byl. Tak sděloval jsem mu, že jsme našli klášter v Norcii a že nebude potřeba, abychom stavěli jiný.“²⁸⁷

Aby se mohla komunita z Rasiglie do Norcie přestěhovat, bylo potřeba ještě získat schválení Svatého stolce, které bratři dostali 27. dubna 1965.²⁸⁸

Poté bylo naplánováno převzetí kláštera, které mělo být formou tzv. fingovaného darování, aby nemuseli platit státu daně. Jenže nakonec to provést nemohli, protože kapucínský řád v Itálii měl určité problémy. Proto museli emauzští benediktini klášter odkoupit oficiálním způsobem, které nastalo 5. srpna roku 1965, a zaplatit navíc dva miliony lir.²⁸⁹

²⁸⁵ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁸⁶ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, písemné vzpomínky P. Vojtěcha Engelharta.

²⁸⁷ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁸⁸ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, Povolení převodu komunity z Rasiglie do Norcie z 27. 4. 1965.

²⁸⁹ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

Další finance byly dány na opravu kláštera, kterou bylo potřeba před přestěhováním uskutečnit. *„Dne šestého srpna fráter Simeon a já nastupovali jsme do Norcie, zatímco ostatní ještě zůstali doma, abychom vyklidili z kláštera všechno haraburdí, co tam bylo, abychom mohli připravit klášter k opravám. V klášteře jsme nespali uvnitř, nýbrž na trávníku před klášterem. Krásný trávník, kde bylo také plno máty peprné, voňavé. Tam jsme si dali deky a pod širým nebem jsme tenkrát spali poprvé v našem klášteře. Ráno po mši svaté jsme se hned dali do práce. Vysadili jsme okna a z oken jsme to házeli všechno do zahrady, co jsme tam našli, co nebylo k potřebě. Pak jsme vytrhali všechny dlaždice, které tam byly – které byly rozbité také a vyházeli dolů. Získali jsme nákladní vůz, s kterým jsme odvezli všechny tyhle ty věci na rumišťě.“²⁹⁰*

Další dny byly ve znamení práce na zakoupeném klášteře, proto bylo potřeba, aby do Norcie dojížděli. Na manuální práci si sice najali firmu, ale sami bratři firmě pomáhali, aby práce byla hotová dříve.²⁹¹

Po skončení nutných oprav se koncem roku 1965 celá komunita přestěhovala do Norcie, kde slavnostním způsobem zahájila své působení.

²⁹⁰ Tamtéž.

²⁹¹ Tamtéž.

7. Řeholní život v Norcii

Příchod emauzských benediktinů do Norcie byl naplánován na závěr roku 1965 a byl spojen s velkou oslavou, která byla uspořádána na počest návratu benediktinů do rodiště sv. Benedikta, kde benediktinský klášter nebyl již sto padesát let.²⁹²

Před novou komunitou stál nelehký úkol začít svou činnost na novém místě. A protože se každá benediktinská komunita zabývá různorodou prací, kterou si buď sama stanovila, nebo jí byla přidělena, také emauzští benediktini si na počátku svého komunitního života v Norcii stanovili činnosti, kterými se chtěli zabývat, a priority, na které chtěli zaměřit svou pozornost.²⁹³

Pro bratry bylo v první řadě důležité, aby klášterní komunita v Norcii byla pokračovatelkou života a tradice emauzského kláštera. Proto mezi své cíle samozřejmě zařadili unionistickou činnost, kterou se emauzská komunita a Slovanská kongregace začala zabývat ještě před zrušením klášterů v Československu v roce 1950. Ta měla směřovat k sblížení západní církve s východními církvemi.²⁹⁴

Komunita se také chtěla zaměřit na podporu obnovy křesťanského života v evropských zemích, které byly postihnuté komunistickým režimem, a vytvářet duchovní centrum a útočiště pro osoby slovanských zemí, které musely ze své vlasti odejít. V neposlední řadě se chtěli zabývat také vydavatelskou činností věnovanou Čechoslovákům žijícím v exilu.²⁹⁵

Jenže mnohé z těchto plánů pak nebyly později vůbec uskutečněny, a to nejen z důvodu krize, která za pár let v klášteře nastala, ale také kvůli malému počtu členů v komunitě, kteří by se mohli v určených aktivitách angažovat.

7.1. Historie budovy kláštera a kostela

V 17. století byl za městem Norcie postaven kostel Madonna delle Grazie podle návrhu architekta Antonia Marunicciho. V roce 1919 získali kostel kapucíni, kteří zde v letech 1919 až 1926 vybudovali klášter.²⁹⁶ Místní kapucínská komunita pak o pár roku později odešla působit na misie v Amazonii a v klášteře zůstal pouze představený

²⁹² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, list na památku příchodu českých benediktinů do Norcie napsaný z 13. 12. 1965.

²⁹³ Tamtéž.

²⁹⁴ Tamtéž.

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, Historie kláštera v Norcii. Pro nás nezodpovězenou otázkou zůstává, zda kostel patřil do majetku kláštera či nikoliv.

s jedním bratrem.²⁹⁷ Budovu kláštera se kapucíni snažili několik let prodat, ale nikdo o ní neprojevil zájem a budova chátrala. Až v roce 1965 projevíli o budovu kláštera zájem emauzští benediktini, kteří při návštěvě Norcie zjistili, že je budova kláštera na prodej. Aby nemuseli zdlouhavě stavět nový klášter v Rasiglii, rozhodli se klášter odkoupit a na konci roku 1965 do Norcie přijít.²⁹⁸ Zde žili až do roku 1991, kdy se rozhodli přestěhovat do Československa a budovu prodat diecézi.

7.2. Slavnostní příchod emauzských benediktinů do Norcie

Do začátku devatenáctého století žila v Norcii reformovaná větev benediktinů, Celestini,²⁹⁹ kteří měli klášter u baziliky sv. Benedikta. Po zrušení jejich kláštera Napoleonem, se budova dostala do majetku diecéze. Od té doby se v rodišti sv. Benedikta nenacházel žádný mužský benediktinský klášter.³⁰⁰

Proto byli emauzští benediktini přijati do Norcie místními obyvateli velmi srdečně a k příležitosti byla naplánována slavnost. Ta se konala až ke konci roku, pravděpodobně z důvodu nezbytných oprav kláštera, které trvaly několik měsíců. Slavnost se konala 13. prosince 1965. Oslavy se účastnilo kromě místních obyvatel také několik církevních hodnostářů, například někteří benediktinští opati, místní biskup Albert Scola a také kardinál Josef Beran,³⁰¹ který v té době žil v římském exilu.³⁰²

Ranní mši svatou v bazilice sv. Benedikta sloužil kardinál Beran. Během své promluvy vyzdvihl poslání sv. Benedikta v centru Norcie a jeho řádu a přítomné poprosil o modlitby za české benediktiny, aby jejich působení na novém místě přineslo mnoho plodů.³⁰³

Odpoledne nastalo slavnostní uvítání benediktinské komunity v Norcii. „*K tzv. Římské bráně, kolem níž se shromáždilo můžeme říct celé městečko, kráčela pozvolna malá skupinka řeholníků v čele s křížem, členové nového kláštera a několik jejich*

²⁹⁷ P. Cyril uvádí, že kapucínská komunita z kláštera odešla třicet let před jejich příchodem. Odhadem by se to mohlo stát kolem roku 1935. Proč zde nebyli přesunuti jiní kapucíni z téže provincie, P. Cyril neuvádí.

²⁹⁸ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

²⁹⁹ Celestini byli založeni v 13. století benediktinským poustevníkem Pietem de Morrone. Řád zanikl na přelomu 18.-19. století. Srov. BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů, II. díl, 2. sv.*, s.352 a 356.

³⁰⁰ Corsi di studi benedettini. XV centenario della nascita di s. Benedetto. Norcia 1979, s. 5.

³⁰¹ Po svém příchodu do italského exilu se kardinál Beran snažil navštěvovat a povzbuzovat nejen české krajany žijící v Itálii a v západní Evropě, ale také v USA a v Kanadě. Srov. VODIČKOVÁ, Stanislava: *Uzavírám vás do svého srdce. Životopis Josefa kardinála Berana*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2018, str. 337.

³⁰² České vysílání Radia Vaticana z 14. 12. 1965. Dostupné na <https://www.ustrcr.cz/uvod/archiv-vysilani-ceske-redakce-radia-vatikan>., cit. 20. 4. 2020.

³⁰³ Tamtéž.

spolubratři z okolních opatství. (...) Biskup Mons. Scola přivítal opata Maura a ostatní řeholníky políbením a objetím pokoje. Za vyzvánění zvonů a za zpěvů hymny k sv. Benediktovi si obyvatelé Norcie vedli do města své nové spoluobčany, řeholníky, naše české benediktiny. Okna byla svátečně vyzdobena, kdo nenašel místo v úzkých uličkách alespoň z okna sledoval radostný průvod: řeh. benediktini, kard. Beran, místní biskup, ben. opat primas Gut, další opati, řeholníci a několik českých kněží, kteří se radovali se svými spolubratry.” Uvítání bylo slavnostně zakončeno v katedrále, kde opat Maurus poděkoval obyvatelům Norcie za jejich přijetí a ujistil je, že se bratři budou snažit pokračovat v odkazu sv. Benedikta.³⁰⁴

Hned druhý den odjela celá komunita do Říma, kde byli přijati v soukromé audienci papežem Pavlem VI., který jim do počáteční činnosti udělil apoštolské požehnání.³⁰⁵

7.3. První léta emauzské komunity v Norcii

Po slavnostním přivítání nastal v klášteře každodenní život naplněný modlitbou a prací. Mezi pracemi, které komunita vykonávala, byla také vydavatelská činnost. Bratři měli své malé nakladatelství Edizio Emaus, které začalo tisknout obrázky s náboženskými motivy a knihy v českém jazyce určené pro české emigranty. Na rozdíl od obrázků, kterých bylo natištěno velké množství, byly z knih vydány pravděpodobně jen dva tituly: *Můj první misálek*³⁰⁶ a *Písmo svaté v obrazech*.³⁰⁷

Důležitou součástí života byla podpora zájemců o vstup do klášterní komunity a jejich formace. Opat Maurus se dohodl s převorem Martinem Kiriginem z Čokovce, že jejich kláštery, které byly součástí téže kongregace, budou mít společný noviciát, který bude v Norcii. P. Martin sem začal posílat své novice, mezi nimiž byli fr. Marián a fr. Placidus, kteří ale později z řádu odešli.³⁰⁸

Také emauzská komunita v Norcii měla své kandidáty. V roce 1967 se stal členem salesiánský kněz Jaroslav Tecl, který přišel z turínského kláštera. Dále do komunity vstoupili Dimitrij Colankin, který přijal řeholní jméno Radim, a Václav Berka, který se

³⁰⁴ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

³⁰⁵ Tamtéž.

³⁰⁶ Knížka byla vydána roku 1967 pro české krajany a již reflektovala změny v liturgii po II. vatikánském koncilu. Kniha je zajímavá pro textové srovnání s nynějším používaným textem, který se v určitých detailech odlišuje.

³⁰⁷ Otázkou zůstává, jakým způsobem byla vydavatelská činnost financována. Způsob financování se nepodařilo v dostupných materiálech dohledat.

³⁰⁸ Vzpomínky P. Mariána Klenery z prosince 2019.

stal fr. Bernardem. Oba byli po noviciátě posláni na teologické studium. Fr. Radim Colankin šel studovat do Assisi a fr. Bernard Berka své studijní léta prožil na lateránské univerzitě a pobýval v československé papežské koleji v Nepomucenu.³⁰⁹

Kromě stávajících členů a nově příchozích kandidátů emigrovali do Itálie členové emauzské komunity fr. Damián a fr. Cosmas Berkové, kteří do té doby žili v Československu a rozhodli se ke komunitě připojit.³¹⁰

Podle výše uvedeného se zdálo, že komunita v Norcii se slibně rozvíjí. Jenže do nadějného vývoje neblahým způsobem zasáhly spory v komunitě, které začaly v roce 1969, a během nichž se komunitní život v Norcii málem rozpadl.

7.4. Krize komunity a odchod některých jejích členů

Začátkem roku 1969 se rozhodl opat Maurus abdikovat na svou funkci představeného kláštera. Podle dochovaného ústního podání opat Maurus postupem času nechtěl vykonávat povinnosti spojené s úřadem představeného komunity. Jeho postoj se samozřejmě nelíbil ostatním bratřím, kteří se ho proto rozhodli požádat, aby na svoji funkci rezignoval.³¹¹ Údajně P. Vojtěch s P. Řehořem poprosili P. Cyrila, aby s opatem Maurem o abdikaci promluvil, jelikož s ním spolupracoval nejdéle. Opat Maurus sice jejich prosbě o své abdikaci vyhověl, ale zároveň se rozhodl, že klášter opustí a odešel do benediktinského kláštera sv. Pavla za hradbami v Římě. Před svým odchodem jmenoval představeného komunity P. Vojtěcha.³¹²

2. června téhož roku proběhla vizitace kláštera opatem primasem Rembertem Weaklandem, který měl dohlédnout na řádné zvolení představeného. Ale opat primas se rozhodl, že představeného sám jmenuje a pro funkci vybral P. Cyrila.³¹³

³⁰⁹ Blíže zpracováno v 8. kapitole.

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ Opat kláštera bývá komunitou volen na dobu určitou nebo na dobu neurčitou, to znamená do smrti.

³¹² Vzpomínky P. Mariána Klenera z prosince 2019. Nedokážeme říct, jestli byl P. Vojtěch jmenován jenom provizorně, do té doby, než si komunita zvolí svého představeného anebo jestli byl opatem Maurem jmenován protiprávně. K druhé variantě nahrává skutečnost, že se až po několika měsících po abdikaci konala vizitace kláštera za účelem jmenování představeného. Taktéž zůstává pro nás nepochopitelné, proč opat Maurus nejmenoval za představeného P. Cyrila, který s ním spolupracoval již od roku 1950. Je zde možnost, že důvodem byla právě žádost o jeho abdikaci, kterou vyslovil právě P. Cyril.

³¹³ Spisovna emauzského kláštera: Jmenovací dekret ze dne 24. 6. 1969. Zde se objevuje otázka, proč opat primas nepotvrdil představeným P. Vojtěcha. Dle ústního podání nastal v době působení P. Vojtěcha na San Anselmu v Římě nespécifikovaný problém, který se týkal snad opata primase nebo jeho spolupracovníků. Od té doby nemusel být P. Vojtěch vítán u některých lidí pracujících poblíž opata primase, a tudíž se mohlo stát, že zde nebyla vůle, aby se P. Vojtěch stal představeným. Srov. Vzpomínky Konstantiny Holcové z prosince 2018.

S rozhodnutím opata primase nesouhlasil P. Vojtěch a snad také další členové komunity. Proto nastala v komunitě rozbouřená situace. Aby P. Cyril situaci uklidnil, rozhodl se, že navrhnout opatu primasovi svou abdikaci.³¹⁴ Komunita měla v záloze ještě jinou variantu ohledně představeného. Oslovili opata Anastáze Opaska, který v té době žil v exilu v klášteře v bavorském Rohru. Ale P. Anastáz s jmenováním souhlasil jen pod podmínkou, že by klášter řídil z Rohru, což bratři v Norcii odmítli.³¹⁵

Opat primas proto Cyrilovu abdikaci odmítl a požádal, aby P. Cyril ve funkci zůstal. Za původce problémů byl opatem primasem označen P. Vojtěch, který se rozhodl raději z komunity odejít. Důvodem odchodu byla jeho nedůvěra k P. Cyrilovi a nesouhlas s jeho jmenováním do funkce představeného. Hned v následujícím roce se přihlásil k duchovní správě českých emigrantů do Švédska, kam také odcestoval.³¹⁶ Ale jeho odchod pravděpodobně nebyl dobrovolný, jak se nám může jevit, neboť sám P. Vojtěch tvrdil, že mu bylo naznačeno spolupracovníky opata primase, že pokud z Norcie neodejde, opat primas klášter v Norcii zruší. Proto považoval P. Vojtěch svůj odchod za vyhození z kláštera.³¹⁷

I když P. Vojtěch již v komunitě nežil, nadále byl jejím členem se všemi právy, zvláště kapitulními, takže měl právo rozhodovat v záležitostech, které se komunity týkaly.

Po svém odchodu P. Vojtěch označil za původce rozvratu v komunitě P. Cyrila. Poukazoval na to, že o rok později po jeho odchodu odešel z Norcie také P. Řehoř Tecl, který se taktéž s P. Cyrilem nesnesl, a proto raději začal duchovně vypomáhat v poutním domě Velehrad v Římě. Také P. Řehoř stále zůstával členem komunity.³¹⁸ Později P. Vojtěch nadále poukazoval na další Cyrilovy chyby ve vedení kláštera a na nedůvěru, která přes odchod P. Vojtěcha a P. Řehoře v klášteře panovala. P. Vojtěchovi se nelíbilo, že jako kapitulář s hlasovacími právy nebyl přizván k hlasování o důležitých věcech klášterního života, například o slavných slibech fr. Bernarda Klenera a fr. Radima Colankina, kněžském svěcení P. Damiána Berky či přijímání nových kandidátů. Správně měl o těchto věcech spolurozhodovat s ostatními kapituláři. Jenže se pravděpodobně

³¹⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Remberta Weaklanda P. Cyrilu Stavělovi z 26. 2. 1970 a dopis P. Cyrila Stavěla komunitě v Norcii z 14. 3. 1970.

³¹⁵ Vzpomínky P. Augustina Gazdy ze srpna 2018.

³¹⁶ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Remberta Weaklanda P. Cyrilu Stavělovi z 26. 2. 1970 a dopis P. Cyrila Stavěla komunitě v Norcii z 14. 3. 1970.

³¹⁷ Spisovna emauzského kláštera: Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta. Dopis. P. Vojtěcha Engelharta P. Řehořovi Teclovi.

³¹⁸ Tamtéž.

mnohdy stávalo, že o věcech rozhodoval pouze P. Cyril, který tudíž své pravomoci představeného překračoval.³¹⁹

Později byl P. Cyril požádán opatem primasem, aby se pokusil vyřešit situaci rozbité komunity a zeptat se bratrů, kteří v té době v komunitě nežili, zda by se nechtěli do Norcie vrátit.³²⁰ P. Vojtěch návrat razantně odmítl. Jako důvod uvedl, že P. Jaroslav Škarvada,³²¹ který měl na starosti pastorační práci kněží působících v exilu, neměl za P. Vojtěcha starajícího se duchovně o tři až čtyři tisíce osob ve Švédsku žádnou náhradu.³²² Ale P. Vojtěch měl další důvod, který mu vnitřně bránil k návratu. Odmítal se do kláštera v Norcii vrátit, dokud v klášteře bude představeným P. Cyril, kterého nesnesl.³²³

7.5. Život v Norcii po krizi v sedmdesátých a v osmdesátých letech

Po krizi, která v klášteře byla na počátku sedmdesátých let, nastal v klášteře znovu každodenní všední život. P. Cyril se snažil, aby klášterní komunita nadále existovala a hledal pro komunitu hmotné zajištění. Bratři se rozhodli, že začnou chovat drůbež čítající asi tisíc slepic a začnou prodávat vajíčka. Plán byl sice zpočátku úspěšný, ale na konci sedmdesátých let byli nuceni drůbežárnu z důvodu zvýšení cen za obilí zrušit. Na začátku osmdesátých let měl P. Cyril vizi, že v klášteře založí bylinnou zahradu, z které by prodávali různé odrůdy rostlin. Jenže tento projekt se nakonec z důvodů, které nám nejsou známe, neuskutečnil.³²⁴

Do života komunity znatelně zasáhly přírodní katastrofy, které Norciu v té době postihly. V roce 1976 přišla vichřice, která značně poničila nejen střechu, ale poškodila také statiku budovy kláštera. Po prohlídce škod bylo komunitě řečeno, že pokud se budovy kláštera neopraví, hrozila by při další pohromě, například zemětřesení, úplná likvidace objektu. Proto se P. Cyril rozhodl, že využít pomoci, kterou mu nabídl opat z německého benediktinského kláštera Ottobeuronu. Opat ho také blíže seznámil

³¹⁹ Tamtéž, dopis P. Vojtěcha Engelharta fr. Bernardu Klenerovi z 11. 1. 1974.

³²⁰ Tamtéž, dopis P. Řehoře Tecla P. Vojtěchu Engelhartovi. Nedatováno.

³²¹ Jaroslav Škarvada (1924-2010) byl diecézní kněz, vysvěcený v roce 1949 v Římě. Od roku 1965 se stal sekretářem kardinála Berana a o tři roky později začal mít na starosti řízení duchovní české duchovní správy. V roce 1981 se stal titulárním biskupem litomyšlským a po pádu komunismu v Československu se stal pomocným pražským biskupem. Srov. VODIČKOVÁ, Stanislava: Uzavírám vás do svého srdce, s.326.

³²² Tamtéž, dopis P. Vojtěcha Engelharta P. Řehořovi Teclovi z 24. 9. 1973.

³²³ Tamtéž, dopis P. Vojtěcha Engelharta P. Řehořovi Teclovi z 5. 3. 1974.

³²⁴ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

s některými německými biskupy a německá biskupská konference se rozhodla přispět na opravu kláštera finančními prostředky.³²⁵

Díky opravě mohla budova kláštera přečkat ničivé zemětřesení, které Norciu a její okolí postihlo v roce 1979. Přesto byl klášter znovu těžce poškozen a vyžadoval novou opravu. Někteří bratři kvůli novým těžkostem začali uvažovat o odchodu z Norcie. Ale P. Cyril rozhodl, že komunita na svém místě zůstane a pokusí se objekt kláštera znovu opravit. Jeho rozhodnutí bylo motivováno obavami, že by se zbytek komunity rozptýlil a veškeré úsilí, které bylo do budování exilové komunity investované, by přišlo nazmar. Budovu se jim podařilo opravit znovu díky finanční pomoci německé biskupské konference a opata z Ottobeuronu.³²⁶

Přes veškeré Cyrilovy snahy komunita stagnovala a dá se říct, že přežívala. Někteří z bratrů se rozhodli pastoračně působit na jiném místě, ačkoliv byli stále členy komunity. Osoba, která klášter držela po ekonomické i duchovní stránce, byl P. Cyril, který se snažil díky svým mnoha známým nejen shánět finance pro klášter, ale také nabízet mnoha lidem své kazatelské schopnosti během různých exercicií. Dále se snažil pomáhat zájemcům ke vstupu do kláštera, ale tato snaha nebyla vždy úspěšná, jelikož se většinou buď ukázalo, že kandidáti nebyli k řeholnímu životu způsobilí anebo se rozhodli sami odejít. Mezi ty, kteří do roku 1990 v klášteře vytrvali, byl fr. Augustin Gazda, fr. Dominik Ereimáš a fr. Michael Huliak, kterým P. Cyril zajistil teologické studium v klášteře v Praglii a v Assisi.³²⁷

Do života klášterní komunity pak zasáhly změny režimu v Československu po listopadových událostech, které nastaly v roce 1989 a zcela změnily další působení emauzské komunity v Norcii.

³²⁵ Tamtéž.

³²⁶ Tamtéž.

³²⁷ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, protokol z kapitulního setkání konané 28. 11. 1990. Vzpomínky P. Augustina Gazdy, nedatováno.

8. Členové exilové emauzské komunity v Itálii

Historii klášterní komunity netvoří jen budova kláštera, což platí obzvláště o exilové emauzské komunitě, nýbrž také životní příběhy jednotlivých bratří, kteří byli členy této komunity. I když se zmínky ze životopisů jednotlivých bratří objevily v předchozích kapitolách, je vhodné představit životní příběh každého z nich i zvlášť. Důvodem jsou originální životní osudy každého z bratrů, kterým nebylo mnohdy umožněno kvůli tíživým okolnostem žít jeden ze svých slibů, který je pro benediktiny důležitý: slib stability. U každého z bratří nás proto bude zajímat několik důležitých bodů, pokud je lze dohledat: z jakých rodinných poměrů do kláštera přišel, co předcházelo jeho vstupu do kláštera, jakým způsobem se s emauzskými benediktiny seznámil a v poslední řadě jeho pozdější život v komunitě či jeho odchod na jiné místo.

8.1. Představení kláštera

Během čtyřiceti let pokusů o vybudování exilové komunity a její fungování se v čele komunity vystřídal tři představení: P. Maurus, P. Cyril a P. Vojtěch. Jelikož všichni tři byly výrazné osobnosti, je jim věnován větší prostor než ostatním bratřím.

8.1.1. Maurus Verzich

Alois (Maurus) Verzich se narodil 17. prosince 1911 v Kostomlátkách v dělnické rodině Václava a Kateřiny Verzichových.³²⁸ Ačkoliv jeho maminka zemřela až po roce 1950, prožil Alois své dětství v sirotčinci.³²⁹ Později vstoupil do juvenátu emauzského kláštera a zároveň studoval na Arcibiskupském gymnáziu v Praze-Bubenči,³³⁰ kde se z jeho dvaceti devíti spolužáků, dvacet tři vydalo později cestou duchovního povolání.³³¹

Po zdárném ukončení studia Alois vstoupil v roce 1932 do emauzského kláštera, kde přijal jméno Maurus. Po noviciátě byl poslán představenými na filosofická a teologická studia do Říma na benediktinskou kolej San Anselmo, po jejíž dostudování pokračoval ve studiu licenciátu a v roce 1939 se vrátil do vlasti.³³²

³²⁸ ABS, V 5613 MV, nefoliováno, trestní oznámení z 29. 6. 1949.

³²⁹ JČ: Nový opat v Emauzích. In. *Katolík-list pro kulturu a život z víry* 1949, č. 13, roč. IX, nestránkováno. Nepodařilo se dohledat, z jakého důvodu do sirotčince přišel. Je možné, že v té době již nežil jeho otec a matka díky chudým poměrům rodiny nebyla schopna se o svého syna dostatečně postarat.

³³⁰ Tamtéž.

³³¹ Mezi Verzichovými spolužáky byl např. budoucí biskup Jan Lebeda, Josef Zvěřina a archivář Jan Čerovský, který sice vstoupil do břevnovského kláštera, ale později se rozhodl odejít. Srov. NOVOTNÝ, Vojtěch: *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913-1967*. Praha 2013, str. 33.

³³² JČ: Nový opat v Emauzích.

Během svého studia složil 15. srpna 1936 v Emauzích své věčné sliby a 18. září 1938 byl na stejném místě vysvěcen na kněze apoštolským nunciem Rittrem.³³³

Po zrušení emauzského kláštera nacisty se díky doporučení P. Methoda Klementa, který musel odejít ze sázavské fary a stal se vychovatelem u šlechtické rodiny Strachwitzů, se P. Maurus stal vychovatelem dětí šlechtické rodiny Mensdorff-Pouilly v Boskovicích, která byla s rodem Salmů v příbuzenském stavu. Zde se P. Maurus kromě výchovy dětí věnoval také studiu.³³⁴

Po skončení války se vrátil do emauzského kláštera, kde byl roku 1946 jmenován opatem.³³⁵ Koncem dubna roku 1949 musel utéct do zahraničí, kde se později s P. Cyrilem pokusil založit slovanský exilový klášter. Pokus nakonec skončil nezdarem, jelikož byl v roce 1956 jmenován představeným kláštera ruských sester v Římě ve Via della Pisana, kde musel dohlížet na zakládání nového kláštera. V Římě opat Maurus setrval až do roku 1965, kdy se připojil jako představený k nově vzniklé exilové komunitě v Norcii.³³⁶

O několik let později v roce 1969 byl donucen svými bratřími abdikovat na svoji opatskou hodnost a po její abdikaci se rozhodl odejít do benediktinského kláštera sv. Pavla za hradbami v Římě. Později odešel kláštera olivetánů ve Florencii, kde setrval až do své smrti 27. srpna 1992.³³⁷

Kromě působení ve své řádové komunitě byl P. Maurus během svého života činný také v oblasti literární a liturgické. V letech 1937-1939 přispíval svými články a překlady do emauzského časopisu Pax³³⁸ a do časopisu Akord a Praporec.³³⁹ Mimo to přeložil do českého jazyka knihu Čtvero pojednání o křesťanském boji³⁴⁰ a knihu Tomáš z Akvina: Dvanáct přednášek.³⁴¹ V roce 1948 se stal spolu s dalšími osobami jako například P. Josefem Zvěřinou a P. Anastázem Opaskem členem „*Poradního sboru liturgického apoštolátu*“, který byl ustanoven kardinálem Beranem.³⁴²

³³³ Tamtéž.

³³⁴ OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení*, str. 80. Email pana Huga Mensdorff-Pouilly ze dne 10. 4. 2020.

³³⁵ Spisovna emauzského kláštera: *Pozůstalost Maura Verzicha, záložka Emauzy: Dopis opata primase Fedela de Stotzingen sekretáři kongregace pro náboženství Passetimu dne 4. června 1946.*

³³⁶ Blíže předechozí kapitoly.

³³⁷ Vzpomínka na Maura Verzicha, OSB. In. Reunion, roč. 34, č. 6, úvodní strana.

³³⁸ Např. článek Památné ve Věčném městě. In. *Pax*, roč. XIV., č. 9, str. 51-54 či Orvieto. In. *Pax*, roč. XIII., č. 9, s. 192-196.

³³⁹ TROJKOVÁ, Natálie-JIRSA, David (Ed): *Je to s tím Akordem velký kříž. Vzájemná korespondence Timothea Vodičky a Jana Zahradníčka*. Olomouc 2017, pozn. 200.

³⁴⁰ AUGUSTIN: *Čtvero pojednání o křesťanském boji*. Olomouc 1949.

³⁴¹ PIPER, Josef: *Tomáš z Akvina. Dvanáct přednášek*. Řím 1972.

³⁴² NOVOTNÝ, Vojtěch: *Odvaha být v církvi*, s. 198.

8.1.2. Cyril Stavěl

František (Cyril) Stavěl se narodil dne 19. dubna 1921 v Kremnici v rodině gymnaziálního profesora Huberta Stavěla,³⁴³ který byl vzdálený příbuzný pomocného olomouckého biskupa Jana Stavěla, a jeho manželky Anny rozené Vůjtkové.³⁴⁴

Po smrti své manželky se Hubert Stavěl se svými třemi dětmi³⁴⁵ přestěhoval do Hustopečí, kde začal učit na místním gymnáziu. Zde se seznámil se svou kolegyní Olgou Effenbergovou,³⁴⁶ se kterou se později oženil. S Olgou měl dalších devět dětí, mezi nimiž byla dcera Olga³⁴⁷ a syn Hubert Stavěl.³⁴⁸

V Hustopečích František chodil na základní školu a později na gymnázium.³⁴⁹ V té době navštěvoval své příbuzné z matčiny strany, kteří žili na Sázavě.³⁵⁰ Jelikož v třicátých letech odkoupili emauzští benediktini část bývalého sázavského benediktinského kláštera a Sázavu navštěvovali, měl František možnost se s emauzskými benediktiny seznámit a rozhodnout se pro vstup do emauzského kláštera.

³⁴³ Hubert Stavěl byl gymnaziální profesor v Kremnici, v Hustopečích a v Židlochovicích. Poté se stal ředitelem gymnázia v Tišnově. Během svého působení na školách pomohl se svou manželkou probudit v mnohých klucích jejich povolání k duchovnímu životu. PAVLÍK, Jan: *Vzpomínky na zemřelé jezuity, narozené v Čechách, na Moravě a v moravském Slezsku od roku 1814*. Praha 2011, s. 243-244. Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis z břevnovské kláštera z 6. 8. 1949.

³⁴⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, svědectví o křtu Františka Stavěla.

³⁴⁵ Kromě syna Františka měl Hubert syna Jiřího Stavěla (1922-1943). Jiří Stavěl vstoupil roku 1941 do jezuitského řádu. Jenže noviciát neukončil, jelikož musel roku 1942 odejít na nucené práce do Rakouska. Zde roku 1943 zemřel. PAVLÍK, Jan: *Vzpomínky na zemřelé jezuity*, s. 243-244.

³⁴⁶ Olga Stavělová (1903-1960) byla dcerou ředitele textilní továrny Effenberga. Po studiích začala učit na gymnáziu v Hustopečích, kde se provdala roku 1928 za vdovce Huberta Stavěla. Po roce 1948 začala pomáhat lidem s útěkem do zahraničí. Její činnost byla vyražena roku 1951 a Olga Stavělová byla odsouzená k osmi letům vězení. Propuštěná byla roku 1955. Srov. Cyklus *Svědkové víry dvacátého století: Olga Stavělová a Helena Kučerová*. Dostupné na <https://www.proglas.cz/program/detail-poradu/2018-08-12-10-30-00>. cit. 25. 4. 2020.

³⁴⁷ Olga Škařilová, roz. Stavělová (*1930) po základní škole studovala konzervatoř. 1. 11. 1952 byla odsouzena v procesu „Bárta a spol.“ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev vězněná*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství 2008, s. 100 a 105.

³⁴⁸ Hubert Stavěl se vyučil malířem a sochařem. Utekl za hranice do Vídně a odtud za svým rodným bratrem P. Cyrilem do Norcie, kde žil do své smrti. Vzpomínky P. Augustina Gazdy ze srpna 2018.

³⁴⁹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis z břevnovské kláštera z 6. 8. 1949.

³⁵⁰ PAVLÍK, Jan: *Vzpomínky na zemřelé jezuity*, str. 244.

V roce 1938 vstoupil do emauzského juvenátu³⁵¹, a protože ještě neměl dokončená gymnaziální studia, pokračoval ve svých studiích v Praze.³⁵² Po jejich ukončení se 6. srpna 1940 stal novicem a přijal řeholní jméno Cyril.³⁵³

Jenže kvůli zrušení kláštera nacisty mu bylo znemožněno skládat časné sliby a ve formaci pokračovat. Jelikož se nechtěl vzdát svého duchovního povolání, rozhodl se vstoupit do pražského kněžského semináře, ale již v listopadu 1942 byl poslán na nucené práce do Berlína, kde zůstal až do skončení druhé světové války.³⁵⁴

Po skončení druhé světové války se fr. Cyril vrátil do Emauz, kde 27. prosince 1945 skládal časné sliby a pokračoval ve svých teologických studiích. O rok později téhož dne mohl složit věčné sliby a 20. června 1948 v pražské katedrále byl kardinálem Beranem vysvěcen na kněze.³⁵⁵

Po skončení teologických studií bylo představenými rozhodnuto, že bude studovat doktorát v oboru staroslověnštiny pod vedením P. Vašici.³⁵⁶

Díky svému studiu měl P. Cyril od představených povolení v některých dnech na fakultě přespávat. Shodou okolností zůstal na fakultě 27. dubna 1950, kdy proběhla v emauzském klášteře Akce K. Když se na druhý den vracel zpět do kláštera, byl upozorněn paní Mullerovou na odvoz řeholníků.³⁵⁷ S její pomocí se mu podařilo odejít do Tišnova, kde žila jeho rodina. Jeho nevlastní matka se domluvila s generální představenou sester Těšitelek Martou Vintrovou, která žila v Rajhradě, a domluvila s ní synův útěk do zahraničí.³⁵⁸

P. Cyril dne 8. května 1950 odjel s těšitelkou Pelagii do Lanžhotu, kde se ukryl u Marie Cyprisové,³⁵⁹ kde byl až do středy 10. května. V noci přišly k domu tři sestry z řádu těšitelek, které plánovaly útěk do Argentiny, a společně s P. Cyrilem se připojily

³⁵¹ Juvenát byl něco na způsob gymnázia při Emauzském klášteře, kde studovali chlapci, z nichž se někteří později stali řeholními bratři. Po první světové válce juvenát stále existoval, ale chlapci začali navštěvovat arcibiskupské gymnázium v Bubenči. Chlapci bydleli poblíž kláštera v domě paní Mullerové, která se o ně starala. Duchovní vedení měl později na starosti P. Marian Schaller. Konstantina OblSB: Historie oblátů v Emauzích ve dvacátém století, In. *Mane nobiscum Domine*, č. 7, s. 15.

³⁵² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis z břevnovské kláštera z 6. 8. 1949.

³⁵³ Tamtéž.

³⁵⁴ Tamtéž.

³⁵⁵ Tamtéž.

³⁵⁶ VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů*, s. 398.

³⁵⁷ Srov. Spisovna břevnovského kláštera. Pozůstalost P. Jana Kohla, písemné vzpomínky P. Jana Kohla.

³⁵⁸ Spisovna řádu sester Těšitelek. Pozůstalost sestry Pelagie, písemné vzpomínky sestry Pelagie.

³⁵⁹ Marie Cyprisová (1911-?) byla zdravotní sestra v Lanžhotu. Díky spolupráci na pomoci útěku několika lidem byla 1. 11. 1952 odsouzena v procesu „Bárta a spol.“ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3*, str. 99 a 105.

ke skupině, která plánovala přejít hranic.³⁶⁰ „Bylo nás dvanáct. Namířili jsme si jeden za druhým to přes obilní pole. Žito bylo již dost vysoké, takže nás krylo. Byla tmavá noc, měsíc nesvítil. Nic nebylo vidět ani slyšet. Vepředu šly dva provaděči, pak P. Cyril, my tři s velkými batohy, jedna paní s dětmi 3 a 4letými, utlumenými léky, aby nerušily a pak nějaká rodina se svým pomocníkem. Polem jsme kráčeli asi hodinu, zdálo se nám to nekonečné. Pak jsme vešly do nějaké stodoly, kde jsme si mohli trochu odpočinout a dostali jsme instrukce na cestu. Znovu jsme vykročili, tentokrát lesem, stezka byla zlá, často jsme zakopávali a padali. (...) Po chvíli jsme mezi stromy uviděli světla a zmocnila se nás hrůza. My tři jsme se začaly modlit k sv. Josefovi. Po chvíli zase všechno utichlo a přišli jsme k plotu z ostnatých drátů. Převaděči jej začali rozřezávat. Po chvíli plot otevřeli tak, že se mohla protáhnout jedna osoba. Všichni prolezli. (...) Pak došli na břeh řeky. Převaděči tam měli připravený nafukovací člun a po jednom nás převezli. Pak jsme zase kráčeli strašně dlouho. (...) Došli jsme na úpatí nějakého kopce. Před námi byla jakoby propast. Na jejím dně byly železniční koleje. Provaděč řekl: Teď nás čeká nejnebezpečnější úsek. Vidíte tam na kopci? To je řada strážných domků. Strážníci tam bydlí se psy. Když nás uslyší a pustí psy, je po nás. Proto musíme kráčet pomalu mezi kolejemi. Dejte pozor, abyste nezakopli. Koleje jsou napojeny na signalizaci ve strážných domech. Asi v polovině cesty jedna z nás upadla na koleje. Ozvala se siréna a domky se začali jeden po druhém rozsvěcovat. Provaděči vytáhli zbraně a poslali nás ukrýt se do křoví. Viděli jsme, jak strážníci vycházejí a osvětlují trať silnými světly. Když nikoho neviděli, zůstali ještě chvíli čekat a pak postupně zalezli. (...) Pak jsme ještě nějakou hodinu kráčeli, až jsme uviděli první rakouskou vesnici. Tam jsme ukryti v nějaké zbořenině dlouho čekali, až po nás přijel nákladňák zakrytý plachtou, který nás měl zavést do Vídně.“³⁶¹ Do Vídně přijela skupinka v deset hodin dopoledne. Jelikož sestry neměly víza, musely odjet do Salzburku, kde se ubytovaly u sester Vincentek.³⁶² P. Cyril odjel s nimi do Salzburku, kde několik měsíců bydlel v místním benediktinském opatství.³⁶³ V říjnu se mu podařilo odejít do Itálie. P. Maurus mu domluvil pobyt u sester

³⁶⁰ Spisovna řádu sester Těšitelek. Pozůstalost setry Pelagie, neuspořádáno, písemné vzpomínky sestry Pelagie.

³⁶¹ Tamtéž.

³⁶² Tamtéž.

³⁶³ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis P. Cyrila Stavěla fr. Odilu Crkvovi z 12. 7. 1950.

benediktinek na Monte Fiolo v Rieti, kde se během svého pobytu naučil mluvit italsky a vařit.³⁶⁴

Na začátku roku 1950 se P. Cyril s P. Maurem přesunuli na Sassovivo, kde byli až do roku 1956. Po odchodu ze Sassoviva přišel P. Cyril s novicem fr. Vojtěchem do farnosti Cancelli, kde začal pastoračně působit.³⁶⁵

„Byla to zajímavá zkušenost. Byli to lidé, může se říct, opuštění od všech. Farář tam dojížděl jen jednou za týden a když se dověděli, že já tam budu sídlit, tak skákali metr padesát, jak se říká. Našli jsme se tam velmi dobře, poněvadž uprchlík nakolik, řekněme, se může, a je knězem, nakolik se může cítit šťastný, přece cítí určitou osamělost, ale právě ta osamělost mě přiblížila i k těm, kteří byli tam opuštění a osaměli, takže v krátku za takový dva tři měsíce jsme vytvořili jednu velikou farní rodinu. Bylo nás asi tři sta padesát. Věřících bylo rozseto do pěti osad a z jedné do druhé byly asi tři až pět kilometrů cesty, neměl jsem tenkrát žádný dopravní prostředek kromě osla nebo mula, kterého mi půjčovali a na tom jsem vandroval v době, kdy bylo hodně blata. Ale jinak když bylo sucho, tak jsem chodil pěšky.“³⁶⁶

P. Cyril se tak stal nedílnou součástí malého farního společenství, s kterým začal sdílet jeho každodenní život. *„Kdo mi pomáhal umývat nádobí? To byly děti. A ty čekaly pod oknem fary, čekaly. Když jsem dojezdil, tak se ptaly: „Už ses najedl?“ A když jsem řekl, že jo, tak: „My ti přijdeme umývat nádobí.“ Tak mi umyly nádobí. Občas nějaká sklenička to zaplatila životem. Ale jinak děcka byly rady, že mohly být se mnou, protože věděli, že se se mnou můžou bavit a takovým způsobem klidně celé odpoledne. Někdy měli katechismus.“³⁶⁷*

Kolem roku 1958 byl P. Cyril určen spolu s dalšími diecézními kněžími biskupem diecéze Foligno Siro Silvestrim, aby se účastnili půl ročního kurzu pro kazatele, který vedl v Římě známý kazatel Ricardo Lombardi. P. Lombardi se je snažil naučit, jak co nejlépe přiblížit Boží slovo prostým lidem. Po skončení kurzu začal P. Cyril putovat po folignské diecézi, aby dával exercicie a kázal v různých farnostech.³⁶⁸ *„Takže se stávalo, že jsem ráno sloužil mši svatou na jednom místě, snídal na druhém, obědval jinde, večerel zase jinde a tou dekou, kterou jsem se pokrýval, nebyla ta, kterou jsem se pokrýval den předtím. Spával jsem i na půdách, podle toho, jak ty fary, poněvadž ty fary*

³⁶⁴ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

³⁶⁵ Blíže pátá kapitola.

³⁶⁶ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990.

³⁶⁷ Tamtéž.

³⁶⁸ Tamtéž.

*byly velmi chudé. Nad hlavou mi často vysely věnce cibuli a česneku anebo petržele. Neměl jsem nějakou koupelnu zvláštní, třínožku s umyvadlem, že ano, a vodu jsem vyléval ze střech, když jsem se umyl.*³⁶⁹

Roku 1960 se po rozhovoru s Madre Speranza rozhodl odejít do kláštera a s pověřením P. Maura začal iniciovat a budovat nový klášter v Rasiglii, kde byl také ustanoven duchovním správcem kostela Madonna della Grazia. V roce 1965 se přesunul se svou komunitou do kláštera v Norcii.³⁷⁰

Po odchodu P. Maura byl roku 1970 jmenován opatem primasem převorem-administrátorem kláštera v Norcii a poté několikrát znovu potvrzen.³⁷¹ Dalších dvacet let byl život klášterní komunity spojován s životem a působením P. Cyrila, který se celou dobu snažil nacházet pro klášter finanční prostředky a pomáhat zájemcům o řeholní život o jeho uskutečnění. Mimo klášterní aktivity byl také vyhledávaným exercitátorem.

Po roce 1989 navštívil několikrát Československo, aby dohlížel na převzetí emauzského kláštera a obnovu benediktinského řeholního života. V té době byl již vážně nemocný.³⁷² Zemřel v Praze 29. 10. 1990.³⁷³ Pohřeb se konal v kostele sv. Ignáce, jelikož v emauzském klášteře to zatím nebylo možné. Po pohřební mši byl P. Cyril uložen do hrobu emauzských benediktinů na Vyšehradě.³⁷⁴

8.1.3. Vojtěch Engelhart

Jiří Artur Vilém (Vojtěch) Engelhart se narodil dne 11. srpna 1927 v Roudnici nad Labem v zubařské rodině Němce Artura Richarda Engelharta.³⁷⁵ Manželé Engelhartovi měli kromě něj ještě syna Huga.

Jiří začal studovat na gymnáziu v Děčíně, ale svá studia musel roku 1943 přerušit, protože musel narukovat do Wehrmachtu.³⁷⁶ Pokračovat ve studiu, které úspěšně ukončil v roce 1947, mohl až po válce.³⁷⁷

³⁶⁹ Tamtéž.

³⁷⁰ Srov. kapitola šestá a sedmá.

³⁷¹ Srov. kapitola sedmá.

³⁷² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis Moniky Marie Stocker z 7. dubna 1992.

³⁷³ *Necrologium Congregationis*, str. 224.

³⁷⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis Moniky Marie Stocker z 7. dubna 1992.

³⁷⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, potvrzení kaplana lágru Valka P. Josefa Smidla z 9. 10. 1951.

³⁷⁶ Tamtéž, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Ettal z 4. 6. 1958.

³⁷⁷ Tamtéž, opis maturitního vysvědčení, které je datováno z 13. 6. 1947.

Po maturitě se rozhodl studovat práva. Jenže z vysoké školy byl po půl roce vyloučen. Důvodem mohla být jeho upřímnost při vyslovování se k určitým tématům. Jiří se po odchodu ze školy rozhodl studovat arabštinu, jelikož jeho snem bylo jít na misie do arabských zemí. Ale ani zde dlouho nebyl, protože musel ze školy odejít. Po druhém odchodu z vysoké školy se rozhodl vstoupit do litoměřického kněžského semináře, ale nedlouho po jeho vstupu do semináře byly kněžské semináře a bohoslovecké učiliště v roce 1950 uzavřeny a fungovaly jen semináře v Litoměřicích a v Bratislavě. Jiří se rozhodl do semináře, který zřídila komunistická vláda, nevstoupit a odejít za svými rodiči do Děčína, kde se stal katechetou.³⁷⁸

Krátce po příchodu do Děčína se Jiří seznámil s předsedou kliniky z Drážďan, který byl lužickým Srbem a kousek od hranic v Dětrichovcích vlastnil dům, a s ním plánoval svůj útěk do zahraničí, který se uskutečnil v roce 1951. *„Tak ho jel navštěvovat a spolu procházeli to okolí v lese, aby se mu podařil ten útěk, což se mu taky podařilo. 16. srpna mě přišel do Prahy navštívit, že se jde rozloučit, že odchází (...). Útěk se mu podařil (...). Jezdil na kole a jakože jde na houby. Na kolo si dal košíček, nůž a jel na ty hranice, kde mu ukázal ten lužický Srb a tam se mu podařilo dostat se do Drážďan. Tam měl adresu na jednoho kněze a ten mu zařídil cestu do Berlína.“*³⁷⁹

V Berlíně kontaktoval místní biskupství, kterému oznámil, že je bohoslovcem. Biskupství ho seznámilo s P. Alexandrem Heidlerem, který měl na starosti pastorační Čechů.³⁸⁰ Snad díky P. Alexandru Heidlerovi mohl Jiří odejít do Itálie, kde pokračoval ve svých teologických studiích na Lateránské universitě v Římě.

Ale skoro ke konci svých studií, v druhém ročníku teologie, začal uvažovat o řeholním povolání. Jelikož se později chtěl vrátit do Československa, nadchl se pro život v Sassovivu. Proto se roku 1954 obrátil na P. Maura s prosbou, zda by nemohl do emauzské komunity vstoupit.³⁸¹

³⁷⁸ Rozhovor s Hugem Engelhartem z 13. 12. 2014, <https://www.pametnaroda.cz/cs/engelhart-hugo-1926>, cit. 25. 4. 2020.

³⁷⁹ Tamtéž.

³⁸⁰ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis generálního vikáře Puchowského P. Alexandru Heidlerovi z 18. 1. 1951.

³⁸¹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis Jiřího Engelharta P. Mauru Verzichovi z 12. 2. 1954.

P. Maurus se obrátil s dotazem o vhodnosti Jiřího rozhodnutí vicerektora semináře v Nepomucenu Josefa Bezdíčka.³⁸² P. Bezdíček považoval rozhodnutí Jiřího za náhle nadchnutí, kterými mnohdy oplýval.³⁸³

Jenže Jiří byl ve svém rozhodnutí neoblomný. Jenže komplikace o odchod na Sassovivo nastala u kongregace pro semináře, která mu souhlas pro odchod do kláštera oddalovala,³⁸⁴ až mu nakonec odpověděla, že vstoupit do kláštera může Jiří až po vysvěcení na kněze.³⁸⁵

Jiří byl na kněze vysvěcen dne 17. 12. 1955³⁸⁶ a poslán svými představenými do diecéze Brixen, kde se po dvou měsících stal sekretářem místního biskupa. Jenže v Brixenu se P. Jiřímu znovu vrátila touha stát se benediktinem a jelikož již neexistovala exilová emauzská komunita v Sassovivu, rozhodl se P. Jiří koncem roku 1956 kontaktovat opata amerického kláštera v Lisle Ambrože Ondráka a požádat ho o vstup do kláštera v Lisle. Prosbu o vstup do Lisle odůvodnil touhou po návratu do Československa, až to bude možné, a doufal, že návrat z česky mluvícího kláštera v Lisle by byl snazší, než když by vstoupil do některého kláštera v Německu.³⁸⁷

Ale i zde P. Jiřímu nastaly komplikace, jelikož odchod do Ameriky byl složitý a nebylo jisté, kdy by do Lisle přišel.³⁸⁸ Po poradě s P. Ambrožem se P. Jiří rozhodl vstoupit do benediktinského kláštera v Ettalu, ale jako kandidát pro Lisle. Jenže P. Jiří se nakonec rozhodl, že do Lisle neodejde a v Ettalu zůstane.³⁸⁹ V červenci roku 1958 do Ettalu vstoupil a přijal jméno Vojtěch.³⁹⁰ Stále bylo jeho přáním se do Československa vrátit, jak to bude možné, a zde v řeholním životě pokračovat.³⁹¹

³⁸² Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Josefu Bezdíčkovi Mauru Verzichovi z 22. 4. 1954.

³⁸³ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Josefa Bezdíčka P. Mauru Verzichovi z 25. 4. 1954.

³⁸⁴ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis Jiřího Engelharta Mauru Verzichovi z 3. 9. 1954.

³⁸⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Lisle P. Ambroži Ondrákovi z 28. 11. 1956.

³⁸⁶ Spisovna emauzského kláštera (neuspořádáno): pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Ettal z 4. 6. 1958.

³⁸⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Lisle P. Ambroži Ondrákovi z 28. 11. 1956.

³⁸⁸ P. Jiří chtěl dělat noviciát v Evropě, jelikož se do Ameriky nemohl dostat, to ale neumožňovaly stanovy kongregace, kde Lisle bylo. Srov. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Lisle P. Ambroži Ondrákovi z 28. 11. 1956.

³⁸⁹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Ettal z 4. 6. 1958.

³⁹⁰ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Johanna Hoeck z Ettalu Jiřímu Engelhartovi z 16. 7. 1958.

³⁹¹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, dopis P. Jiřího Engelhata opatu kláštera Ettal z 4. 6. 1958.

Po svém příchodu do Ettalu, byl svými představenými poslán na San Anselmo do Říma, kde sídlil opat primas a zde se stal sekretářem opata primase.³⁹²

Během svého pobytu v Římě se pravděpodobně znovu setkal s P. Maurem Verzichem, který mu sdělil svůj plán znovu založit exilový klášter. P. Vojtěch složil dne 26. 12. 1962 své věčné sliby pro emauzský klášter³⁹³ a v druhé polovině roku 1963 se přesunul k P. Cyrilovi do Říma, kde mu vypomáhal s pastorcí a stavbou kláštera.³⁹⁴

Roku 1965 se společně s celou komunitou přesunul do Norcie. Po abdikaci P. Maura se stal na půl roku převorem kláštera, ale již v roce 1970 se rozhodl odejít do Švédska, kde dvacet let působil mezi českými krajany.

Po smrti P. Cyrila byl roku 1990 jmenován opatem primasem převorem-administrátorem emauzského kláštera, kterým byl až do 10. listopadu 2004. Prvně žil s komunitou v břevnovském klášteře a později se přesunul do emauzského kláštera, kde žil až do své smrti, která nastala 13. 2. 2006.³⁹⁵

8.2. Ostatní členové exilové emauzské komunity

Kromě představených, jejichž životní osudy byly popsány v předcházející podkapitole, prošlo exilovým klášterem v Sassovivu a v Norcii množství osob, ať to byli pouze kandidáti, novicové či bratři s časnými či věčnými sliby. Každý z nich měl svůj originální životní příběh, na kterém je nádherné ilustrovat dobu, v které tito lidé žili. Ale jelikož osob, které exilovými kláštery v Sassovivu a v Norcii prošli, bylo velké množství, budou představení pouze bratři, kteří složili své věčné sliby pro emauzský klášter a určitý čas v exilovém klášteře žili.

8.2.1. Odilo Crkva

František (Odilo) Crkva se narodil 29. září 1926 v Brtnici v rodině zedníka Františka Crkvy a jeho manželky Marie. Od dětství toužil být knězem, ale jelikož pocházel z chudé rodiny, bylo pravděpodobné, že jeho touha nebude naplněná. Naštěstí představení emauzského kláštera na začátku druhé světové války se obrátili na představitele brtnické obce s dotazem, zda v ní nežijí chlapci z chudých rodin, kteří by

³⁹² Vzpomínky P. Augustina ze srpna 2018.

³⁹³ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta, neuspořádáno, profesní listina z 26. 12. 1962.

³⁹⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Maura Verzicha biskupu Siru Silvestri ze dne 30. 10. 1963.

³⁹⁵ *Necrologium Congregationis*, str. 228.

chtěli do kláštera vstoupit, a nabídli dotyčným chlapcům zaplatit výdaje na studium. František nabídky využil a díky finanční podpoře začal studovat v Praze na Jiráskově gymnáziu.³⁹⁶

V roce 1944 musel František studium přerušit a odejít na nucené práce. Když skončila válka, mohl školu dokončit a vstoupit do emauzského kláštera, kde přijal řeholní jméno Odilo. 11. července 1947 složil časné sliby a poté ho opat Maurus poslal studovat na benediktinskou kolej do San Anselma v Římě,³⁹⁷ kde měl fr. Odilo studovat tři roky filosofická studia a poté se vrátit do Československa, kde by pokračoval ve studiu teologie na pražské univerzitě. Jenže z politických důvodů v Československu musel zůstat v Itálii, kde svá teologická studia dokončil a 11. července 1953 složil věčné sliby. Svou stabilitou stále patřil do emauzské komunity.³⁹⁸

Ve stejném roce byl 26. července biskupem Secondem Chiocou vysvěcen ve Folignu na kněze. Po vysvěcení pokračoval ve studiu v oboru církevní hudby a dosáhl licenciátu.³⁹⁹

Po studiu, pravděpodobně po domluvě s P. Maurem, začal působit jako kaplan u benediktinek na Monte Fiolo, kde byl až do roku 1959.⁴⁰⁰ Toho roku využil nabídky opata Ambrože Ondráka z Lisle, který mu navrhl, aby do kláštera Lisle odešel. Jelikož v té době už neexistoval exilový klášter v Sassovivu a nová vize exilového kláštera ještě nebyla, rozhodl se P. Odilo do Lisle odejít.

Později v roce 1969 si přenesl svou mnišskou stabilitu do tohoto kláštera a stal se tak plnoprávným členem komunity. Zde pak působil jako varhaník a učitel latiny, řečtiny a gregoriánského chorálu. Zemřel 29. září 2015 v Naperville.⁴⁰¹

8.2.2. Simeon Starý

Karel (Simeon) Starý se narodil 4. října 1904 v Sobiňově v rodině tkalce. Nejdříve se vyučil kolářem. Již v roce 1933 přemýšlel, že by vstoupil do emauzského kláštera, ale rozhodl se několik let s řeholním povoláním počkat, protože se ještě chtěl vyučit tkalcem.

³⁹⁶ Dokument Stabilita v pohybu, dostupné na <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185258379-cesty-viry/216562215500004-stabilita-v-pohybu>, cit. 30. 4. 2020

³⁹⁷ www.procopius.org/apps/blog/show/43560969-fr-odilo-crkva-osb-died-on-sept-29th, cit. 30. 4. 2020

³⁹⁸ Dokument Stabilita v pohybu, cit. 30. 4. 2020.

³⁹⁹ www.procopius.org/apps/blog/show/43560969-fr-odilo-crkva-osb-died-on-sept-29th, cit. 30. 4. 2020

⁴⁰⁰ Tamtéž.

⁴⁰¹ Tamtéž. *Necrologium Congregationis*, str. 304

Po dokončení výučního listu do kláštera vstoupil a dostal řeholní jméno Simeon.⁴⁰² Svě časné sliby složil 11. února 1937 a 10. února 1940 složil své věčné sliby.⁴⁰³

Po zrušení kláštera nacisty pracoval fr. Simeon jako dělník na různých místech.⁴⁰⁴ Po skončení války se vrátil do emauzského kláštera, který musel znovu opustit v roce 1950 při Akci K, kdy byl se svými spolubratry převezen do centralizačního tábora v Hejnicích. O rok později byl přemístěn na klíčavskou přehradu a později do Roztok a do Kolína, kde pracoval znovu jako dělník na přehradě.⁴⁰⁵

Během první poloviny šedesátých let navštívil fr. Simeon v Praze emauzského benediktina Methoda Klementa, který mu sdělil zprávu o zakládání exilového kláštera a prosbu opata Maura, aby emauzští bratři do kláštera vstoupili.⁴⁰⁶ Jelikož fr. Simeon po řeholním životě stále toužil a svou touhu v Československu uskutečnit nemohl, rozhodl se do Itálie emigrovat. Jeho kamarád Emil napsal jedné své známé, paní Čemusové, aby fr. Simeona pozvala na výstavu květin do Vídně. *„Ve Vídni, kam jsem přijel 8. října, (...) mě paní Čemusová vyhnala, jak mě uviděla. Vždyť mě v životě neviděla. (...) Emil mě dal adresu jiné dámy a ta nebyla doma, a tu jsem sháněl někoho, kdo umí česky. Na dveřích jsem viděl české jméno, klepám a tam neumí slovo česky, ale za chvíli se sejdou sousedky, a já nabytý radosti, že už mám Československo za sebou, lámavou němčinou se vyprazdňuji. Ty mne dovedou do kláštera redemptoristů a já tam přespím.“*⁴⁰⁷ Poté se fr. Simeonovi podařilo kontaktovat konzulát a odejít do Itálie za P. Cyrilem.

Později se fr. Simeon s exilovou komunitou přesunul do Norcie, kde měl na starosti klášterní hospodářství. Roku 1981 byl stížen mrtvicí a infarktem a pár měsíců nato, 6. dubna 1981, zemřel. 9. dubna byl pohřben na hřbitově v Norcii v hrobce benediktinek.⁴⁰⁸

⁴⁰² NA, ŘBE, karton 23, fasc. 90.37, nefoliováno, složka Starý Simeon. Dopis Simeona Starého Arnoštu Vykoukalovi ze dne 29. 1. 1933.

⁴⁰³ NA, ŘBE, karton 23, fasc. 90.37, nefoliováno, složka Starý Simeon. Profesní listiny.

⁴⁰⁴ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), sign. V-1766 HK, f. 21r. Posudek OO-VB Ždírce n. D., f 21 r

⁴⁰⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

⁴⁰⁶ Tamtéž.

⁴⁰⁷ Tamtéž.

⁴⁰⁸ Zemřel bratr Simeon O.S.B. In. Vinculum, řada 21, č. 1., str. 5.

8.2.3. Řehoř Tecl

Jaroslav (Řehoř) Tecl se narodil 22. 3. 1930 v Lípě v rodině tesaře Antonína a Kristiny Teclových.⁴⁰⁹

Začátkem padesátých let studoval na pedagogické fakultě v Brně a po jejím dostudování začal učit na střední škole v Lučicích⁴¹⁰. O tři roky později z učitelské profese odešel. Oficiálním důvodem byl jeho nevyhovující zdravotní stav. Po odchodu z Lučic začal pracovat jako účetní u vodních staveb v Sezimově Ústí a později v Jirkově.⁴¹¹

U vodních staveb v Jirkově a v okolí se seznámil se salesiánskou komunitou, jejíž členové pracovali na stavbě přehrady a rozhodl se k salesiánům vstoupit. Časné sliby složil 8. září v Křimově a o tři roky později složil ve Flájích věčné sliby. Poté byl 15. října 1961 vysvěcen v Praze kardinálem Tomáškem na kněze.⁴¹²

V roce 1963 se P. Jaroslav přestěhoval do Plzně, kde začal pracovat v dřevopodniku.⁴¹³ Zde zůstal až do své emigrace, která nastala v roce 1964. 13. října toho roku odjel na zájezd do Maďarska a Rakouska. V Rakousku již nenastoupil do autobusu a odešel do Itálie.⁴¹⁴ V Itálii vstoupil do salesiánského kláštera v Turínu, aby zde mohl žít své řeholní povolání.⁴¹⁵

Ale v Turíně během svého salesiánského apoštolátu mezi mládeží, které nebylo možné v té době v Československu uskutečnit, zjistil, že mu práce s mladými nesedí a později v roce 1967 se rozhodl od salesiánů odejít a vstoupit k benediktinům do Norcie.⁴¹⁶ Zde 15. srpna 1968 složil slavné sliby.⁴¹⁷

Po neshodách s P. Cyrilem odešel P. Řehoř do Říma do poutního domu Velehrad, kde působil jako vrátný. Později se stal sekretářem opata primase na San Anselmu.⁴¹⁸

⁴⁰⁹ ABS, fond T (Sbírka taktické svazky), sign. T-48PL, f. 3r. Záznamy o prošetření.

⁴¹⁰ Tamtéž.

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² ASC, C 208, fasc. Jaroslav Miller (Tecl). Přehled salesiánů na římské salesiánské univerzitě. Kopie dodal P. Mgr. Petr Zelinka SDB, Ph.D.

⁴¹³ ABS, fond T (Sbírka taktické svazky), sign. T-48PL, f. 3r. Záznamy o prošetření.

⁴¹⁴ Tamtéž, f. 1r. Zpráva.

⁴¹⁵ ASC, C 208, fasc. Jaroslav Miller (Tecl). Přehled salesiánů na římské salesiánské univerzitě.

⁴¹⁶ Tamtéž.

⁴¹⁷ *Necrologium Congregationis*, str. 288.

⁴¹⁸ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla. Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Damiána Berky, neuspořádáno, dopis P. Damiána Berky fr. Jeronýmu Kučerovi, který přišel adresátovi 14. 11. 2001.

Po odchodu emauzských benediktinů z Norcie do Československa se P. Řehoř rozhodl zůstat v Itálii a 21. dubna 1993 si přenesl svou stabilitu do benediktinského kláštera v Noci v jižní Itálii, kde 9. září 2012 zemřel.⁴¹⁹

8.2.4. Bernard Klener

Václav (Bernard) Klener se narodil 23. dubna 1926 v Praze v rodině majitele cukrářského podniku Františka Klenera a jeho manželky Filomény.⁴²⁰ Manželé Klenerovi měli kromě syna Václava ještě syny Josefa a Jana⁴²¹ a dceru Marii.⁴²²

Od svých šesti let byl Václav v juvenátu u redemptoristů, takže jeho rodina předpokládala, že později k redemptoristům vstoupí.⁴²³ Jenže v roce 1943 byl juvenát uzavřen a Václav musel nastoupit na obchodní školu a poté na jazykovou školu.⁴²⁴ Roku 1948 musel nastoupit na základní vojenskou službu. V té době začal uvažovat o vstupu do emauzského kláštera, jenže ten byl několik měsíců před jeho návratem z vojny zrušen.⁴²⁵ Proto se Václav stal dělníkem v jednom stavebním podniku. Své pracovní místo několikrát vyměnil.⁴²⁶ Dále sice uvažoval o duchovním povolání, ale jelikož se po příchodu z vojenské služby staral o své rodiče, rozhodl se své rozhodnutí odložit. Až po roce 1960 se o rodiče začala starat a jeho sestra Marie a Václav se pokusil podat několikrát přihlášku do kněžského semináře v Litoměřicích, ale nikdy nebyl přijat.⁴²⁷

⁴¹⁹ SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*, s. 124.

⁴²⁰ Manželé Klenerovi ztratili svůj podnik mezi léty 1948-1950. František Klener se pak stal cukrářem v jiném podniku a Filomena Klenerová začala pracovat jako pekařka. Rodina Klenerová se před rokem 1950 znala s mnohými řeholníky a kněžími. František Klener byl dominikánským terciářem, ale taktéž navštěvoval emauzský klášter. Znal se také s kardinálem Beranem, který psal později Václavovi doporučení do Norcie. ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), sign. V 9783 MV, f. 10r. Zpráva o prošetření. Spisovna kláštera Čokovac, pozůstalost P. Martina Kirigina, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Marínu Kiriginovi z 31. 10. 1967. Vzpomínky P. Mariána Klenera z prosince 2019.

⁴²¹ Jan Klener (*1940) je členem emauzského kláštera. V roce 1963 byl vysvěcen na kněze a rok později začal působit ve farnosti Praha-Strašnice, prvně jako kaplan, později jako farář. V osmdesátých letech byl tajně přijat do benediktinského řádů, ale do emauzského kláštera přišel až v roce 2005, kdy byl jmenován převorem-administrátorem kláštera. Srov. *Strašnickou farností od počátku po současnost*. Praha: Portál 2014, str. 125, 131-132.

⁴²² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, parte Františka Dominika Klenera.

⁴²³ Vzpomínky P. Mariána Klenera z prosince 2019.

⁴²⁴ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, životopis určený pro pražskou arcidiecézi z 10. 8. 1990.

⁴²⁵ Spisovna kláštera Čokovac, pozůstalost P. Martina Kirigina, neuspořádáno, dopis P. Maura Verzicha P. Marínu Kiriginovi z 31. 10. 1967.

⁴²⁶ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, životopis určený pro pražskou arcidiecézi z 10. 8. 1990.

⁴²⁷ Tamtéž.

Mezitím Václav uslyšel ve Vatikánském rozhlase zprávu o založení exilového emauzského kláštera v Norcii a rozhodl se, že roku 1967 uteče do Itálie a vstoupí do Norcie.⁴²⁸

Po roční kandidatuře, kdy dostal řeholní jméno Bernard, a dvouletém noviciátě byl P. Cyrilem poslán na studia na Lateránskou univerzitu do Říma a na formaci do kněžského semináře v Nepomucenu. Slavné sliby složil dne 15. srpna 1974.⁴²⁹ Kněžské svěcení přijal 29. června 1975 papežem Pavlem VI. spolu s dalšími tři sta padesáti devíti jáhny na svatopetrském náměstí. Slavnost se konala u příležitosti jubilejního roku.⁴³⁰ Po vysvěcení vypomáhal s pastorcí v Norcii a v roce 1984 se stal farářem v blízké farnosti Piediripa.⁴³¹

Po návratu do vlasti dostal od roku 1991 do duchovní správy kostel sv. Gabriela na Smíchově a kostel sv. Jana Nepomuckého na Skalce.⁴³² Zároveň byl také jmenován rektorem emauzského klášterního kostela od 1. ledna 1991.⁴³³ Kvůli svým povinnostem začal jako jediný řeholní bratr v Emauzích bydlet do doby, než se emauzská komunita roku 1995 do kláštera přestěhovala zpátky.

P. Bernard zemřel 2. 8. 2003 a byl pohřben ke svým spolubratřím do řádového hrobu na Vyšehradě.⁴³⁴

8.2.5. Radim Colankin

Dimitrij (Radim) Colankin se narodil 3. prosince 1950 v Praze jako jediný syn Bulhara Gorana Dimitrije Colankina a Češky Boženy Veselské.⁴³⁵

Po studiu základní školy se začal Dimitrij učit v zámečnickém oboru. Jenže své vyučení nedokončil, jelikož roku 1966 se rozhodl utéct z Československa. Oficiálně měl

⁴²⁸ Vzpomínky P. Mariána Klenera z prosince 2019.

⁴²⁹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, životopis určený pro pražskou arcidiecézi z 10. 8. 1990.

⁴³⁰ Kromě P. Bernarda byli na kněze vysvěcení další dva Češi: diecézní kněz Libor Koval a dominikán Tomáš Týn. Srov. POLC, Jaroslav V.: *Svaté roky* (1300-1983). Olomouc: Matice Cyrilometodějská 2000, s. 127.

⁴³¹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, životopis určený pro pražskou arcidiecézi z 10. 8. 1990.

⁴³² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, rukopis vzpomínek Bernarda Klenera.

⁴³³ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dekret ze dne 18. 9. 1990.

⁴³⁴ *Necrologium Congregationis*, str. 228.

⁴³⁵ Jeho matka Božena byla vdovou a žila se svou dcerou. Později se do jejího bytu přestěhovali dva bulharští mladíci, kteří začali studovat v Československu. Jeden z nich, Goranov Colankin, se s ní oženil a později rozvedl. Poté začal pracovat jako zubařský technik v Teplicích. Oba Dimitrijovi rodiče po rozvodu založili nová manželství. Srov. ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), sign. V-9685 MV, f. 5v. Zpráva o prošetření.

odjet na necelý měsíc za svým dědečkem Colankinem do Bulharska a poté se vrátit. Jenže Dimitrij místo toho odjel do Itálie a začal pracovat v Miláně. Jenže jelikož se pravděpodobně nenahlásil na příslušné úřady, byl o tři týdny později vsazen do vězení, odkud byl poslán do lágru pro emigranty. Z lágru byl propuštěn na přímluvu staršího českého kněze, nám neznámého jména, který mu zařídil odchod do Belgie a možnost dokončit vyučení se na zámečníka.⁴³⁶

Jenže Dimitrij odešel znovu do Itálie a rozhodl se vstoupit do kláštera v Norcii, kde přijal řeholní jméno Radim. Po noviciátě byl poslán na teologické učiliště v Assisi, které bylo pobočkou Lateránské univerzity v Římě.⁴³⁷

Po vysvěcení P. Radima na kněze roku 1977 přemýšlel P. Cyril o jeho budoucím pastoračním působení a navrhl mu duchovní službu na Sicílii v Trapami.⁴³⁸ Ale během své činnosti se P. Radim rozhodl odejít do USA, aby zde pomáhal s pastoračí českých emigrantů.⁴³⁹ P. Cyril s jeho rozhodnutím souhlasil a poslal ho v říjnu roku 1979 do anglického benediktinského opatství Belmont, aby se naučil anglicky.⁴⁴⁰ O rok později do USA odjel.⁴⁴¹ Působil prvně v Houstonu a pak v Kalifornii.⁴⁴² Po roce 1996 se rozhodl v Americe zůstat, a proto vystoupil z benediktinského řádu a stal se diecézním knězem v diecézi Austin, kde působí dodnes.⁴⁴³

8.2.6. Damián Berka

Jan (Damián) Berka se narodil 11. října 1910 rodičům Otakarovi a Stanislavě Berkovým v Dobrowe v dnešním Polsku.⁴⁴⁴ Jeho otec, který pracoval jako slévač, padl roku 1914 na frontě během první světové války. Jelikož Janova matka roku 1917 měla zdravotní potíže s plícemi a musela být v nemocnici, žil Jan se svým bratrem Břetislavem

⁴³⁶ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), sign. V-9685 MV, f. 5r a f. 8v. Záznam.

⁴³⁷ Email P. Dimitrije Colankina, z 1. 4. 2020.

⁴³⁸ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Radima Colankina P. Cyrilu Stavělovi z 24. srpna 1977.

⁴³⁹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Cyrila Stavěla opatu z Lisle Valentinu Sluzackovi ze dne 22. 2. 1979.

⁴⁴⁰ Tamtéž.

⁴⁴¹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Cyrila Stavěla opatu z Lisle Valentinu Sluzackovi z 15. 10. 1979.

⁴⁴² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Radima Colankina P. Cyrilu Stavělovi z 27. 8. 1977.

⁴⁴³ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis P. Radima Colankina P. Vojtěchu Engelhartovi z 26. 4. 1997.

⁴⁴⁴ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27398 MV, f. 49r. Životopis.

tři měsíce v sirotčinci v Bogucicích.⁴⁴⁵ Zde měl Jan jednoho dne v kapli mystický zážitek. „Jednou jsem odešel do kaple, abych rozjímal před oltářem. (...) Když jsem se upřeně díval na kříž, z kříže začaly vycházet světlé paprsky. Kristus mi v duši postavil otázku: „Jsi ochoten opustit všechno a všechny a mě následovat?“ Odpověděl jsem v duši: „Ano.“ Potom se ty paprsky stáhly zpátky do kříže.“⁴⁴⁶ Po studiu na obecné škole začal Jan pracovat v zemědělství.⁴⁴⁷ Ve čtrnácti letech se pokusil vstoupit k minoritům na Horu svaté Anny, ale místní představený ho odmítl s doporučením, aby přišel do kláštera až dovrší osmnáct let. Jenže než Jan do kláštera mohl vstoupit, rozhodla se jeho matka s ním a se svým dalším synem Břetislavem přestěhovat do rodiště svého manžela v Jesenném v Čechách.⁴⁴⁸ Zde začal Jan pracovat ve sklářské huti.⁴⁴⁹ Ale stále toužil po řeholním životě v klášteře jako jeho bratr Břetislav. K jejich vstupu do kláštera pomohlo setkání jejich matky s vyšehradským kanovníkem Bouzkem, který ji poradil, aby synové zkusili vstoupit do emauzského kláštera v Praze.⁴⁵⁰ Oba bratři byli do kláštera přijati roku 1926, a protože oba sourozenci vstoupili do noviciátu téhož dne, dostali řeholní jména po dvojčatech Kosmovi a Damiánovi.⁴⁵¹ Jan, nyní už fr. Damián, zastával v klášteře funkci zahradníka a pomocného kuchaře. Po zrušení kláštera roku 1941 se musel jako ostatní bratři přihlásit do civilního zaměstnání. Prvně pracoval v zemědělství v Daječicích a od listopadu 1941 se vrátil do Emauz, kde mu bylo dovoleno vykonávat práci zahradníka.⁴⁵²

Po druhém zrušení emauzského kláštera v roce 1950 byl fr. Damián internován s bratřími do Hejnic, poté převezen do Hájku, Želiva a do Králík. Během internace zastával znovu funkci kuchaře, zahradníka a pomocného dělníka. V klášteře v Králíkách zůstal až do jeho zrušení v roce 1960.⁴⁵³

Po propuštění z internace se fr. Damián vrátil do Prahy, kde pracoval v pozemních stavbách a od roku 1962 ve skladě v hotelu Belveder.⁴⁵⁴

⁴⁴⁵ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Damiána Berky, neuspořádáno, dopis P. Damiána Berky fr. Jeronýmu Kučerovi, který přišel adresátovi 14. 11. 2001.

⁴⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁴⁷ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27398 MV, f. 49r. Životopis.

⁴⁴⁸ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Damiána Berky, neuspořádáno, dopis P. Damiána Berky fr. Jeronýmu Kučerovi, který přišel adresátovi 14. 11. 2001.

⁴⁴⁹ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27398 MV, f. 49r. Životopis.

⁴⁵⁰ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Damiána Berky, neuspořádáno, dopis P. Damiána Berky fr. Jeronýmu Kučerovi, který přišel adresátovi 14. 11. 2001.

⁴⁵¹ *Necrologium Congregationis*, s. 224-225.

⁴⁵² ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27398 MV, f. 49r. Životopis.

⁴⁵³ Tamtéž.

⁴⁵⁴ Tamtéž.

Jelikož chtěl stále žít v klášteře, rozhodl se koncem roku 1968 utéct do Itálie, aby se mohl připojit k exilové emauzské komunitě. 4. prosince odjel na dvou týdenní dovolenou do Rakouska, odkud uprchl do Itálie a poté přišel do Norcie.⁴⁵⁵

Jelikož zůstal P. Cyril na počátku sedmdesátých let v klášteře jako jediný kněz, bylo mu naznačeno, že při počtu jednoho kněze v komunitě by se klášter musel zrušit. Proto se rozhodl nechat vysvětit na kněze fr. Damiána. Jáhenské svěcení proběhlo roku 1972 a hned dva týdny po něm byl 22. dubna fr. Damián vysvěcen na kněze.⁴⁵⁶ Jelikož P. Damián neměl žádné teologické vzdělání, byl P. Cyrilem poslán na teologické učiliště do Assisi, aby si zde teologické studium doplnil.⁴⁵⁷

V osmdesátých letech P. Cyril dovolil P. Damiánovi odejít do benediktinského kláštera sv. Pavla za hradbami v Římě, aby zde vykonával službu zpovědníka.⁴⁵⁸ Je možné, že Damiánův odchod do Říma způsobily rozepře, které P. Damián s P. Cyrilem měl a snad se proto oba rozhodli řešit situaci tímto způsobem.⁴⁵⁹ Do Norcie se již nikdy nevrátil, jelikož si později přenesl svou mnišskou stabilitu do kláštera sv. Pavla za hradbami⁴⁶⁰ a 17. ledna 2005 zde zemřel.⁴⁶¹

8.2.7. Cosmas Berka

Život Břetislava (Cosmy) Berky byl v mnohém podobný jako život jeho rodného bratra. Narodil se 22. ledna 1909. Se svým bratrem roku 1926 odešel do emauzského kláštera, kde se stal šoférem a údržbářem. Během druhé světové války po zrušení kláštera pracoval ve mlýně v Budíně u Sázavy.⁴⁶² Po skončení války se vrátil do emauzského kláštera, odkud byl roku 1950 převezen do Hejnic a o rok později na klíčavskou přehradu. U vodních staveb pracoval až do konce roku 1965. Poté začal být údržbářem ve sportovní hale Sparty v Praze.⁴⁶³

⁴⁵⁵ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27398 MV, f. 14r. Protokol o výsledku svědka.

⁴⁵⁶ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Damiána Berky, neuspořádáno, dopis P. Damiána Berky fr. Jeronýmu Kučerovi, který přišel adresátovi 14. 11. 2001. *Necrologium Congregationis*, s. 224-225.

⁴⁵⁷ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, dopis Cyrila Stavěla Vojtěchu Engelhartovi z 3. 3. 1975.

⁴⁵⁸ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990. SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*, s. 123-124.

⁴⁵⁹ Vzpomínky P. Augustina ze srpna 2018.

⁴⁶⁰ Vzpomínky P. Cyrila Stavěla, nahrávka na magnetofonovém pásku z r. 1990. SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*, s. 123-124.

⁴⁶¹ *Necrologium Congregationis*, s. 224-225.

⁴⁶² Spisovna emauzského kláštera: Složka Damián Berka. Dopis P. Damiána Berky fr. Jeronýmu Kučerovi, který přišel adresátovi 14. 11. 2001.

⁴⁶³ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27397 MV, f. 9r. Posudek ze zaměstnání,

Do Itálie se rozhodl emigrovat o pár dnů později než jeho bratr Damián a víc jak dvacet let žil v klášteře v Norcii, kde působil jako šofér a údržbář.⁴⁶⁴

Po pádu komunismu se těšil na návrat do emauzského kláštera, kterého se bohužel nedožil, jelikož trpěl silnou cukrovkou, které 18. února 1991 podlehl. Pohřben byl na místním hřbitově v Norcii.⁴⁶⁵

8.2.8. Augustin Gazda

Ladislav (Augustin) Gazda se narodil 22. února 1960 v Kojetíně. Dětství a mládí prožil se svou rodinou v Pivíně. Na žádost jeho svého otce se vyučil zedníkem, ale tento obor nikdy nevykonával. Prvně pracoval JZD v Pivíně a po splnění vojenské služby začal pracovat jako sanitář v olomoucké fakultní nemocnici.⁴⁶⁶

Když bylo Ladislavovi patnáct let, začal se svými přáteli jezdit do Bílé Vody k řeholním sestřám, které zde žili v internaci. Zde měl možnost přečíst si knihu od trapistického mnicha Thomase Mertona *Hora sedmi stupňů*, která ho postupně nadchla pro řeholní život. Jedna sestra z řádu Voršilek mu pomohla kontaktovat P. Cyrila Stavěla.⁴⁶⁷

P. Cyril se domluvil s Ladislavem, že se setkají v maďarském benediktinském klášteře v Panonnhalmě, kde žil Cyrilův řadový spolubratr Martin Peter. Zde se domluvili na postupu útěků do zahraničí.⁴⁶⁸

Roku 1985 odjel Ladislav jako turista do Zadru, kde navštívil místní benediktinky. Zde se setkal s P. Cyrilem, který mu dal falešný pas na jméno Agostino Piani. Ladislav odjel do Rieky. Podle pokynu přišel do kostela, kde se měl sednout vedle jednoho kněze, kterým byl Mons. Košulič. Poté se zvedl, sedli do auta a přijeli k hranicím. Jelikož P. Košulič hranice přejížděl mnohokrát, tak se hraniční stráž ani neobtěžovala auto kontrolovat.⁴⁶⁹

Po příjezdu do Itálie přišel Augustin do Norcie. Prvně byl poslán na půlroční kurz italštiny do Perugia. Zde bydlel u místních benediktinů. Poté měl v Norcii obláčku, při

⁴⁶⁴ ABS, fond V (Správa vyšetřování StB-vyšetřovací spisy), V-27397 MV, f. 1r. Usnesení. Vzpomínky P. Dominika Eremiáše z července 2018.

⁴⁶⁵ Vzpomínky P. Augustina Gazdy ze srpna 2018. *Necrologium Congregationis*, s. 224.

⁴⁶⁶ TEISTER, František J., OSB: Opustil nás P. Augustin L. Gazda OSB, obnovitel Benediktinského kláštera. In. *Rajhradský zpravodaj*, 2019, roč. 29, č. 4, str. 1.

⁴⁶⁷ Rozhovor s P. Augustinem Gazdou ze dne 9. 2. 2018. www.pametnaroda.cz/cs/gazda-augustin-ladislav-1960, cit. 19. 3. 2020.

⁴⁶⁸ Tamtéž.

⁴⁶⁹ Tamtéž.

kteřé dostal řeholní jméno Augustin. P. Cyril ho poslal do noviciátu do Praglie, kde fr. Augustin zůstal další čtyři roky, aby zde studoval teologii s místními benediktiny.⁴⁷⁰

V Norcii měl 6. srpna 1990 věčné sliby a později jáhenské svěcení. Roku 1991 se přesunul do benediktinského kláštera na Břevnově, kde byl dne 29. června 1991 vysvěcen na kněze. Později si přenesl svou stabilitu na Břevnov. Jenže roku 1997 byl ustanoven převorem-administrátorem v Rajhradě, kde se se dvěma bratřimi přesunul a podruhé si přenesl stabilitu.⁴⁷¹

V Rajhradě, kde byl zároveň duchovním správcem místní farnosti, prožil P. Augustin více než dvacet let. Během jeho působení došlo nejen k opravě budov kláštera, ale také k obnově řeholní komunity. Zemřel náhle 18. června 2019 v Dobré vodě na Šumavě. Pohřben byl v řádovém hrobě na rajhradském hřbitově.⁴⁷²

8.2.9. Dominik Eremiáš

Dominik Eremiáš se narodil v roce 1961. Po základní škole se vyučil jako prodejce v drogerii. Od svých dvaceti jedna let toužil být knězem, a proto začal přemýšlet o emigraci do zahraničí. V té době se účastnil se svou matkou exercicií, které tajně probíhaly v Poděbradech. Paní Eremiášová se zde setkala s paní Patučkovou, které se pravděpodobně svěřila s touhou svého syna po kněžství. Paní Patučková ji poradila, aby Dominik navštívil P. Mariána Klenera ve Strašnicích, který Dominikovi dohodl s P. Cyrilem odchod z Československa.⁴⁷³ Jako poznávací znamení prokazující Dominikovou identitu dostal Dominik medailku. S ní roku 1984 odjel na olympiádu do Sarajeva. V Jugoslávii v Zadru na něho čekal už P. Cyril, kterému se medailkou prokázal. Cyril mu dal falešný pás na jméno Marco Kral, s kterým přešel s Mons. Košuličem hranice v Trestu. Z Trestu odletěl do Říma, kde se v Nepomucenu setkal s P. Bernardem a hned poté se při audienci setkal s papežem Janem Pavlem II. Poté odjel do kláštera v Norcie, kde vstoupil do kandidatury.⁴⁷⁴

Jenže během své přípravy na noviciát se rozhodl z Norcie odejít a vstoupit k františkánům. U františkánů ho znovu čekala kandidatura, která se probíhala v klášteře

⁴⁷⁰ Tamtéž.

⁴⁷¹ TEISTER, František J., OSB: Opustil nás P. Augustin L. Gazda OSB, obnovitel Benediktinského kláštera. In. *Rajhradský zpravodaj*, 2019, roč. 29, č. 4, str. 1.

⁴⁷² Tamtéž.

⁴⁷³ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, písemné vzpomínky z 11. 10. 2001.

⁴⁷⁴ Vzpomínky P. Dominika Eremiáše z července 2018.

v Pise. Poté byl Dominik poslán do noviciátu v Laverně a po svých prvních časných slibech do kláštera ve Florencii, kde začal studovat teologii.⁴⁷⁵

Ale během studia ve Florencii se Dominik rozhodl znovu vrátit do Norcie. P. Cyril ho poslal do noviciátu v benediktinském klášteře v Praglii. Po noviciátu začal žít u benediktinů v Assisi, kde studoval teologii.⁴⁷⁶ Po dokončení studií v roce 1994 ho kardinál Miroslav Vlk vysvětil dne 11. července toho roku na Břevnově na kněze.⁴⁷⁷ Poté odešel do rajhradského kláštera, kde zároveň působil v blízké farnosti Modřice. V roce 2001 se stal duchovním správcem farnosti Domašov, kde působil až do roku 2017, kdy se vrátil zpátky do emauzského kláštera.⁴⁷⁸

⁴⁷⁵ Tamtéž.

⁴⁷⁶ Tamtéž

⁴⁷⁷ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, pozvánka na kněžské svěcení a primiční mši.

⁴⁷⁸ MITÁČEK, Jiří: *Modřice: dějiny města*. Modřice: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně pro Muzejní spolek Modřice a město Modřice 2017, s. 819.

9. Situace v Československu

Po zrušení klášterů v Československu převzal klášterní majetek stát a naložil s ním různým způsobem. Kromě centralizačních klášterů, kde byli řeholníci soustředěni, sloužily objekty bývalých klášterů jako kasárny, léčebny pro psychicky nemocné anebo jako hudební školy.⁴⁷⁹ Využití našel i bývalý benediktinský klášter v Rajhradě, který sloužil jako sklad armády.⁴⁸⁰

V části emauzského kláštera začala sídlit kožní nemocnice a od roku 1961 zde v jiné části našla své sídlo také Československá akademie věd. Problémem zůstala dostavba zničeného klášterního kostela. Po nedobrovolném odchodu benediktinů z Emauz se sice s opravou kláštera zdárně pokračovalo, ale nebylo jasné, jakým způsobem bude provedena dostavba průčelí kostela, protože původní návrh architekta Oldřicha Štefana počítající s dvěma věžemi připomínal sakralitu místa a výbor, který návrhy přijímal, s upomínkou na dřívější historii místa nesouhlasil. Jedním z hlavních důvodů byla představa, že stavba kostela, která v komunistické době nesloužila svému bohoslužebnému účelu, se měla stát koncertní nebo výstavní síní.⁴⁸¹

Až v roce 1965 bylo rozhodnuto, že se vyhlásí konkurz na stavbu průčelí, do kterého se přihlásili někteří architekti se svými návrhy. Konkurz vyhrál moderní návrh architekta Františka Černého, který navrhl průčelí tvořené dvěma železobetonovými plochy ve tvaru trojúhelníků, které byly zakončené železnými hroty. Tento projekt byl vybrán snad i proto, že František Černý zde neodkazoval na křesťanskou minulost stavby. Jenže ačkoliv bylo průčelí v roce 1968 dokončeno, vnitřek kostela se žádného využití nakonec nedočkal.⁴⁸²

9.1. Život emauzských benediktinů v Československu po propuštění z internace

Jak bylo již zmíněno ve čtvrté kapitole, emauzští benediktini, tak jako ostatní řeholníci, byli postupně z internace propouštěni a museli se zařadit do běžného života. Kněží, kteří ještě nebyli důchodového věku, mohli začít působit v duchovní správě,

⁴⁷⁹ JEŽKOVÁ, Alena – CHALUPA, Jiří: *Tichá srdce. Kláštery a jejich lidé*. Praha: Nakladatelství Alena Ježková 2013, s. 226, 286, 329 a 319.

⁴⁸⁰ RICHTROVÁ, Eva: Dějiny rajhradského kláštera v poválečném období, s. 123. In. HEILANDOVÁ, Lucie (ed.): *Posledních dvě stě let v historii rajhradského umění*. Brno: Moravská zemská knihovna 2013.

⁴⁸¹ KADERÁBEK, Vratislav: *Destrukce a rekonstrukce emauzského klášterního kostela 1945-2003: diskuse-realizace-vyznění*. Diplomová práce 2010, s. 58-65.

⁴⁸² Tamtéž, s. 58-65.

pokud k tomu dostali státní souhlas. Příkladem může být P. Basil Lang, který se stal farářem ve farnosti Bystřice pod Hostýnem a později také holešovským děkanem.⁴⁸³ Jiným příkladem byl Pavel Hornich, který působil prvně jako kaplan v České Třebové a poté mezi léty 1961 a 1970 působil v Králíkách a v dalších přilehlých farnostech.⁴⁸⁴ V Praze zůstal P. Jeroným Wenzel, který od roku 1955 začal působit jako kaplan, administrátor a jako výpomocný duchovní v různých pražských farnostech.⁴⁸⁵

Další kategorií byli staří kněží a bratři, kteří byli posíláni do charitních domovů. P. Majolus Klanc byl poslán do domova v Rožďalovicích.⁴⁸⁶ Větší skupina tvořena P. Řehořem Chýlou, P. Bedou Hlasným, Berwardem Adamirou, fr. Gerardem Brožem a fr. Romanem Stopferem, žila a zemřela v charitním domově na Moravci, kde byli skoro všichni po smrti pohřbeni.⁴⁸⁷

Bratři laici museli nastoupit do civilního zaměstnání a žít běžným životem. Např. fr. Vít Novák pracoval několik let v kanceláři v Praze, fr. Norbert Tureček našel zaměstnání v podniku zabývající se rostlinami, který byl v prostorách emauzského kláštera a fr. Brožek se stal vrátným v domově sv. Ignáce.⁴⁸⁸

Mnozí z emauzských benediktinů si jistě přáli být pohřbeni v řádovém hrobě na Vyšehradě, což jim samozřejmě nebylo dovoleno. „*Někdy v roce 1953 měl pan převor Marián v březnu, či na začátku dubna pohřeb na Vyšehradě. Potom se pater Anselm informoval (otec Majolus jej prosil) můžeme-li se tam dále pohřbívat. Ti pánové mu vysvětlili, že nejsme před státem žádnou komunitou.*“⁴⁸⁹ Dalším a posledním benediktinem, kterému bylo dovoleno, aby byl v komunistické době v řádovém hrobě pohřben, byl P. Method Klement, jehož pohřeb se uskutečnil v roce 1979.⁴⁹⁰

O případných kontaktech mezi jednotlivými bratry nemáme dostatek informací, ale dá se předpokládat, že minimální forma udržování vztahů mezi nimi byla, jelikož se dozvídali o úmrtích jednotlivých spolubratrů. Pohřby zemřelých emauzských benediktinů pak byly příležitostí, kdy se ostatní mohli setkat. Stalo se tak například při pohřbu

⁴⁸³ <https://www.farnostbph.cz/index.php/knezi/53-p-basil-bedrich-lang-osb-administrator-1950-1977>, cit. 21. 3. 2020.

⁴⁸⁴ Benediktinské opatství, Rajhrad, Soupis fr. Františka Teistera: *Benediktini benediktinského opatství Panny Marie a sv. Jeronýma v Emauzích, kteří zemřeli po roce 1945 ve své vlasti.*

⁴⁸⁵ Tamtéž

⁴⁸⁶ Tamtéž.

⁴⁸⁷ *Necrologium Congregationis*, s. 217-223.

⁴⁸⁸ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis neznámého člověka P. Odilu Crkvovi. Nedatováno.

⁴⁸⁹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

⁴⁹⁰ *Necrologium Congregationis*, s. 222.

P. Majola Klance v roce 1959 a na pohřbu fr. Gaudence v roce 1961.⁴⁹¹ „*Na pohřbu se sešli P. Jeroným, Prokop, Pavel, bratři Kosmas, Gerard, Martin a já Simeon. Byl teplý letní den. Když jsme je nesli na hřbitov, velmi přšelo. Byl to pro nás takřka svátek, zesnulý má už po strastech a my kteří jsme se sešli, máme radost, že jsme pohromadě.*“⁴⁹²

Občasné informace se dostávaly také za hranice opatu Maurovi a ostatním bratřím, jak nám svědčí dochovaný dopis z padesátých let P. Odilu Crkvovi od neznámého spolubratra.⁴⁹³

Také opatu Maurovi se občas dařilo úspěšně kontaktovat některé své spolubratry, jelikož máme zmínku o jeho výzvě bratřím přijít do Norcie⁴⁹⁴ a o pozdravech, které posílal přes italské občany navštěvující Československo.⁴⁹⁵

Někteří bratři se po propuštění z centralizačních klášterů rozhodli opatovy výzvy uposlechnout, emigrovat do Itálie a připojit k exilové komunitě v Norcii, jak je zmíněno v předchozích kapitolách. Vedle fr. Simeona, fr. Damiána a fr. Cosmy zde byl ještě jeden případ emigrace do zahraničí a vstupu do klášterní komunity. Jednalo se o fr. Martina Petera, který byl původem slovenské národnosti. Po propuštění z centralizačního tábora se stal kostelníkem v kostele sv. Ignáce v Praze, který se nachází poblíž emauzského kláštera. Po nějaké době byl odsouzen a uvězněn.⁴⁹⁶ Po propuštění chtěl odejít do charitního domova buď na Moravec nebo do Báce na Slovensko, ale ani do jednoho domova nebyl přijat. Odešel tedy na Slovensko za svým bratrem do Šťavnice, odkud jezdil do Maďarska na návštěvy svého dalšího bratra. V Maďarsku pak zůstal a vstoupil do benediktinského kláštera v Pannonhalmě.⁴⁹⁷

⁴⁹¹ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého. *Necrologium Congregationis*, s. 219.

⁴⁹² Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost fr. Simeona Starého, neuspořádáno, písemné vzpomínky fr. Simeona Starého.

⁴⁹³ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis neznámého člověka P. Odilu Crkvovi. Nedatováno.

⁴⁹⁴ Tato výzva k odchodu do Itálie se dostala minimálně k P. Methodu Klementovi, který ji pak sdělil fr. Simeonovi. Srov. Spisovna emauzského kláštera: Složka fr. Simeon. Písemné vzpomínky fr. Simeona.

⁴⁹⁵ Byla nalezena jen jedna zmínka o zprostředkování zprávy emauzským bratřím Jeronýmu Wenzlovi a Methodu Klementovi od P. Maura, které zprostředkoval neznámý člověk v lednu 1967. Jelikož se dochovala i výše zmiňovaná prosba P. Maura o připojení se k exilové komunitě, lze usuzovat, že písemné kontakty a zprávy s P. Maurem mohli být častější. Srov. ABS: fond H (Historický fond), sign. H-197-9, f. 30r. Agenturní zpráva.

⁴⁹⁶ Důvod jeho odsouzení a dobu, kdy se tak stalo, se nepodařilo dohledat.

⁴⁹⁷ Spisovna emauzského kláštera. Pozůstalost P. Maura Verzicha, neuspořádáno, dopis neznámého člověka P. Odilu Crkvovi. Nedatováno. Tak jako v Československu, i v Maďarsku zrušila komunistická vláda mužské i ženské kláštery. Ale na rozdíl od Československa, mohli existovat osm klášterů, jehož členové měli na starosti školy fungující vedle klášterů. Mezi nimi byl i benediktinský klášter v Pannonhalmě. Účelem existence několika klášterů byla propaganda náboženské svobody v zemi. Srov. VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů*, s. 508-511.

Důležitou součástí tajně fungujícího řeholního života u nás bylo přijímání nových členů. Bohužel musíme konstatovat, že na rozdíl od jiných řádů jako například u dominikánů, v tomto směru nebyla u benediktinů vyvíjena větší iniciativa a nových benediktinských povolání v Československu bylo jen poskrovnu. U břevnovských benediktinů tajně skládali své řeholní sliby fr. Radim Valík, fr. Václav Friedl a fr. Jan Kohl, kteří do řádu vstoupili ještě před rokem 1950.⁴⁹⁸ Nově byl přijat až v osmdesátých letech tajně do břevnovské komunity jen Petr Siostrzonek, který dostal řeholní jméno Prokop.⁴⁹⁹ Důvodem byla absence osob v řádu, které by se iniciativy chopily, jak tomu bylo v jiných řádech, a vychovaly novou generaci.

Existovala sice výjimka, kterou byl emauzský benediktin Prokop Ptáček, který po propuštění z centralizačního kláštera působil ve farnostech Smidary a Ohnišťany v hradecké diecézi.⁵⁰⁰ V šedesátých letech se snažil navštěvovat své řeholní spolubratry a povzbuzovat je k obnově řeholního života. Ale s velkou pravděpodobností se nesetkal s žádným úspěchem. Podařilo se mu sice do emauzské komunity přijmout kandidáta Františka Šmelhause, jenže tento nadějný adept 13. srpna 1972 tragicky zahynul. Další Prokopovi snahy byly pak přerušeny jeho náhlou smrtí v roce 1977.⁵⁰¹ Proto jediným novým členem, který tajně do emauzské komunity vstoupil a v komunistické době žil na území Československa, byl rodný bratr fr. Bernarda Klenera Jan Klener, kterého do řádu přijal P. Cyril Stavěl, když byl P. Jan na návštěvě u svého bratra v Norcii.⁵⁰²

9.2. Emauzští obláti

Ačkoliv, jak bylo výše zmíněno, nebyl do benediktinského řádu přijímán na našem území skoro žádný dorost, vznikla díky iniciativě P. Cyrila Stavěla a P. Jana Klenera v prostředí farnosti Praha-Strašnice skupina laických oblátů, která byla vedená k laickému způsobu benediktinského života.

⁴⁹⁸ Vzpomínky Josefa Friedla z února 2018. Vzpomínky P. Jan Kohla z 28. 11. 2009, www.pametnaroda.cz/cs/kohl-jan-josef-1928, cit. 28. 3. 2020.

⁴⁹⁹ SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*, s. 68.

⁵⁰⁰ Soupis fr. Františka Teistera: *Benediktini benediktinského opatství Panny Marie a sv. Jeronýma v Emauzích, kteří zemřeli po roce 1945 ve své vlasti*.

⁵⁰¹ Vzpomínky P. Augustina Gazdy, nedatováno. Benediktinský klášter, Rajhrad, Rukopis nekrologu benediktinů českých klášterů.

⁵⁰² *Strašnickou farností od počátku po současnost*. Praha: Portál 2014, str. 131.

9.2.1. Obecná historie oblátů

Během dějin benediktinů měl pojem oblát rozličné významy. V Benediktově řeholi se jednalo o chlapce, kteří byli svými rodiči předurčení pro duchovní povolání a již v útlém věku dáni do kláštera. V dalších staletích byli obláty nazýváni také bratři, kteří v klášteře sice žili, ale neskládali věčné sliby a byli určeni pro manuální práci. Mnohdy byli označováni také termínem konvrši. Až během 11. století se začali objevovat sekulární obláti. Jednalo se o laiky, kteří sice skládali své oblátské sliby, a tak byli podřízeni opatovi, ale žili ve světě a disponovali svým majetkem. Podobný způsob života existoval (a dosud existuje) i v jiných řádech, například u dominikánů či františkánů, kteří ale používají pro bratry a sestry žijící ve světě termín třetí řád.⁵⁰³

Rozmach oblátských společenství u benediktinů začal na přelomu devatenáctého a dvacátého století.⁵⁰⁴ Taktéž v emauzském klášteře v první polovině dvacátého století fungovalo oblátské společenství, které měl a starost P. Marián Schaller. *„V roce 1938 jsme můj manžel, jeho matka a já vstoupili mezi emauzské obláty sv. Benedikta. (...) Byli jsme poslední, kteří byli přijati jako obláti v Emauzích před 2. světovou válkou. (...) Po uzavření kláštera pochopitelně skončila i veškerá veřejná činnost oblátů. (...) Celé ty roky jsme si mysleli, že jsme ti úplně poslední obláti v historii emauzského kláštera a až my zemřem, tak už bude definitivní konec.“*⁵⁰⁵

9.2.2. Založení a fungování oblátského společenství v Strašnické farnosti

P. Bernarda Klenera navštívila několikrát v Norcii jeho maminka a jeho bratr P. Jan, který působil jako farář v Praze-Strašnicích. Norcii navštívili také v červenci 1975 při příležitosti Bernardova kněžského svěcení a jeho primice. Po primici se P. Cyril zeptal P. Jana, zda by se nechtěl stát benediktinským oblátem. Za pár dní byl P. Jan přijat mezi obláty, a dostal jméno Marián Benedikt. Při této události mu P. Cyril daroval Řeholi sv. Benedikta, která byla ovšem napsaná v latinském jazyce s italským překladem. Protože bylo po vzniku oblátského společenství potřeba Řeholi používat a v našem prostředí se nacházel jen starý překlad s archaickým jazykem, zhotovil P. Marián pomoci

⁵⁰³ HLAVAČKOVÁ, Blanka: *Benediktinská řehole pro laiky aneb stát se oblátem*. Diplomová práce. Praha 2011, str. 36-37.

⁵⁰⁴ Tamtéž, str. 39.

⁵⁰⁵ KONSTANTINA OblSB: Oblátka Františka-75 let emauzskou oblátkou. In. *Mane nobiscum Domine* č. 12.

starého překladu a bratrových poznámek překlad nový, který poté používal během oblátských setkání, které probíhaly na jeho faře.⁵⁰⁶

V roce 1980 se P. Cyril rozhodl, že by bylo vhodné založit oblátské společenství v Československu. Impulsem mu bylo setkání s Jaroslavou Kucharskou, která pocházela ze strašnické farnosti a s P. Marianem navštívila Norcii v roce 1975 při příležitosti kněžského svěcení a primice P. Bernarda. V roce 1980 se s P. Cyrilem setkala znovu v benediktinském klášteře v Polsku.⁵⁰⁷ „*Již od mládí jsem toužila vstoupit do kláštera. Jelikož to však v 70. letech u nás prakticky nebylo možné, uvažovala jsem o italské komunitě. Po ukončení studií na vysoké škole jsem začala pracovat a moje původní touha stát se řeholnicí se nesplnila. (...) Bylo to na jaře v roce 1980- prosila jsem ho (P. Cyrila) v soukromém rozhovoru o radu-ona znal moji duchovní touhu – a byl to tehdy P. Cyril, který mi nabídl, abych se stala oblátkou jejich kláštera a já jsem nabídku s radostí přijala.*“⁵⁰⁸ Na podzim po dohodě s P. Cyrilem přijal P. Marian Jaroslavu mezi obláty. Slavnost se konala 4. října 1980 v kapli ve Strašnicích pouze v přítomnosti její rodičů a dalšího blízkého příbuzenstva. Při přijetí do společenství oblátů dostala jméno Scholastika. Po Scholastice byli přijímáni do společenství další obláti z řad Marianových farníků.⁵⁰⁹ „*Setkávali jsem se cca 4x ročně, v naší kapli v Praze 10 Strašnicích, kde jsem působil jako kněz od roku 1962, velmi tajně a nejvýš opatrně. Např. jsme procházeli chodbou při zhasnutých světlech, okna byla zastřena, protože kolem kaple byly vystaveny nové domy, kde dostalo byt plno spolupracovníků StB, protože místo bylo dost lukrativní. Téměř vždy byli při setkání přijati noví kandidáti a po roce čekací doby obláti. Přečetl jsem kousek řehole, vysvětlil (...), pomodlili jsme se kompletář a potom jsme měli v mém bytě v 1. poschodí občerstvení s programem.*“⁵¹⁰ Během dalšího období bylo do roku 1990 přijato kolem dvaceti dalších oblátů. Většinou se jednalo o strašnické farníky, kteří s P. Mariánem úzce spolupracovali, například varhaník Bohuslav Korejs s manželkou Věrou či členové farní rady Karel a Jana Duchkovi.⁵¹¹

⁵⁰⁶ JECHOVÁ, Stanislava: Vznik kruhu oblátů za doby komunismu, strojopis. Zapůjčené paní Stanislavou Jechovou.

⁵⁰⁷ SCHOLASTIKA.: OblSb: Jak jsem stala oblátkou sv. Benedikta. Příspěvek k novodobé historii oblátů našeho opatství po roce 1980. In. Mane nobiscum Domine 2003, roč. 7, č. 1, str. 11. Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, soupis emauzských oblátů.

⁵⁰⁸ Tamtéž.

⁵⁰⁹ Tamtéž, str. 11-12.

⁵¹⁰ JECHOVÁ, Stanislava: Vznik kruhu oblátů za doby komunismu, strojopis.

⁵¹¹ Vzpomínky Stanislavy Jechové z listopadu 2019. Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, soupis emauzských oblátů. Nedatováno.

Kromě několika setkání během roku a přijímání nových členů, se obláti snažili posbírat informace o dějinách emauzského kláštera a sepsat je do útlé knížky a vydat Benediktovu Řeholi, která byla napsaná současnou češtinou. Řehole pak sloužila pro jejich soukromou potřebu.⁵¹²

Při setkání s historií emauzského kláštera přišla oblátka Magdalena Jechová s myšlenkou, že by bylo vhodné navázat kontakt s kláštery v Montserratu a v Beuronu, odkud během dějin přišli benediktini do Emauz. Začala si již v osmdesátých letech dopisovat s knihovníkem z Monserratu P. Xavierem Altesem a s jedním bratrem z Beuronu. Tento písemný kontakt trval i po roce 1989 až do doby, kdy oba bratři zemřeli.⁵¹³

V roce 1990 oblátské společenství přivítalo na letišti P. Cyrila, který se do Československa vrátil a společně se setkali v strašnické kapli. Poté se setkávání oblátů přesunulo do prostor emauzského kláštera a postupně byli přijímáni další obláti.⁵¹⁴ Dodnes pár členů z oblátského společenství přichází na měsíční setkání do Emauz, během něhož se čte a vykládá Řehole sv. Benedikta a snaží se pořádat kulturní akce, které se konají v kostele emauzského kláštera.⁵¹⁵

⁵¹² JECHOVÁ, Stanislava: Vznik kruhu oblátů za doby komunismu, strojopis.

⁵¹³ Email Stanislavy Jechové ze dne 1. 3. 2020.

⁵¹⁴ JECHOVÁ, Stanislava: Vznik kruhu oblátů za doby komunismu, strojopis.

⁵¹⁵ <https://www.emauzy.cz/index.php?id=15>, cit. 14. 4. 2020.

10. Situace po roce 1989 a návrat emauzských benediktinů do Československa

Po listopadových událostech v roce 1989 nastal konec totalitní komunistické vlády. Církev konečně získala svobodu a církevní představitelé mohli uskutečňovat mnohé věci, které do té doby byly potlačovány. Docházelo k obnově řeholních společenství, které mohly již svobodně působit ve svých kláštorech. Devadesátá léta tak byly obdobím nadšení, příchodu nových povolání a zahájení řeholní činnosti.

Tuto dobu nejlépe vystihují vzpomínky karmelitána Gorazda Cetkovského *„S klášterním životem naše komunita začínala úplně od začátku. Nebylo mezi námi nikoho, kdo by s ním měl zkušenost. (...) Ale samozřejmě došlo i k tomu, že někteří tajní karmelitáni – kněží zůstali ve svých farnostech, ve výjimečných případech někteří z řádu dokonce odešli, protože jejich představa o řeholním životě byla jiná. Z počátku jsme měli ambice žít ve více malých komunitách, po třech nebo i po dvou bratřích, ale přišli jsme na to, že to příliš tříští naše síly. Také jsme předpokládali, že nás bude rychle přibývat, ale to se nestalo.“*⁵¹⁶

Obnova klášterního života se logicky týkala taktéž benediktinského řádů. V čele obnovy stáli představení benediktinských komunit, kteří plánovali svůj příjezd ze zahraničí. P. Anastáz, který se zatím ještě nacházel v Rohru, pověřil P. Prokopa Siostrzonka, aby se snažil získat nazpět majetek břevnovského klášteřa.⁵¹⁷

Získáním emauzského klášteřa se zabýval P. Cyril, který 8. ledna 1990 přiletěl z Itálie do vlasti. Na letišti byl přivítán P. Mariánem Klenerem a asi s 50 strašnickými farníky, kteří ho přivítali svatováclavským chorálem. Během svého prvního pobytu v Československu, který trval až do začátku března, navštívil české benediktinské kláštery na Břevnově, Emauzích, Sázavě, Rajhradě a Broumově, aby mohl opatu primasovi předat zprávu o stavu klášterních budov a situaci kolem jejich navrácení. Taktéž se setkal s některými českými benediktiny – s převorem Prokopem Siostrzonkem, P. Benediktem Malým z Rajhradu a s dalšími. P. Cyril nezapomněl přijet na Moravec, kde žili ještě dva rajhradští benediktini P. Pavel Svozil a P. Ungr, aby navštívil nejen je, ale také hroby zesnulých emauzských bratří.⁵¹⁸

⁵¹⁶ JEŽKOVÁ, Alena – CHALUPA, Jiří: *Tichá srdce. Příběhy míst a lidí*. Praha: Nakladatelství Alena Ježková 2015, s. 138-139.

⁵¹⁷ SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*. Praha 2018, s. 87.

⁵¹⁸ Spisovna emauzského klášteřa. Nezařazená pozůstalost, ručně psané poznámky P. Cyrila Stavěla.

Po příjezdu do Itálie P. Cyril podal zprávu o stavu benediktinských klášterů opatu primasovi, který se rozhodl na 8. a 9. března svolat generální kapitulu Slovanské benediktinské kongregace.⁵¹⁹ Aby se P. Anastáz nemusel vysilovat cestou do Československa, rozhodli se benediktini, že kapitulou, na které se bude projednávat současná situace, uspořádají v benediktinském klášteře v Rohru. Kapituly se zúčastnili všichni představení klášterů Slovanské kongregace, někteří její další členové a opat primas Viktor Dammertz, který kapitule předsedal. Důležitým bodem byla otázka, jak bude probíhat benediktinský život v Československu. Zde se znovu názorově rozcházel oba čeští představení. P. Anastáz měl vizi jedné české benediktinské komunity, která by žila v klášteře na Břevnově. P. Cyril Anastázovu vizi odmítal, jelikož toužil po návratu do emauzského kláštera a obnově zdejší komunity. P. Cyril svůj návrh prosadil, ale uznal, že bude vhodné, když slovanská kongregace bude mít jediný noviciát, který bude na Břevnově.⁵²⁰

Jelikož musel P. Cyril dohlížet na navrácení majetku emauzského kláštera, navštívil Československo v roce 1990 ještě několikrát. Při jeho poslední návštěvě došlo k předání kláštera benediktinům, které se uskutečnilo 10. října.⁵²¹ Jenže nového začátku života komunity v Emauzích se P. Cyril již nedožil, protože již trpěl závažným stadiem rakoviny, kterou nebylo možné operovat a 29. října v Praze zemřel.⁵²²

Po pohřbu P. Cyrila, který se konal v Praze, se 28. listopadu 1990 sešla v Norcii kapitula emauzské komunity s opatem primasem, aby řešila stávající situaci. Prvním bodem, který byl potřeba vyřešit, byla otázka, kde bude komunita nyní žít. Bratři se shodli, že nejlepším řešením by byl návrat do Československa, a proto se rozhodli, že v Itálii opustí a klášter v Norcii prodají biskupství Spoleta-Norcia. Stalo se tak v roce 1991. V té době ještě fráteri Augustin a František studovali v Praze a fr. Dominik v Assisi, proto jim bylo dovoleno, aby svá studia v Itálii dokončili a do Československa se vrátili později.⁵²³

Poté bylo potřeba řešit následky půlročního přestupování pravomocí zesnulého P. Cyrila v Československu. Jelikož se P. Cyril dohodl na pronájmu a spravování

⁵¹⁹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, písemné vzpomínky P. Bernarda Klenera.

⁵²⁰ SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*. Praha 2018, s. 105-107, 123.

⁵²¹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, pozvánka na předání Emauzského kláštera konané dne 10. října.

⁵²² Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená korespondence, písemné vzpomínky Moniky Marie Stocker z 7. 4. 1992.

⁵²³ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, protokol z kapitulního setkání konané 28. 11. 1990.

klášterního komplexu se společností Christiana, jenže věc neprojednal s komunitou, takže jeho jednání bylo považované za neplatné. Proto se komunita musela dohodnout, jak situaci vyřeší. Bratři se shodli, že v Emauzích musí žít jeden člen z komunity, aby na situaci dohlížel a vybrali P. Bernarda, který se poté do Československa vydal.⁵²⁴

Dalším bodem byla volba představeného emauzské komunity, na kterého čekal úkol přesunu komunity do Československa. Jenže komunita v situaci, ve které byla, nemohla zvolit nového převora-administrátora, proto se opat primas rozhodl představeného jmenovat. Po poradě se bratři s hlasovacím právem shodli, že by představeným měl být P. Vojtěch. Opat primas s rozhodnutím komunity souhlasil a P. Vojtěcha jmenoval převorem-administrátorem kláštera na dobu neurčitou.⁵²⁵

P. Vojtěch se rozhodl, že přijme prosbu P. Anastáze, který navrhoval jednu českou benediktinskou komunitu, která by žila v břevnovském klášteře. Proto se bratři přestěhovali do Břevnova, ale dbalo na to, aby členům zůstala stabilita k jejich původním klášterům.⁵²⁶

V Břevnově komunita zůstala společně s břevnovskou a rajhradskou komunitou až do doby, než se emauzští bratři přestěhovali do emauzského kláštera. Jejich návrh byl generální kapitulou Slovanské kongregace, která se konala 25. a 26. dubna 1994, přijat. V říjnu 1995 se tak mohli P. Vojtěch, fr. Norbert Tureček a fr. Jeroným přesunout do svého kláštera a připojit se k P. Bernardovi, aby zde konečně obnovili klášterní život.⁵²⁷ Další bratři se rozhodli přenést svou stabilitu a do Emauz se nevrátit.⁵²⁸ P. Radim Colankin se rozhodl z řádu odejít úplně a zůstat jako diecézní kněz v diecézi Los Angeles. Zbývající dva bratři, kteří zůstali součástí emauzského kláštera, působili mimo komunitu. P. Marián zůstal ve Strašnicích do roku 2004, kdy byl jmenován převorem-administrátorem a P. Dominik byl po vysvěcení na kněze poslán do rajhradského kláštera.⁵²⁹

V současné době se v České republice nacházejí tři benediktinské komunity. Kromě emauzského kláštera, kde žijí čtyři benediktini, žijí benediktini v rajhradském

⁵²⁴ Tamtéž.

⁵²⁵ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, dopis Viktora Dammertze biskupu Stockholmské diecéze Hubertu Brandenburgovi z 29. 11. 1990. Otázkou je, zda tyto oficiální dokumenty odpovídají realitě, jelikož dle vzpomínek P. Augustina Gazdy byl P. Vojtěch jmenován opatem primasem bez toho, aniž by to s emauzskou kapitulou probíral. Vzpomínky P. Augustina Gazdy. Nedatováno.

⁵²⁶ SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*. Praha 2018, str. 123.

⁵²⁷ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, reces o vizitaci opatství Emauzy 17. 8. 1996.

⁵²⁸ P. Damián Berka, P. Řehoř Tecl a P. Augustin Gazda.

⁵²⁹ Spisovna emauzského kláštera. Nezařazená pozůstalost, reces o vizitaci opatství Emauzy 17. 8. 1996.

a v břevnovském klášteře. V obou klášterech se bratři zabývají pastorační činností v dané farnosti. Kromě toho má břevnovský klášter svoji restauraci, hotel, pivovar a nakladatelství.⁵³⁰ Rajhradští benediktini se kromě pastorece zabývají hospodářskou činností.⁵³¹

⁵³⁰ <https://www.brevnov.cz/cs/>. cit. 14. 5. 2020.

⁵³¹ <http://www.rajhrad.benediktini.cz/zivot.html>. cit. 14. 5. 2020.

Závěr

V této práci jsem popsal osudy některých emauzských benediktinů, kterým se po roce 1948 podařilo utéct do exilu. Zde se snažili vybudovat exilový klášter, v němž by mohli žít svůj řeholní život. Jejich úsilím byl v roce 1965 založen klášter v italské Norcii, kde komunita žila až do pádu komunistického režimu v Československu.

V textu práce můžeme vidět jejich vytrvalost v překonávání těžkostí, úspěchy, ale také nezdary, které jejich působení provázely. Přes prvotní neúspěch, kterým byl klášterní život v Sassovivu a přes snahu o vybudování kláštera v Rasiglii, se jim nakonec podařilo založit komunitu v Norcii, ke které se připojili další emauzští bratři i noví kandidáti, kteří do kláštera vstoupili. Těžkou krizí byly události po roce 1969, kdy se opat Maurus rozhodl abdikovat a v komunitě začaly panovat neshody mezi jednotlivými členy. Kvůli této krizi někteří bratři z kláštera odešli, přesto však zůstávali součástí komunity. Ta začala žít normálním způsobem života, který byl změněn náhlými událostmi roku 1989, kdy se objevily snahy o získání původního emauzského kláštera v Praze a návratu do vlasti.

Mnoho materiálů se mi podařilo najít ve spisovně emauzského kláštera v Praze. Bohužel tyto materiály mnohdy nejsou řádně uspořádány, což práci s nimi ztěžuje. Dále se podařilo objevit dílčí materiály ve spisovných dalších benediktinských klášterů a v různých archivech. Velkým úspěchem a přínosem byl kontakt s některými pamětníky, např. s P. Jiřím Kopicem a s panem Milanem Kroupou, kteří poskytli sice skromné, ale zato velmi cenné informace.

Na druhé straně musím se smutkem konstatovat, že v některých spisovných a archivech, které jsem měl možnost kontaktovat, se žádné materiály k danému tématu nezachovaly. Příkladem může být klášter Lisle v USA, kde do své smrti žil P. Odilo Crkva, a klášter olivetánů ve Florencii, kde zemřel opat Maurus Verzich.

Z důvodu obsáhlosti práce jistě téma není vyčerpáno. A tak tato práce může sloužit jako základ pro další badatelskou činnost. Obzory mohou rozšířit archiválie v dalších benediktinských archivech, zvláště v klášteře v San Anselmu v Římě. Bylo by také možné a zajímavé rozvést životopisy P. Cyrila Stavěla a P. Vojtěcha Engelharta. Zvláště k osobě P. Vojtěcha se ve spisovně emauzského kláštera nacházejí další archivní materiály tykající se například jeho působení ve Švédsku.

Z časových důvodů se mi nepodařilo navštívit některé archivy, ve kterých by se mohly nacházet další přínosné materiály. Tato skutečnost by mohla být jistým

nedostatkem této práce, ale mým cílem bylo toto téma otevřít, k čemuž dostupné materiály stačily.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Patrik Sittek

Název práce: Snahy o založení exilové emauzské komunity v Itálii po roce 1950 a její další vývoj

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Počet stran: 115

Počet příloh: 8

Klíčová slova:

Komunistický režim

Benediktinský řád

Emauzský klášter

Řeholní komunita v exilu

Diplomová práce popisuje snahu emauzských benediktinů vybudovat exilový klášter v Itálii v období komunistického režimu v Československu, který se nakonec podařilo vybudovat v Norcii. Práce vychází z příslušné literatury, z dostupných archivních materiálů a z osobních svědectví.

Annotation

First name and surname of the author: Patrik Sittek

Title: Attempts to found the exile Emaus community in Italy after 1950 and further progress

Supervisor: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Number of pages: 115

Number of attachments: 8

Key words:

Communist regime

Benedictine order

Emmaus Monastery

Religious community in exile

The diploma thesis describes the effort of the Emmaus Benedictines to build an exile monastery in Italy during the communist regime in Czechoslovakia, which was in the end built in Norcia. The work is based on the relevant literature, the available archival materials and the personal testimonies.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek Praha

Fond: Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-1766 HK.

Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-5613 MV.

Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-9685 MV.

Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-9783 MV.

Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-27397 MV.

Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis arch. č. V-27398 MV.

Taktické svazky, taktický svazek arch. č. T-48 PL.

Historické fondy, historický fond arch. č. H-187.

Historické fondy, historický fond arch. č. H-718.

Národní archiv Praha

Fond: ŘBE. Karton 23, fasc. 90.37.

Archivio Salesiano Centrale

C 208, fasc. Jaroslav Miller (Tecl). Kopie dodal P. Mgr. Petr Zelinka SDB, Ph.D.

Spisovna emauzského kláštera

Pozůstalost P. Damiána Berky.

Pozůstalost P. Vojtěcha Engelharta.

Pozůstalost fr. Simeona Starého.

Pozůstalost P. Maura Verzicha.

Nezařazená korespondence.

Spisovna kláštera Čokovac

Pozůstalost P. Martina Kirigina.

Spisovna břevnovského kláštera

Pozůstalost P. Jana Kohla.

Spisovna řádu sester Těšitelek v Rajhradě

Pozůstalost sestry Pelagie.

Rajhradský klášter

Soupis fr. Františka Teistera: Benediktini benediktinského opatství Panny Marie a sv. Jeronýma v Emauzích, kteří zemřeli po roce 1945 ve své vlasti.

Rukopis nekrologu benediktinů českých klášterů.

Vzpomínky pamětníků

Vzpomínky P. Cyrila Stavěla nahrané roku 1990 na magnetofonovou pásku. V majetku P. Mariána Klenera.

Vzpomínky Josefa Friedla z února 2018.

Vzpomínky P. Augustina Gazdy ze srpna 2018.

Vzpomínky Heleny Holcové z prosince 2018.

Vzpomínky P. Radima Valíka z ledna 2019.

Vzpomínky Stanislavy Jechové z listopadu 2019.

Vzpomínky P. Marián Klenera z prosince 2019.

Vzpomínky Milana Kroupy z března 2020.

Emaily P. Jiřího Kopice z března 2018.

Email Stanislavy Jechové z března 2020.

Email P. Dimitrije Colankina z dubna 2020.

Použitá literatura

- akta Curie. In. *Zpravodaj pražské arcidiecéze* 2017, roč. 7, č. 25.
- AUGUSTIN: *Čtvero pojednání o křesťanském boji*. Olomouc: Krystal 1949. 137 s.
- BARTLOVÁ, Milena: *Obraz církev v pražském Slovanském klášteře ve 14. a 15. století*. In: BENEŠOVSKÁ, Klára – KUBÍNOVÁ, Kateřina: *Emauzy. Benediktinský klášter Na Slovanech v srdci Prahy. Soubor statí věnovaných znovuootevření chrámu Panny Marie a sv. Jeronýma benediktinského kláštera Na Slovanech*. Praha: Academica 2007. ISBN 978-80-200-1533-4, s. 93-106.
- Benediktini v Českých zemích*, Praha: Čeští benediktini: 1993, s. 63.
- BERNARDOVÁ, Kristýna: *Perzekuce římskokatolické církve v Protektorátu Čechy a Morava zejména na příkladu řeholních řádů*. Bakalářská práce. Praha 2015.
- BLÁHOVÁ, Marie: *Klášterní fundace Karla IV.* In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 18—31.
- BOMBERA, Jan – ELBLOVÁ, Gabriela – KAŠPÁRKOVÁ, Slavomíra – KREJČOVÁ Jana – PEŘINOVÁ-KUBEŠOVÁ, Irena – RICHTEROVÁ, Helena: *Poutní místo Stará Voda*. Olomouc: Daval 1997. ISBN 80-85973-25-1. 192 s.
- BUBEN, Milan Michael: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích, II. díl. II. svazek, Mnišské řády*. Praha: Libri 2007. ISBN 80-7277-087-X. 399 s.
- BUBEN, Milan M.: *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích, III. díl, sv. 1. Žebravé řády*. Praha: Libri 2007. ISBN 80-7277-088-8. 471 s.
- Cesta Pokoje. Zprávy českých benediktinů*, roč. I, č. 2–3, s. 10.
- Corsi di studi benedettini. XV centenario della nascita di s. Benedetto. Norcia 1979.
- ČERMÁK, Václav: *Ke kořenům církevněslovanského písemnictví kláštera Na Slovanech*. In. KUBÍNOVÁ, Kateřina: *Karel IV. a Emauzy: Liturgie, text, obraz*. Praha: Artefactum 2017. 978-80-86890-92-0, s. 14-27.
- ENGELHART, Vojtěch: *Z Rasiglie-Nových Emaus*. In. *Vinculum*, roč. 12, č. 1, s. 4-5.
- FLOSMAN, Martin: *S orlem i lvem, 1. díl. Příběhy českých duchovních od sedmnáctého do první světové války*. Praha: Epoque 2018. ISBN 978-80-7557-135-9. 428 s.
- GAZDA, Augustin: *Modlitba emauzských benediktinů za Karla IV.* In. *Mane nobiscum Domine. List oblátům svatého Benedikta* č. 13.
- HEINZL, Jan: *Perzekuce katolické církve v zemích sovětského bloku v letech 1945-1956: případ politický okres Frýdlant v Čechách*. Rigorózní práce. Praha: Matice Cyrilometodějská s. r. o. 2008.

- HLÁVAČKOVÁ, Blanka: *Benediktinská řehole pro laiky aneb stát se oblátem*. Diplomová práce. Praha 2011.
- HOLOTA, Benedikt: *Nebyl jsem hrdina. Vzpomínky na totalitu 1950-1989*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří 2002. ISBN 80-7192-781-3. 120 s.
- CHAROUZ, Jindřich Zdeněk: *Šest hrdinských let. Internační tábor Želiv 1950-1956*. Želiv: Opatství Želiv 2008. ISBN 978-80-254-3847-3. 31 s.
- JANČAŘÍK, Zdeněk-KUČERA, Jiří: Svatým Martinem prošly za našeho působení tisíce lidí. In: *Salesiánský magazín* 2013, č. 1., s. 6-8.
- JČ: Nový opat v Emauzích. In. *Katolík-list pro kulturu a život z víry* 1949, č. 13, roč. IX., nestránkováno.
- JECHOVÁ, Stanislava: *Vznik kruhu oblátů za doby komunismu*. Strojopis. Zapůjčený paní Stanislavou Jechovou.
- JEŽKOVÁ, Alena – CHALUPA, Jiří: *Tichá srdce. Kláštery a jejich lidé*. Praha: Nakladatelství Alena Ježková 2013. 978-80-7252-436-5. 445 s.
- JEŽKOVÁ, Alena – CHALUPA, Jiří: *Tichá srdce. Příběhy míst a lidí*. Praha: Nakladatelství Alena Ježková 2015. 978-80-905851-1-9. 383 s.
- KONSTANTINA OblSB: Historie oblátů v Emauzích ve dvacátém století, In. *Mane nobiscum Domine. List oblátům svatého Benedikta* 2003, č. 7, s. 15.
- KADERÁBEK, Vratislav: *Destrukce a rekonstrukce emauzského klášterního kostela 1945-2003: diskuse-realizace-vyznění*. Diplomová práce Praha 2010.
- KLEMENT, Method: *Jsem ražen z českého kovu*. Praha: Vyšehrad 2002. ISBN 80-7021-568-2. 194 s.
- KONSTANTINA OblSB: Oblátka Františka-75 let emauzskou oblátkou. In. *Mane nobiscum Domine. List oblátům svatého Benedikta* 2003 č. 7, s.11-12.
- KOPEČEK, Pavel: *Liturgické hnutí v českých zemích a po koncilní reforma*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno 2016. ISBN 978-80-7325-419-3. 399 s.
- KŮRKA, Pavel B.: Slovanský klášter mezi husitstvím a katolicismem. Dějiny klášterní komunity v letech 1419-1592. In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 107-124.
- MITÁČEK, Jiří: *Modřice: dějiny města*. Modřice: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně pro Muzejní spolek Modřice a město Modřice 2017. 978-80-7275-103-7. 887 s.
- Necrologium Congregationis benedictinae Beuronensis O.S.B.* 1863-2018. ISBN 978-3-8306-7894-6. 399 s.
- Největší žebrák 20. století*. In. Světlo 2003, roč. 11, č. 7. s. 4.

- NOVOTNÝ, Vojtěch: *Odvaha být církví. Josef Zvěřina v letech 1913-1967*. Praha: Karolinum 2013. ISBN 978-80-246-2432-7. 590 s.
- OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata Břevnovského kláštera*. Praha: Torst 1992. ISBN 80-900149-8-4. 322 s.
- Ordengeschichtliche Rundschau. In.: *Wissenschaftliche Studien und Mittheilungen aus dem Benedictiner-Orden mit besonderer Berücksichtigung der Ordensgeschichte und Statistik*, 1901 roč. 22, č. 4, s. 680.
- Orvieto. In. Pax, roč. XIII., č. 9, str. 192-196.
- PALÁN, Aleš: *Lágr. Pavel Kučera v rozhovoru s Alešem Palánem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2009. ISBN 978-80-7195-127-8. 142 s.
- PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat k soudům*. Praha: Societas 1995. 255 s.
- PAVLÍK, Jan: *Vzpomínky na zemřelé jezuitu, narozené v Čechách, na Moravě a v moravském Slezsku od roku 1814*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma 2011. ISBN 978-80-7412-067-1. 798 s.
- PENZA, Gregorio: *Storia del monachesimo in Italia: dalle origini alla fine del Medioevo*.
- PIEPER, Josef: *Tomáš z Akvina. Dvanáct přednášek*. Řím: Křesťanská akademie 1972. 174 s.
- PICHL, Miroslav: Vojtěch Jaroslav Vít OSB. In: *Polický měsíčník* 2008, č. 12, úvodní a závěrečná strana.
- PLACHTOVÁ, A.: Medailon. Opat Prokop Neužil. In. *Bechyňský městský zpravodaj*. Říjen 2002, s. 2.
- POLC, Jaroslav V.: *Svaté roky (1300-1983)*. Olomouc: Maticе Cyrilometodějská 2000. ISBN 80-7266-041-1. 159 s.
- RECHCIGL, Miloslav: *Encyclopedia of Bohemian and Czech-American Biography. Svazek 1. Bloomington* 2016.
- REINSBERG Jiří-SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica a P. Method Klement O. S. B.* Praha: Trinitas 2000. ISBN 80-86036-30-8. 147 s.
- RICHTROVÁ, Eva: Dějiny rajhradského kláštera v poválečném období. In. HEILANDOVÁ, Lucie: *Posledních dvě stě let v historii rajhradského umění*. Brno 2013. ISBN 978-80-7051-196-1, s. 102-147.
- RICHTROVÁ, Eva: Benediktinský klášter v Rajhradě v době opata Aloise Josefa Kotyzy (Osudy klášterního domu a řeholníků v letech 1937-1947). Disertační práce Brno 2015. *Řeholníci a 13. duben 1950*. In: Katolický týdeník 1990, číslo 15, s. 1.

- SCHOLASTIKA OblSb: Jak jsem stala oblátkou sv. Benedikta. Příspěvek k novodobé historii oblátů našeho opatství po roce 1980. In: *Mane nobiscum Domine. List oblátům svatého Benedikta 2003*, roč. 7, č. 1, s. 11.
- SIOSTRZONEK, Prokop: *Osudy*. Praha: Radioservis 2018. ISBN 978-80-87530-89-4. 243 s.
- SKŘIVÁNEK, František: Osecký klášter od roku 1950 až do návratu cisterciáku. In: *800 let kláštera Osek: jubilejní sborník = 800 Jahre Kloster Ossegg: Festschrift*. Osek: Milan Holenda 1996. 80-85204-30-4., s. 84-100.
- Strašnickou farností od počátku po současnost*. Praha: Portál 2014. ISBN 978-80-262-0687-3. 205 s.
- ŠKARICA, Marin: In memoriam Martinu Kiriginovi (1908-2001). In: *Crkva u svijetu 2001*. Roč. 36, č. 4, s. 482-486.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel: Španělská etapa Emauzského kláštera. In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 135-151.
- ŠVEJDA, Karel: Nástin dějin kláštera Na Slovanech ve 20. století a zpráva o opravách kostela Panny Marie a sv. Jeronýma v letech 1990–2005. In: BENEŠOVSKÁ-KUBÍNOVÁ 2007, s. 198-219.
- TEISTER, František J., OSB: Opustil nás P. Augustin L. Gazda OSB, obnovitel Benediktinského kláštera. In: *Rajhradský zpravodaj*, 2019, roč. 29, č. 4, str. 1.
- TROJKOVÁ, Natálie, JIRSA, David (Eds): *Je to s tím Akordem velký kříž. Vzájemná korespondence Timothea Vodičky a Jana Zahradníčka*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta 2017. ISBN 978-80-87895-34-4. 169 s.
- VANKE, Ondřej: Výročí úmrtí P. Josefa Novotného, nositele velkokříže sv. Lazara. In: *Reunion 2014*, roč. 38, č. 3, úvodní strana.
- VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev vězněná: 1950-1960*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří 2008. ISBN 978-80-7192-893-5. 363 s.
- VEBER, Václav: *Osudové únorové dny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2008. ISBN 978-80-7106-941-6. 426 s.
- Verzich, Maurus: *Památné ve Věčném městě*. In: *Pax*, roč. XIV., č. 9, str. 51-54.
- VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. Ostrava: Matice cyrilometodějská 2004. ISBN 80-7266-179-5. 597 s.
- VODIČKOVÁ, Stanislava: *Vatikánský rozhlas. I Ohlasy perzekuce katolické církve v Československu 1950-1958*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů 2016. ISBN 978-80-87912-71-3. 735 s.

VODIČKOVÁ, Stanislava: Uzavírám vás do svého srdce: Životopis Josefa kardinála Berana. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2018. ISBN 978-80-87912-67-6. 415 s.

VYKOUKAL, Arnošt: V Emauzích o sv. Josefu před padesáti lety. In: Pax, 1930, roč. 5, č. 3-4, s. 49-51.

Vzpomínka na P. Maura Verzicha O. S. B. In. *Reunion*, roč. 34, č. 6, úvodní strana.

Z akta Curie. In. *Zpravodaj pražské arcidiecéze* 2017, roč. 7, č. 25, s. 12-14.

Zemřel bratr Simeon O.S.B. In. *Vinculum*, řada 21, č. 1., str. 5.

ZESCHICK, Joannes: *Benediktini a benediktinky v Čechách a na Moravě*. Praha: Benediktinské arcidiocésie sv. Vojtěcha 2007. ISBN 978-80-86882-04-8. 207 s.

ZÍTKO, Jáchym Dalimil OSB: *Stručné dějiny Emauzské opatství v Praze a soupis uměleckohistorické literatury v knihovně opatství*. Praha: Společnost přátel beuronského umění v Praze 2007. 978-80-903138-5-9. 104 s.

Internetové zdroje

www.brevnov.cz

www.catholic-hierarchy.org

www.ceskatelevize.cz

www.digitalniknihovna.cz

www.emauzy.cz

www.farnostbph.cz

www.kbs.cz

www.medioevoinumbria.it

www.orel-zsv.g6.cz

www.pametnaroda.cz

www.prefettura.it

www.procopius.org

www.proglas.cz

www.radiovaticana.cz

www.rajhrad.benediktin.cz

www.santiebeati.it/dettaglio/91511

www.ustrc.cz

Seznam příloh

1. Klášter v Norcii (fotografie ze spisovny emauzského kláštera)
2. Emauzská komunita v Norcii v roce 1968 (fotografie z alba P. Mariána Klenera)
3. Emauzská komunita v Norcii s biskupem Albertem Scolou (fotografie ze spisovny emauzského kláštera)
4. Emauzská komunita před rokem 1970 (fotografie ze spisovny emauzského kláštera)
5. Kněžské svěcení v jubilejním roce na svatopetrském náměstí (fotografie z alba P. Mariána Klenera)
6. Kněžské svěcení P. Bernarda Klenera (fotografie z alba P. Mariána Klenera)
7. Řádový dorost v druhé polovině osmdesátých let (fotografie z alba P. Mariána Klenera)
8. P. Cyril a P. Bernard na návštěvě u Svatého otce (fotografie ze spisovny emauzského kláštera)

Příloha č. 1

Kláster v Norcii

Příloha č. 2

Emauzská komunita v Norcii v roce 1968. Zleva: fr. Simeon Starý, P. Cyril Stavěl, fr. Radim Colankin, P. Vojtěch Engelhart, fr. Bernard Klener, fr. Placidus a fr. Marián.

Příloha č. 3

Emauzská komunita v Norcii s biskupem Albertem Scolou.

Příloha č. 4

Emauzská komunita před rokem 1970. Zleva: P. Vojtěch Engelhart, fr. Bernard Klener, neznámý muž, P. Maurus Verzich, P. Cyril Stavěl, fr. Radim Colankin, neznámý muž a fr. Simeon Starý.

Příloha č. 5

Kněžské svěcení v jubilejním roce 1975 na svatopetrském náměstí.

Příloha č. 6.

Kněžské svěcení P. Bernarda Klenera.

Příloha č. 7.

Řádový dorost v druhé polovině osmdesátých let. Zleva fr. Dominik Eremiáš, fr. Augustin Gazda a Bohumil Prvák.

Příloha č. 8.

P. Cyril a P. Bernard na návštěvě u Svatého otce

